

HYVINVOINTIRAPORTTI 2023

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

JOHDANTO

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

1.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

1.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

1.3 Työikäiset

1.4 Ikääntyneet

1.5 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat

1.6 Kaikki ikäryhmät

OSA II KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

2 Suunnitelman laatijat

3 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

TIIVISTELMÄ

Vuoden 2023 alusta kunnat asemoituivat muuttuneeseen rooliin hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Kunnille jäi kuitenkin edelleen vahva ja lain määrittelemä rooli hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäjinä.

Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö alkoi muotoutua kevään 2023 aikana ja hajanaisista lähtökohdista käsin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteiset yhdyspinnat alkoivat hahmottua ja kirkastua vuoden loppua kohti kuljettaessa. Vastinpareja etsittiin yhteistyön luomiseksi ja erilaiset yhteiset työryhmät alkoivat muodostaa työskentelytapojaan. Ensimmäisen haastavan vuoden jälkeen yhteistyölle on alkanut löytyä oikeita uomia, jotka jatkavat edelleen muotoutumistaan. Keski-Suomen hyvinvointialue muovaa edelleen omaa toimintaansa haastavassa taloudellisessa tilanteessa kiinteistö- ja palveluverkkotarkastelujen myötä. Myös kuntatalous oli viime vuonna Toivakassa, kuten monessa muussakin kunnassa, koetuksella ja edellytti toimenpiteitä.

Kokonaisuutena tarkasteltuna Toivakassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen vuonna 2023 sujui hyvin. Kuntaliiton uuden hyvinvointi-indikaattorin mittapuulla olemme pärjänneet mainiosti maakunnallisessa vertailussa ollen maakunnan neljäs kunta tällä mittarilla mitattuna. Hyte-kerrointa tarkasteltaessa tulosindikaattoreiden osalta positiivista on ollut se, että vaikka kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot ovat lisääntyneet edellisestä vuodesta, on indikaattorilukumme edelleen erittäin hyvällä tasolla, lähes tavoitetasossa. Työkyvyttömyyseläkettä saavien taso on aavistuksen laskenut edellisestä vuodesta ollen lähes maakunnallisella tasolla. Toimeentulotukea saaneiden osuus 25-64 -vuotiaista on vertailuissa pieni.

Huolenaiheena hyte-indikaattori kertoo, että terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden 8.-9.-luokkalaisten osuus on kasvanut, jopa yli tuplaantunut. Lähes neljäsosa kokee terveydentilansa keskikertaiseksi tai huonoksi. Indikaattorit kertovat, että moni toivakkalainen 8.-9.luokkalainen liikkuu liian vähän ja usea kokee yksinäisyyden tunnetta. Toisaalta voimakasta ahdistusta kokevien osuus tässä ikäryhmässä on muihin vertailukuntiin verrattuna pieni. 8.-9. -luokkalaisemme kertovat käyttävänsä myös muita vertailukuntia vähemmän alkoholia. Ikäryhmän ylipainon osata tilanteemme näyttää hyvältä, sillä kasvua prosenttiosuudessa ei juurikaan ole tapahtunut ja vertailukuntiin nähden osuuteemme on pienin. Tiedot pohajutuvat vuoden 2023 kouluterveyskyselyyn. Hyte-kertoimesta nuorten osalta nousee esille myös se, että koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 -vuotiaiden osuus on vuoden 2022 tietojen mukaan ollut vertailukunnista suurin.

Kokonaisuudessaan hyte-kertoimen tulosindikaattoreiden eli muutosta mittaavien indikaattoreiden keskiarvo on noussut vuodesta 2022. Toisaalta prosessi-indikaattoreiden eli rakenteita ja toimintatapoja tarkastelevien indikaattoreiden keskiarvo on selkeästi laskenut ja tämä aiheuttaa selkeän koko hyte-kertoimen pienenemisen. Vertailukunnista Toivakassa on pienin hyte-kerroin.

JOHDANTO

Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä vuonna 2023. Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) määrittelee, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Kuntien on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi sen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyötä kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Myös Kuntalaki (410/2015, 1 §) edellyttää kunnilta asukkaidensa hyvinvoinnin edistämistä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) edellyttää myös sitä, että kunnan on säännöllisesti seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin ja raportoitava toteutetuista toimenpiteistä.

HYVINVOINTIKERTOMUS JA -RAPORTTI TYÖVÄLINEENÄ

Hyvinvointikertomus on strateginen asiakirja ja informatiivinen kuvaus kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä. Se on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain. Valtuustolle raportoidaan myös vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden tilanteesta ja toimenpiteistä. (thl.fi) Toivakan edellinen laaja hyvinvointikertomus koskee vuosia 2017-2021. Tämän jälkeen kuluvalle valtuustokaudella on laadittu vuosittaiset hyvinvointiraportit. Seuraava laaja, vuodet yhteen kokoava laajempi hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan valtuustokauden päättyessä v. 2025. Hyvinvointisuunnitelmien tekemiseen ja tavoitteiden asettamiseen tuleville vuosille ja seuraavalle valtuustokaudelle on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti 2023 kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä viime vuonna.

Myös hyvinvointialueet laativat omat hyvinvointikertomuksensa ja -suunnitelmansa. Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnitelmat löytyvät [täältä](#). Tulevaisuudessa on tarkoitus, että kuntien ja hyvinvointialueiden suunnitelmat kulkevat käsi kädessä käyden keskinäistä vuoropuhelua.

Tiedolla johtamisen merkitys korostuu erilaisten muutosten keskellä. Tietoa on paljon saatavilla ja hyvinvointitietoa kootaan säännöllisesti niin päättäjäille kuin kuntalaisille. Tulemme varmasti yhä enemmän käyttämään myös hyte-kertoimen tuottamaa tietoa, jota tulee hyödyntää syvällisesti ja pitkäjänteisesti kunnan toiminnan ja päätöksenteon pohjana. Saatavilla oleva tieto tulee hyödyntää monipuolisesti niin kehittämisen, seurannan, vaikutusten arvioinnin kuin päätöksenteonkin tukena. Myöskin kunnissa toteutettaviin tiedonkeräämisiin, kuten TEAviisari, tulee vastata huolella ja yhteistyössä poikkihallinnollisesti ja tämä tietoisuus on alkanut toiminnassamme herätä.

RAPORTISSA KÄYTETTÄVÄT TILASTOT JA VERTAILUKUNNAT

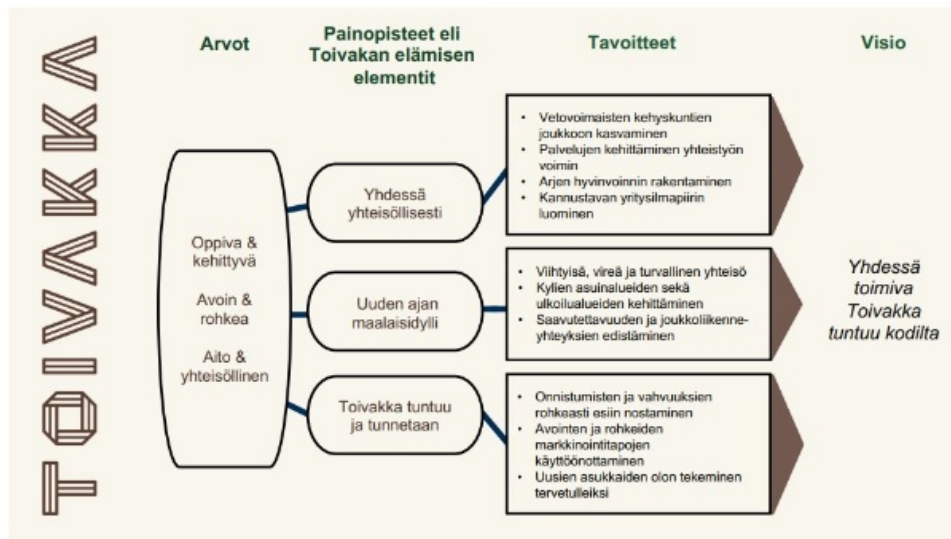
Raportissa Toivakan kunnan hyvinvoinnin indikaattoreiden tuloksia verrataan koko maan ja Keski-Suomen tasoon. Vuoden 2022 raportissa Toivakan vertailukuntia olivat Joutsa, Hankasalmi, Petäjävesi ja Konnevesi. Raportista saadun palautteen pohjalta vertailukuntien joukkoon lisättiin Uurainen, joka onkin monessakin suhteessa oivallinen vertailukohde Toivakalle. Samalla Hankasalmi tiputettiin vertailukuntien joukosta pois. Kriteereinä vertailukunnille on esimerkiksi lähes vastaava väkiluku sekä etäisyys ja sijainti maakunnan keskuskaupunkiin Jyväskylään nähden. Tarkastelimme myös sitä, mitkä kunnat käyttävät omassa raportoinnissaan Toivakkaa vertailukuntanaan.

Raportissa käytettävä tilastotieto indikaattoreiden takana on virallisista lähteistä hankittua tietoa. Tilastotietoa on kerätty kunnan tai alueen väestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista. Lähteinä on käytetty Sotka.net

tilastopalvelua, TEA -viisaria (tiedot v. 2022 tai 2023 riippuen TEA viisarin osa-alueesta), Kelasto Kelan tilastotietokantaa ja Tilastokeskuksen tilastoja. Raportti on luotu FCG:n Sähköinen hyvinvointikertomus työkalulla, joka poimii ja kerää tilastotietoa suoraan eri tietokannoista. Tämä raportti pohjaa laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön asetusluonnokseen 3.10.2022 (asetusluonnos päivitetty 3.4.2024), jossa on määritelty erilaisia indikaattoreita vähimmäistiedon tuottamiseksi. Käytämme tarkastelussa osittain näitä indikaattoreita, sillä vähimmäistietosisältö on tarkoitettu laajan eli valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen tekemiseen. Pääpaino indikaattoreissa on sähköisen hyvinvointikertomuksen antamisessa raameissa ja hyte-kertoimen indikaattoreissa. Myös hyvinvointiraportti 2022 antoi viitteitä seurattavista indikaattoreista, joita meidän tulee tarkastella vuosittaisissa raporteissa.

KUNTASTRATEGIA HYVINVOINTITYÖN POHJANA

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Toivakassa laaditiin vuonna 2022 uusi kuntastrategia, joka ohjaa myös kunnan hyvinvointityötä. Vuosille 2022-2030 laaditun kuntastrategian mukaisesti Toivakka asuinympäristönä rakentuu seuraavista lähtökohdista:

HYVINVOINTITYÖSKENTELY VUONNA 2023

Hyvinvointisuunnittelija aloitti tehtävässään maaliskuussa 2023 kunnan sivistys- ja hyvinvointipalveluissa. Tehtävä tuli täytettäväksi vuoden 2023 alusta osana hyvinvointialue- ja sivistyskuntaudistusta sekä Toivakan kunnan organisaatiouudistusta. Hyvinvointisuunnittelija työtä tukemaan muodostettiin hyvinvointityöryhmä, joka aloitti toimintansa elokuussa. Hyvinvoinnin edistämiseen ovat vuonna 2023 osallistuneet kaikki kunnan palvelut hyvinvointityöryhmän kokoonpanon myötä. Hyvinvointityöryhmään on nimetty kuusi jäsentä ja he edustavat kunnan eri palvelualueita. Ryhmän työskentelyä johtaa hyvinvointisuunnittelija. Hyvinvointityöryhmä taustavalmistelee hyvinvointisuunnittelijan johdolla päätöksentekoon tulevia asioita hyvinvoinnin näkökulmasta, eikä sillä ole päätäntävaltaa. Hyvinvointityöryhmä osallistuu asiantuntemuksellaan kunnan hyvinvoinnin kehittämiseen ja tarvittaessa hyvinvointityöryhmään kutsutaan ulkopuolisia asiantuntijoita täydentämään ryhmän työskentelyä. Kunnanvaltuusto on linjannut kunnan hallintosäännön päivityksen myötä, että ryhmässä ei ole poliittista edustusta.

Vaikka hyvinvointialueiden muodostamisesta on kulunut yli vuosi, tilanne hyvinvointialueorganisaatiossa on elänyt edelleen ja esimerkiksi vastinparien löytyminen kuluneena vuonna on tuottanut haasteita. Koska hyvinvointialueen rakenne on elänyt jatkuvaa muutosta, on se heijastunut kunnan näkökulmasta esim. hyvinvointialueen henkilöstön ja työtehtävien muutoksiin ja tätä myöten työntekijöiden/vastinparien tavoittamiseen. Hyvinvointialue jatkaa muotoutumistaan vielä tulevina vuosina kiinteistö- ja palveluverkon osalta ja meidän on joustavasti elettävä tämän muutoksen keskellä.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2023

VÄESTÖ TOIVAKASSA JA MAAKUNNALLISESTI

Toivakan väkiluku oli Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 31.12.2023 2369 henkilöä (huom. yhden henkilön ero indikaattoritietoon). Edellisestä vuodesta väkiluvussa on tapahtunut hienoista laskua (n. 1,6%), sillä v. 2022 toivakkalaisia oli 2407 henkilöä. Ikäryhmittäin väestöosuudet ovat olleet joulukuussa 2023 alla olevan taulukon mukaisia Tilastokeskuksen antamien ennakkotietojen mukaan.

Toivakan väkiluku ikäryhmittäin jaoteltuna 31.12.2023

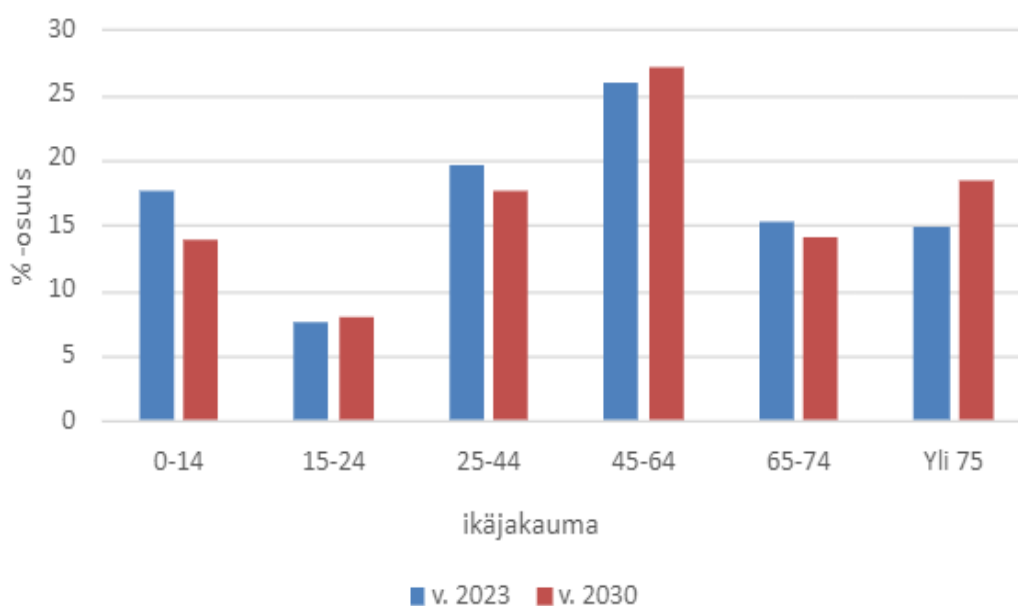
Ikäryhmä	Väkiluku	%
0-14	415	17.5
15-24	176	7.4
25-44	459	19.4
45-64	611	25.8
65-75	360	15.2
Yli 75	348	14.7
Yhteensä	2369	100

Tarkasteltaessa lasten ja nuorten määrää v. 2023 lopussa tarkemmin, voidaan todeta seuraavaa:

- Syntyneitä ja alle yksi vuotiaita oli 18 lasta.
- 1-6 -vuotiaita eli varhaiskasvatuksen piirissä olevia oli 126.
- 7-15 -vuotiaita oli 314.
- 16-18 -vuotiaita oli 81.

Väestöennusteen mukaan väestön ikäjakaumassa tulee tapahtumaan muutoksia. Tulevina vuosina syntyvyys, joka on ollut nyt laskussa, laskee edelleen ja myös alle 15-vuotiaiden määrä vähenee. Ikääntyneiden osuus puolestaan kasvaa.

Toivakan väestön ikäjakauman kehitys

Alueellisesti tarkasteltuna koko Keski-Suomen väestömäärä kasvoi Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 882 henkilöllä vuonna 2023, ollen vuoden lopussa 273 319 henkilöä. Väestömäärää kasvatti Keski-Suomessa neljä kuntaa: Jyväskylä, Luhanka, Muurame ja Uurainen. Vain kahdessa Keski-Suomen kunnassa, Muuramessa ja Uuraisilla, syntyvyys ylitti kuolleisuuden.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Kuntien valtionosuuksiin tuli vuoden 2023 alussa uusi laskentatekijä: hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen HYTE-kerroin. Tällä on haluttu varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sote-uudistuksen jälkeenkin. Keskimäärin kunnille jaettiin valtionosuutta noin 640 euroa asukasta kohti vuonna 2023. HYTE-perustein kuntien kesken jaettiin 106 854 028 euroa. Keskimäärin tätä rahaa jaettiin 18,23 euroa asukasta kohti. Vaihteluväli eri kuntien kohdalla oli noin 7,50 eurosta 22 euroon. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen pohjautuva valtionosuus on uudenlainen, sillä kunta voi vaikuttaa sen muodostumiseen omilla toimillaan. Aikaisemmin valtionosuuksien keskeinen periaate on ollut se, että niiden määrä perustuu kunnan lakisääteisten palvelutehtävien laskennallisiin kustannuksiin.

HYTE-KERROIN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä pyritään varmistamaan kuntien aktiivinen toiminta kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. (www.thl.fi)

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattoreiden (yhteensä 21 kpl) perusteella:

- Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta ja niiden avulla pyritään selvittämään, millaista kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työ on mittaushetkellä. Prosessi-indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kuntalaisten osallisuuden edistämisestä käytännön tason tekemiseen. Indikaattorit kiinnittävät huomion myös työn pitkäjänteisyyteen ja suunnitelmallisuuteen.

- Tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit (6kpl) mittaavat muutosta kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:
 - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin.
 - Eri ikäryhmät ovat edustettuina.
 - Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta.
 - Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.
 - Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

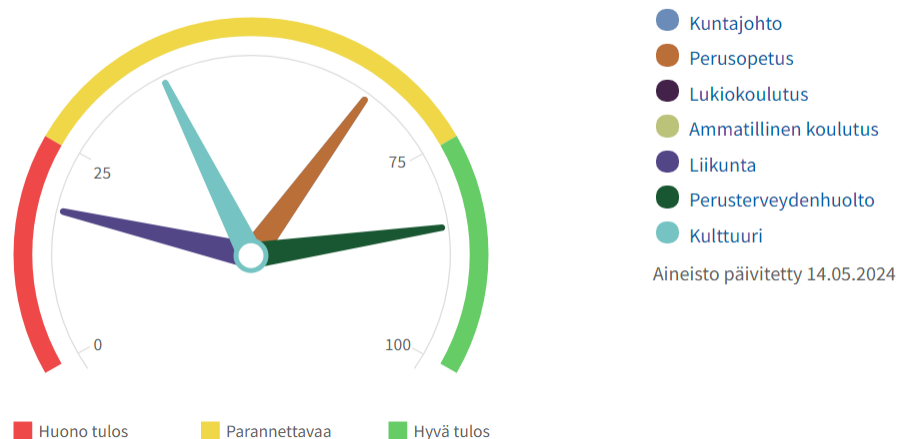

Kuntien HYTE-kertoimen indikaattorit. (www.thl.fi)

TEAvisari

Kuten edellä on mainittu HYTE-kertoimen tieto perustuu osaksi suoraan kunnilta kerättyyn tietoon, jota kerätään TEAvisarilla. TEAvisari on työväline kunnille ja kouluille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Suoraan kunnista kerättävät tiedot kuvaavat terveydenedistämistäktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL kerää kahden vuoden välein näitä tietoja kunnan eri toimialoilta. Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. TEAvisari mittaa siis toimintaa ja resursointia. Mittaaminen keskittyy organisaatioiden kykyyn integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan, niin että saavutetaan vaikutuksia kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Lisää tietoa Toivakan osalta TEAvisarista [täältä](#).

Kaikki sektorit : Toivakka 2023

Verrattuna v. 2022 raporttiin, näkyy v. 2023 raportissakin edelleen joidenkin TEAvisarissa annettujen vastausten puutteellisuus ja virhetulkinnat. TEAvisariin vastaamiseen alettiin kiinnittää voimakasta huomiota vasta syksyllä 2023, sillä v. 2022 raportin valmistelu synnytti huomion, että TEAvisari ei tuota meille riittävästi tietoa tai tule huomioiduksi edellyttämällään tavalla toimintojen suunnittelussa. Edelleen tulee siis korostaa TEAvisariin vastaamisen merkitystä myös kunnan saamien valtionosuuksien kerryttäjänä. Vastaamisessa tulee korostua huolellisuus ja poikkihallinnollinen yhteistyö.

KUNTALIITON HYVINVOINTI-INDIKAATTORI

Vuoden 2023 raporttiin nostetaan uutena Kuntaliiton lanseeramana indikaattorina Kuntaliiton **hyvinvointi-indikaattori**. Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori, joka muodostuu kolmesta eri osa-alueesta. Jokaisella osa-alueella on omat määrittävät indikaattorit, joista jokainen suhteutetaan kaikkien kuntien saamien arvojen kesken. Osa-alueet saavat omat kokonaistuloksensa. Näiden perusteella lasketaan lopullinen tulos, joka on suhteutettu keskiarvoon (100).

Jaottelu perustuu Erik Allardtin hyvinvoinnin osa-alueet -jaotteluun. Osa-alueet indikaattorissa ovat:

Having (elintaso)

- Veronalaiset tulot, /1000as
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, %asukkaista
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu
- Ahtaasti asuvat %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Loving (yhteisyysuhteet)

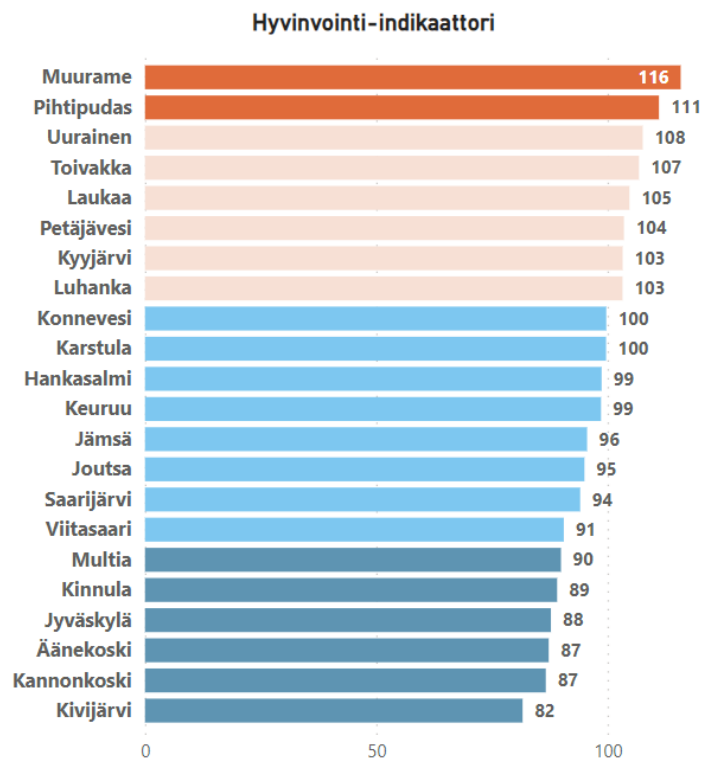
- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttänyttä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

Being (itsensä toteuttaminen)

- Äänestysaktiivisuus
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta

- Kirjastolainausten kokonaismäärä

Muuttujiksi on pyritty valitsemaan mahdollisimman hyvin osa-alueita kuvaavat indikaattorit. Valintaa on rajoittanut tarve saada tieto jokaisesta kunnasta.

[Kuntaliitto 2024](#)

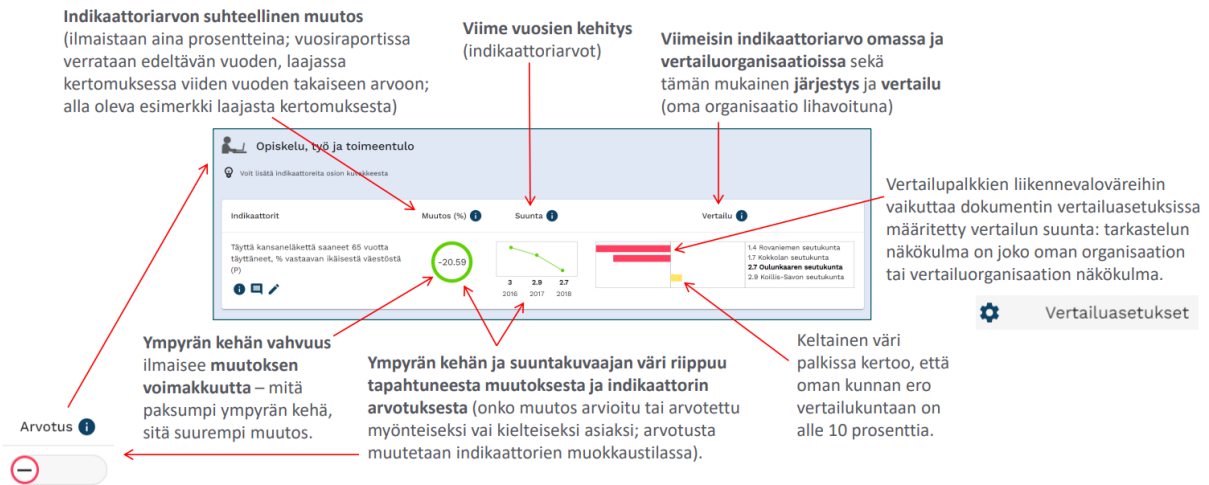
Kuten yllä olevasta taulukosta voidaan todeta, maakunnallisesti Toivakka pärjää erittäin hyvin kuntien välisessä hyvinvointi-indikaattorin vertailussa, ollen maakunnan neljäs.

INDIKAATTOREIDEN TULKINTA

Raportti esittelee kaikki tulokset HYTE-kertoimen osalta ja tarjoaa tietoa Toivakan kunnan tilasta ja kehityksestä ja kuntalaisista väestöryhmittäin. Skaalatut HYTE-kerroin indikaattorit puolestaan tarjoavat vertailutietoa siitä, kuinka kunnalla sujuu HYTE-työ muihin Suomen kuntiin verrattuna.

Toivakan osalta kaikista vähimmäistietosisällön mukaisista indikaattoreista ei ollut tähän raporttiin tietoa saatavilla. Näin ollen raportti ei käsittele kaikkia vähimmäistietosisällön mukaisia tekijöitä. Syynä tiedon puuttumiseen voi olla esimerkiksi se, että Toivakka on väestömäärältään niin pieni kunta, että tilastollisesti ei välttämättä hyvin pienen vastaajajoukon tulosta voida julkaista. Myöskin erilaiset uudistukset ja hyvinvointialueelle siirtyminen on katkaissut joidenkin indikaattoritietojen keräämisen tai muuttanut indikaattoreita sekä tiedon keräämisen tapaa.

Indikaattoritiedon tulkinta

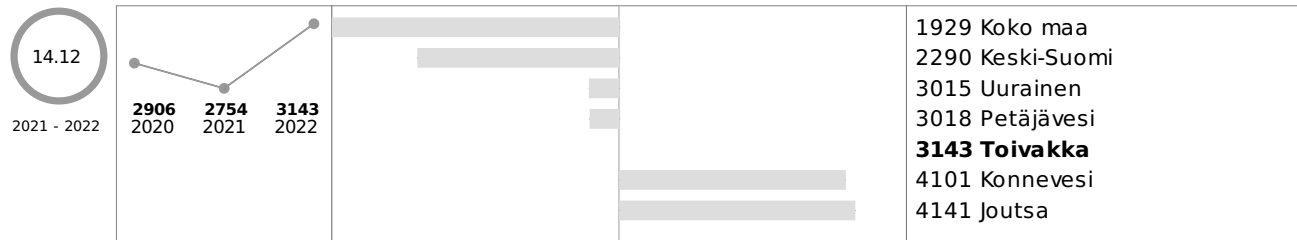

Vertailupalkissa liikennevalvareit tarkoittavat seuraavaa: Indikaattorin kohdalla suhteellista muutosta kuvaava ympyrä on vihreä, jos muutos on myönteinen ja punainen, jos muutoksen suunta on kielteinen. Luku ympyrän sisällä kertoo muutoksen suuruudesta. Palkkikuvaajassa vihreä palkki vertailualueen kohdalla kertoo, että Toivakan kohdalla tilanne on parempi kuin vertailukohteessa. Keltainen palkki tarkoittaa että Toivakan ero vertailualueeseen on melko pieni, alle 10 %. Punainen palkki vertailualueen kohdalla kertoo, että Toivakan osalta tilanne on huonompi kuin vertailukohteessa. Harmaa väri kuvaajissa kertoo, että indikaattorille ei ole arvotettu suuntaa toivotusta ja ei-toivotusta suunnasta. Ympyrä on myös silloin harmaa, jos muutos on ollut hyvin pieni.

Talous

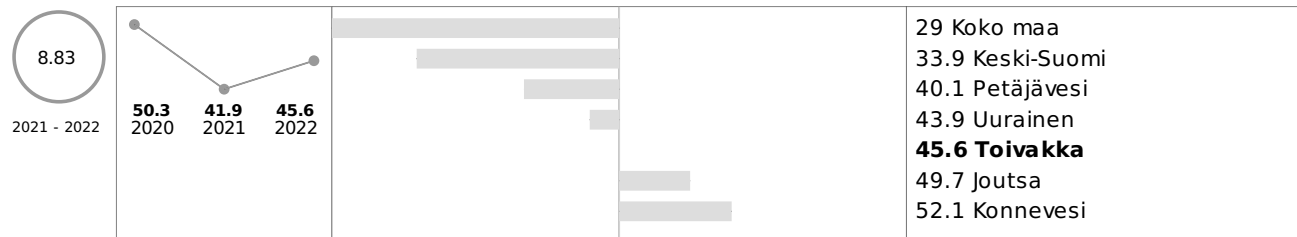
Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

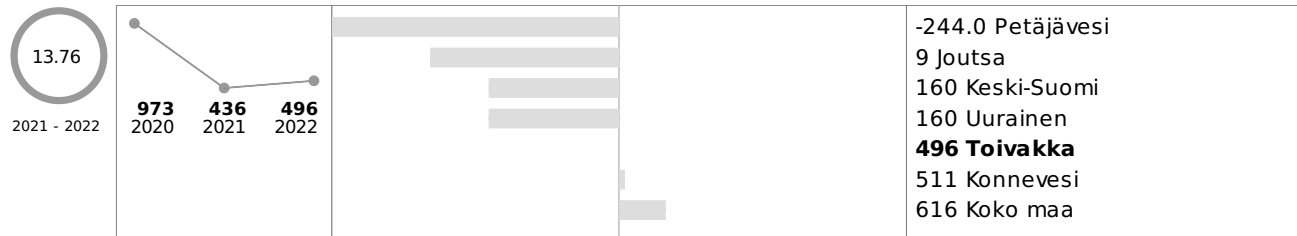
Vuonna 2023: **1158 €/asukas.**

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

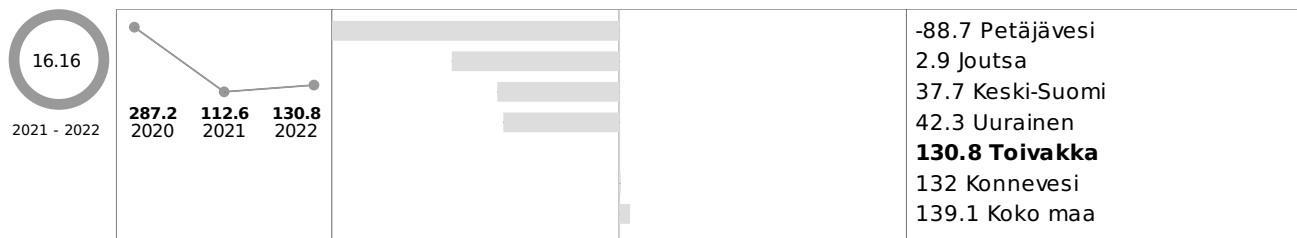
Vuonna 2023: **35,88 %.**

Vuosikate, euroa / asukas (-2022)

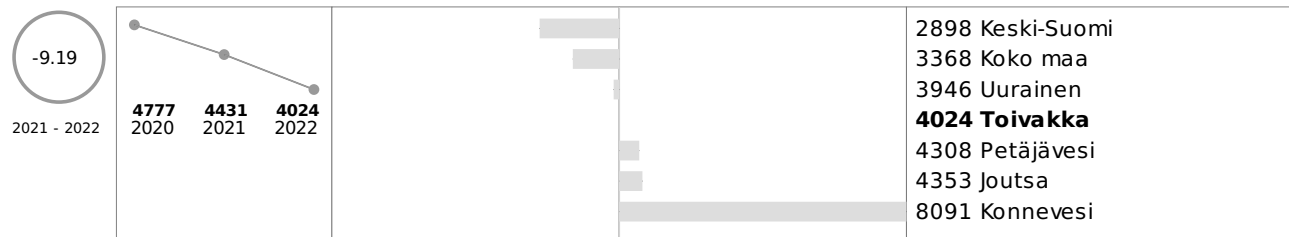
Vuonna 2023: **1490 €/asukas.**

Vuosikate, % poistoista (-2022)

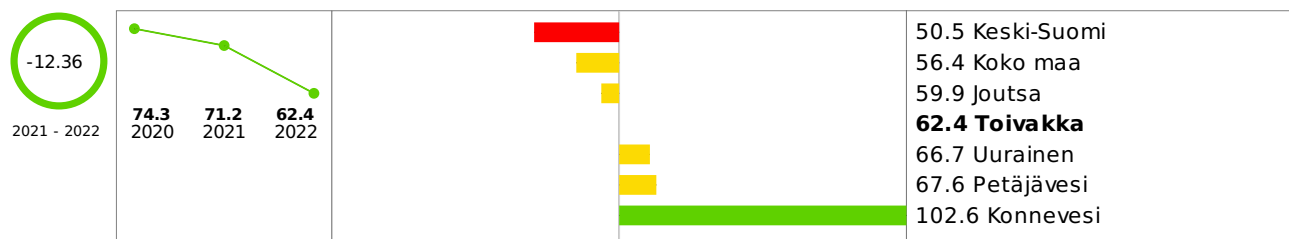
Vuonna 2023: **432,2 %.**

Lainakanta 31.12., euroa / asukas

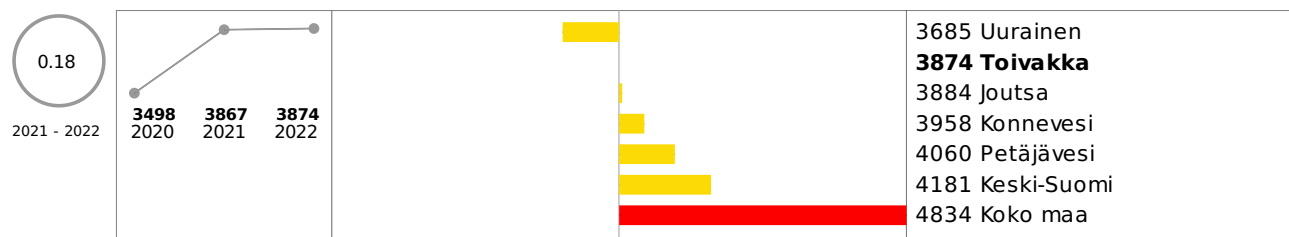
Vuonna 2023: **3909 €/asukas.**

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Vuonna 2023: **102,96 %.**

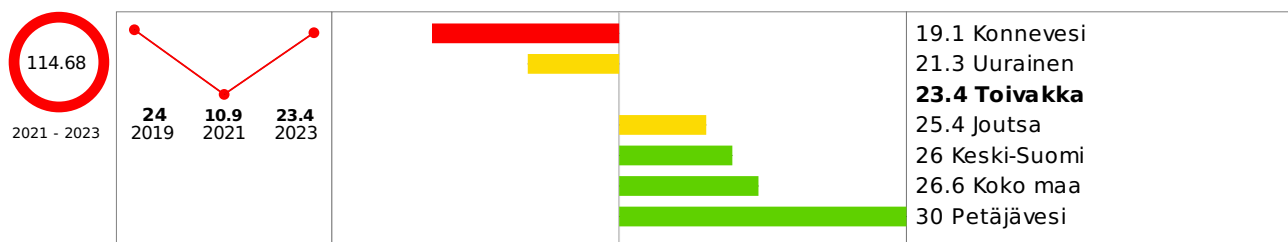
Verotulot, euroa / asukas

Vuonna 2023: **2247 €/asukas.**

HYTE-kerroin

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa lähes neljännes 8. ja 9. luokkalaista on kokenut tuoreimmassa kouluterveyskyselyssä terveytensä keskinkertaiseksi tai sitä huonommaksi. Indikaattorin vastaukset heijastavat varmasti osaltaan koronavuosien vaikutusta nuorten kokemuksiin omasta terveydestä. Mielenkiintoista on, miksi vaikutus ei ole vielä v. 2021 osalta niin selkeästi näkyvässä, vaan näkyy selvästi vasta v. 2023 vastauksissa. Myös myöhemmin tässä raportissa esille tuleva nuorten liikkumattomuuden lisääntyminen saattaa olla yhteydessä koettuun terveydentilaan. Jos terveydentilaa ajatellaan psykofyysisenä kokonaisuutena, saattaa myöhemmin raportissa esille tulevalla yksinäisyyden kokemisella olla myös yhteyttä esimerkiksi henkiseen terveydentilaan. Vaikka nousua edellisestä mittausajankohdasta on tapahtunut, on prosenttiosuus viimeisimmässä tuloksissa koronavuosia edeltävällä tasolla. 8.-9. luokan oppilaiden terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien osuus Toivakassa on kuitenkin pienempi kuin muissa verokkikunnissa Uuraista ja Konneveettä lukuunottamatta. Toivakan tilanne on lukujen valossa myös parempi verrattuna Keski-Suomeen ja koko maahan. Tavoitetila kunnille on 5 % ja siihen on vielä reilusti matkaa.

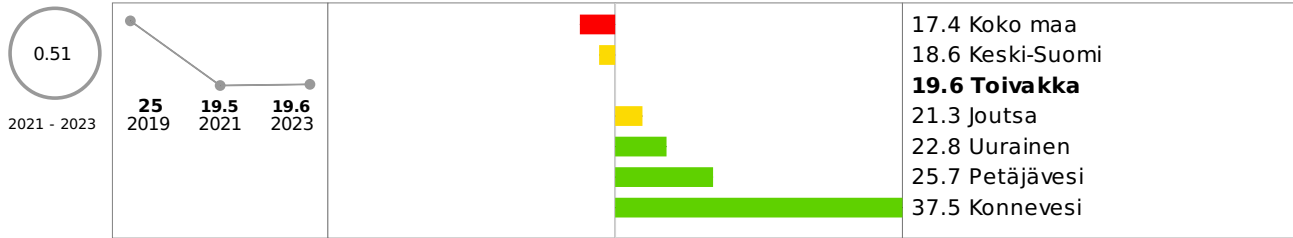
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

TULOSINDIKAATTORI:

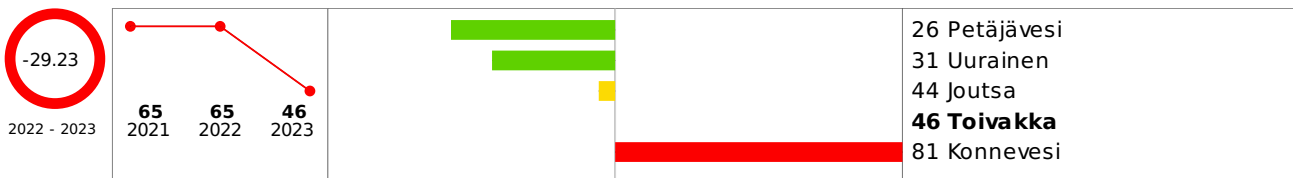
Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten prosenttiosuudessa kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikaattori ilmaisee painoindeksiin perustuen ylipainoisten peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa ylipainoisten osuus on edellisestä mittauskerrasta eli v. 2021 pysynyt melko samana. Vertailukuntiin verrattuna toivakkalaisilla 8. ja 9. luokkalaaisilla on ollut ylipainoa hieman vähemmän. Verrattuna koko maahan tai Keski-Suomeen, ylipainoa on meillä esiintynyt hieman enemmän. Tavoitetila kunnille on 5 %

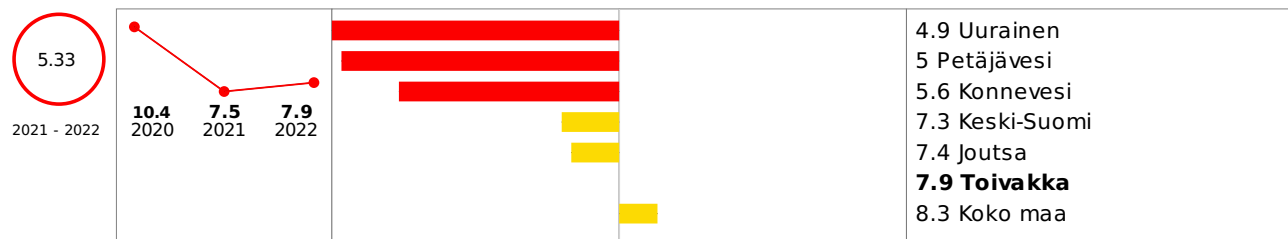
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen painoindeksiin perustuen ylipainoisten peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten prosenttiosuudessa kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Indikaattori ilmaisee koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Väestötietona käytetään keskiarvoa. Koulutustiedot kerätään tutkintorekisteriin suoraan oppilaitoksilta.

Yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen on vaikeampaa niille nuorille, jotka eivät peruskoulun jälkeen suorita toisen asteen koulutusta. Hyvinvointiongelmien tiedetään usein kasautuvan: peruskoulun jälkeistä jatkotutkintoa vaille jäävillä nuorilla on enemmän toimeentulon ja mielenterveyden ongelmia ja riski jäädä ulkopuoliseksi.

Kaikissa verokkikunnissa oli jäänyt prosentuaalisesti Toivakkaa vähemmän nuoria koulutuksen ulkopuolelle, samoin koko Keski-Suomen tilanteeseen verrattuna. **Vuoden 2023 tietoja ei ollut raportin kirjoitushetkellä saatavilla.**

Tavoitetila kunnille on 5 % ja olemme kuitenkin melko lähellä sitä.

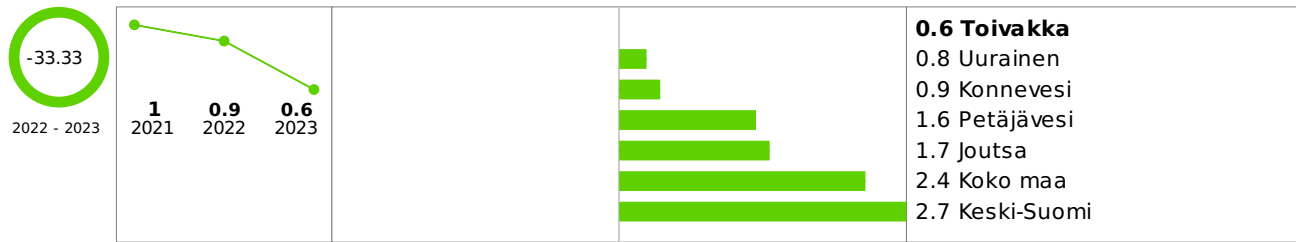
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden prosentiosuudessa vastaavanikäisestä väestöstä. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden pitkäaikaisasiakkaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet ovat vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneita.

Toivakassa pitkäaikaisen toimeentulotuen saajien osalta on ollut näkyvä hienoista laskua vuosien 2021-2023 välillä. Prosenttiosuus on myös selkeästi alhaisempi kuin koko maassa tai Keski-Suomessa. Myös verrokkikunttiin nähden toimeentulotuen saajien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on ollut alhaisempi.

Tavoitetila kunnille on 0,5 % ja olemme melko lähellä tätä tavoitetta. Meillä Toivakassa on pieni työttömien osuus maakunnallisestikin tarkasteltuna ja tämä selvästikin heijastuu toimeentulotuen saajien osuuteen positiivisesti.

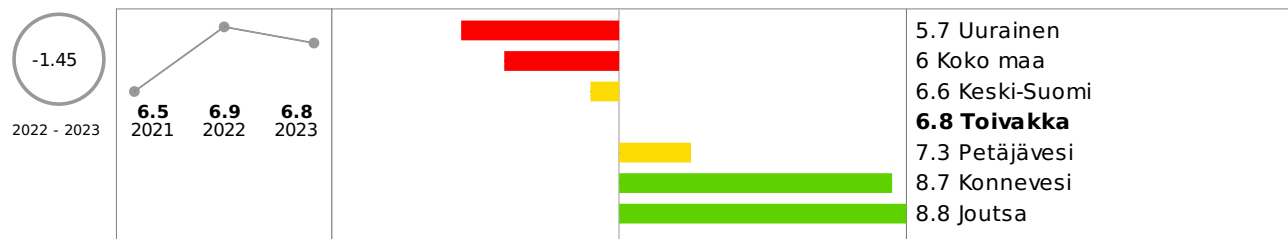
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden (viitehenkilö ja puoliso) pitkäaikaisasiakkaiden prosenttiosuudessa vastaavanikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 0,5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Indikaattori ilmaisee työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Väestösuhteutuksessa on käytetty Kelan vakuutettua väestöä. Yksilölliset varhaiseläkkeet sisältyvät työkyvyttömyyseläkkeisiin. Tilastossa ovat mukana henkilöt, jotka saivat työkyvyttömyyseläkettä joko työeläke- tai kansaneläkejärjestelmästä tai molemmista järjestelmistä.

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen ilmaisee pitkäaikaista tai pysyvää työkyvyttömyyttä. Yleisimmät sairausryhmät sen taustalla ovat mielenterveyden häiriöt ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, yksittäisistä sairauksista depressio ja selkäsairaudet. Työkyvyttömyys ilmentää vain osin sairastavuutta, sillä eläkkeelle hakeutumiseen vaikuttaa myös mm. henkilön taloudellinen tilanne ja työttömyys. Sairauksien esiintyvyyden tarkasteluun työkyvyttömyyseläkkeet soveltuvat siten vain varauksin. Aikasarjojen tulkinnassa on otettava huomioon, että vanhimmissa ikäryhmissä yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen muutokset ovat vaikuttaneet eläkkeellä olevien määrään. Myös pitkäaikaistyöttömyys ja työttömyyseläkkeellä olevien määrä ovat vaikuttaneet työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrään. Indikaattorista on myös huomattava, että lukuja ei ole vakioitu iän suhteen. Indikaattorin sisältöä tulkittaessa on otettava huomioon yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen muutokset sekä muiden etuuskien vaikutus työkyvyttömyyseläkkeiden käyttöön erityisesti vanhimmissa ikäryhmissä (työttömyyseläke ja ns. eläkeputki, julkisen sektorin ammatilliset vanhuuseläkeiät, osa-aikaeläke).

Toivakan kunnassa työkyvyttömyyseläkkeellä on prosentuaalisesti suhteutettuna ollut pienempi osuus v.2023 kuin vertailukunnissa Uuraista lukuun ottamatta. Maakunnallisesti suhteellinen osuus on lähes sama. Toivakassa on prosentuaalisesti suurempi osuus henkilöitä työkyvyttömyyseläkkeellä kuin koko maassa.

Tavoitetila kunnille on 5 %.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

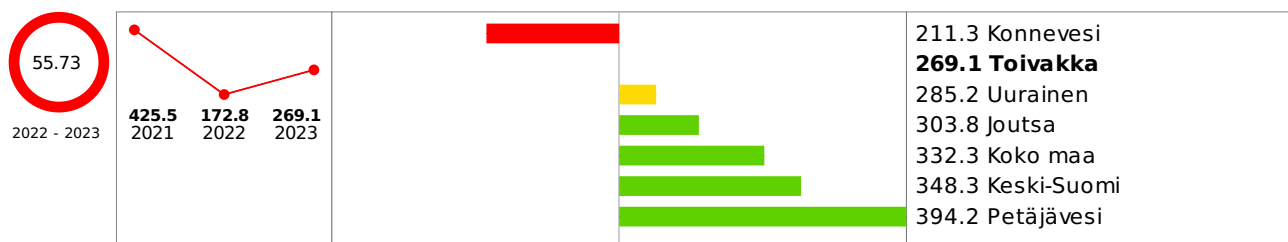

TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen työkyvyttömyyseläkettä vuoden lopussa saaneiden 25 - 64-vuotiaiden prosenttiosuudessa vastaavanikäisestä väestöstä. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Toivakan kunnassa tilanne on pysynyt melko vakaana ja skaalatulla indikaattorilla mitataan muutosta, jota Toivakassa ei juurikaan ole ollut.

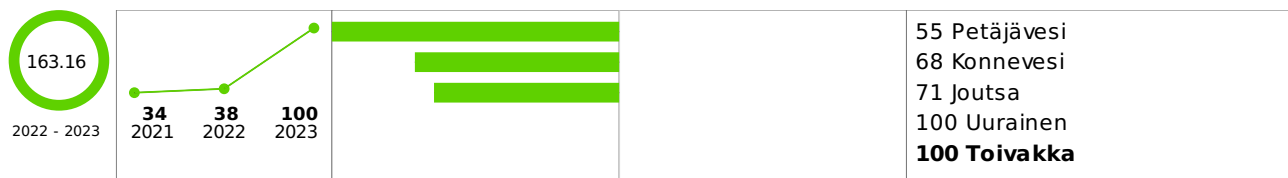
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitajaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavanikäistä asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Sairaalahoidon sisältää sekä julkisen sektorin (kunnat, kuntayhtymät ja valtio) että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon.

Toivakassa hoitajaksojen määrä on noussut vuodesta 2022 tultaessa vuoteen 2023. Tavoitetila kunnille on alle 230 hoitajaksoa ja nyt tarkasteluvuonna emme ole enää päässeet alle tavoitetilan, kuten teimme vielä vuonna 2022. Vertailussa muihin kuntiin ja Keski-Suomeen sekä koko maahan Toivakan tilanne on ollut kuitenkin v. 2023 erittäin hyvä, sillä vain Konnevedellä on ollut alhaisempi hoitajaksojen määrä.

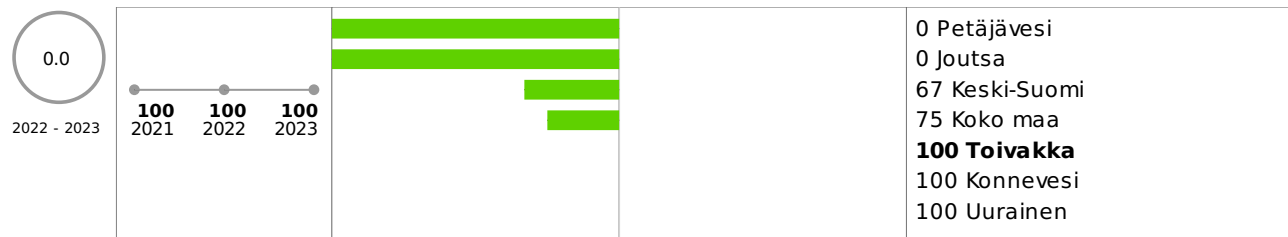
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

TULOSINDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitajaksojen lukumäärässä kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Jos osuus on 230 hoitajaksoa tai vähemmän 10 000 vastaavan ikäistä asukasta kohti, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee raportoidaanko valtuustolle vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista. 0 pistettä: Ei. 100 pistettä: Kyllä

Toivakassa on laadittu vuosittain hyvinvointiraportti.

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee, määritelläänkö kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista. 0 pistettä: Ei. 100 pistettä: Kyllä

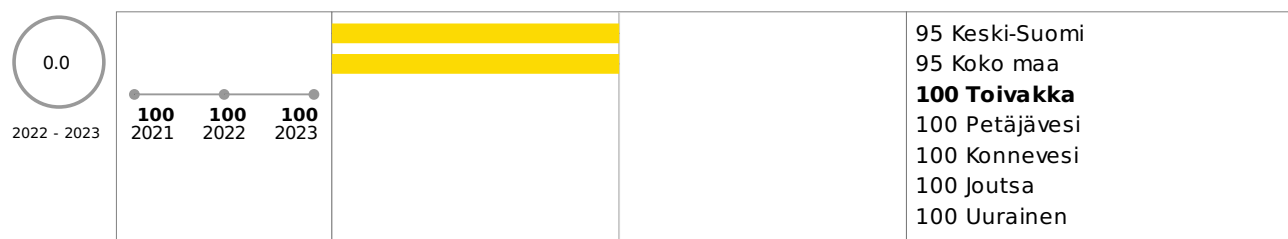
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee arvioidaanko kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä

Tämä on tiedostettu ja tarkastuslautakunta on jo alkanut toimia tällä tavalla.

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

PROSESSI-INDIKAATTORI: Kunnassa aloitti v. 2023 työskentelyn hyvinvointisuunnittelija.

Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

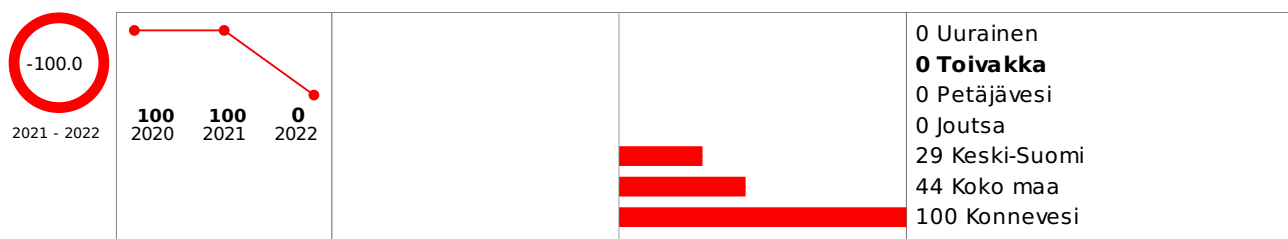
PROSESSI-INDIKAATTORI:

Vuonna 2023 järjestettiin kuntalaisiltoja, joissa osallistettiin kuntalaisia palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä käytiin vuoropuhelua kunnan työntekijöiden ja asukkaiden välillä. Kesäkuussa kuntalaisillan aiheena oli osallistuvan budjetoinnin mukaisen virallisen maastopyöräreitin suunnittelu- ja keskustelutilaisuus. Lokakuussa kuntalaisilta järjestettiin teemalla demokratia ja osallisuus.

Yhdistyksille ja muille yhteisöille pidettiin yhteisöjen iltoja. Lokakuun lopulla järjestetyn yhteisöjen illan teemoina olivat: yhteistyö yhdistystoiminnassa – tutkittua tietoa; nostoja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen (KYT) Keski-Suomen Järjestökyselystä 2023; keskustelua yhdistysten välisestä ja yhdistysten ja kunnan välisestä yhteistyöstä; Toivakkakassi uusille kuntalaisille.

Nuoria osallistettiin kunnan palveluissa Siistii-kampanjan kautta ja porkkanabudjetilla. Kuntalaiset saivat vaikuttaa osallistuvan budjetoinnin kautta, ja annetuista ehdotuksista järjestettiin äänestys. Myös sähköisiä asiakaskyselyjä toteutettiin eri palvelujen osalta. Kirjasto järjesti ulkopaikkakuntalaisille käyttäjille ja kesäasukkaille asiakaskyselyn palvelujen kehittämiseksi.

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

PROSESSI-INDIKAATTORI:

Indikaattori ilmaisee lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportoinnista vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä

Tiedonkeräys on tehty TEAviisarilla, Liikunta kunnan toiminnassa -tiedonkeruu.

Tähän on kiinnitettävä huomiota tulevaisuudessa. On sovittava yhteisesti, mitä raportoidaan ja mistä tiedot kerätään. Käytössä meillä voisi olla esim. Liitu -tutkimuksen tulokset, mutta nyt siitä on meille saatavilla vain koko tutkimuksen tiivistelmä. Osallistuneille kouluille on toimitettu koulukohtaisia tuloksia, mikäli tutkimukseen osallistuneita oppilaita on ollut vähintään 20 ja Toivakan osalta tämä määrä ei täyttnyt. Oppilaan on tarkoitus vastata vapaa-ajalla. Tulevaisuudessa tärkeää on oppilaiden aktivoiminen vastaamaan kyselyyn tiedon saamiseksi. Pohdittava myös, onko esimerkiksi ToiRilta mahdollisuutta saada tilastoja harrastajamääristä. Liikunta-aktiivisuusmittareita/-laskureita on tiedusteltu ja niiden käyttöä tulevaisuudessa on mietitty.

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

PROSESSI-INDIKAATTORI:

Kunta on vuonna 2023 kutsunut säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen (yhteisöjen ilta).

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

PROSESSI-INDIKAATTORI: Indikaattori ilmaisee järjestetäänkö kunnassa kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. 0 pistettä: Ei / ei tietoa. 100 pistettä: Kyllä

Tieto koskee v. 2022 ja on ollut tuolloinkin vastusvirhe. Tarjolla v. 2023 on ollut liikunnallisia Harrastamisen Suomen mallin kerhoja, esim. sirkuskerho ja cheerleading. Lapsille oli vapaa-aikatoimen järjestämänä kesällä 2023 uimakoulu. Lisäksi vuoden aikana oli Puulan Seutuopiston järjestämänä lapsille ja nuorille tanssinohjausta.

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

PROSESSI-INDIKAATTORI:

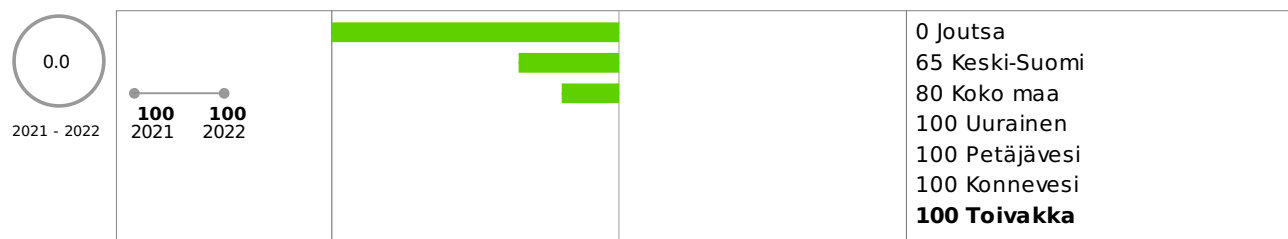
Toivakassa vaikutusten ennakoarviointityöskentely on ollut kokonaisuudessaan vielä v. 2023 melko vähäistä.

Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

Kuntaan perustettiin v. 2023 poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä, joka tarkastelee myös liikunnan edistämistä.

Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

PROSESSI-INDIKAATTORI:

TEAvisarilla kerätty tieto. Indikaattori ilmaisee pistemäärän, joka on oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kunnan kouluista, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. Kunta tarkastaa koulu ympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla.

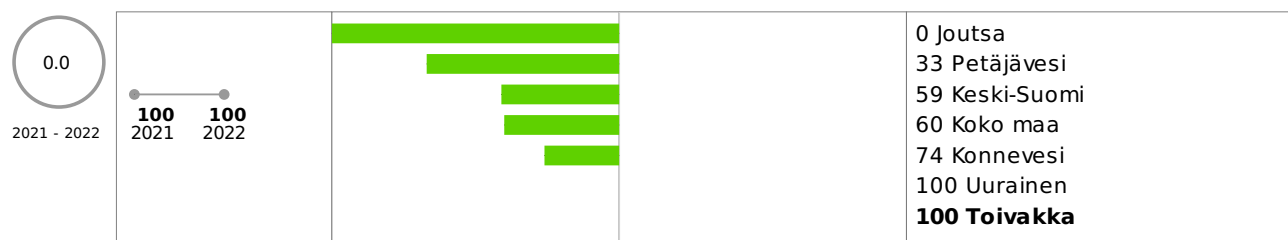
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

PROSESSI-INDIKAATTORI:

Tieto puuttuu TEAvisarista, sillä kunnan molemmissa kouluissa on seurattu v. 2023 oppilaiden poissaoloja. Koulu keskuksella on tähän seurantamalli luotuna ja käytössä.

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

PROSESSI-INDIKAATTORI:

Kunnan molemmissa kouluissa on käytössä pitkät harrastevälitunnit, jolloin on mahdollista harrastaa liikuntaa.

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kouluissamme on noudatettu Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan järjestämisessä. Kouluruokailun tehtävänä on turvata päivittäin noin 1/3 osa päivittäisestä energiansaannista. Tarjoamme päivittäin monipuolisen, ravitsemuksellisesti oikeaoppisen lounaan kouluissamme. Oikeaoppinen, tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu koululounas tukee oppilaan hyvinvointia, jaksamista ja keskittymistä. Lähes kaikki oppilaat käyvät ruokailemassa koululounaan. Tätä tukee opetus- ja kasvatushenkilöstön ja oppilaiden saapuminen yhdessä luokittain ruokailuun sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön läsnäolo koko ruokailun ajan. Ruokahuollon henkilöstö tukee kasvatustyötä yhteistyössä opetus- ja kasvatushenkilöstön kanssa. Ruokalistasuunnittelulla ylläpidetään ja edistetään osallistumista kouluruokailuun. Korkeaa tasoa ylläpidetään myös huomioimalla toiveruoat sekä järjestämällä erilaisia teemapäiviä oppilaat osallistaen.

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä

PROSESSI-INDIKAATTORI:

Tämä edellyttäisi, että kunnalla on käytössä jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kulttuurin osallistumisen kynnystä madaltavaa vertaistoimintaa (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa).

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Indikaattori ilmaisee tulosindikaattoreiden asteikolle 0 - 100 skaalattujen pistemäärien keskiarvon, sadan olleessa tavoitelluin taso. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Toivakan saama indikaattoreiden pistemäärien ka. 56 asettuu siis lähelle keskitasoa. Edelleen on tärkeää kiinnittää huomiota, että esimerkiksi TEAvisari kyselyihin vastataan oikeilla tiedoilla ja yhteistyössä. Tulosindikaattoreiden merkitys on kasvanut v. 2023 lähtien, sillä valtiosuoksien lisäosan saamisen kannalta aikaan saatu muutos on tärkeää. Muutosta tarkastellaan ja mitataan kahden vuoden välein.

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

Indikaattori ilmaisee prosessi-indikaattoreiden keskiarvo asteikolla 0 - 100, sadan olleessa tavoitelluin taso. Prosessi-indikaattorit on kerätty THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Prosessi-indikaattoreiden osalta Toivakan tulos on selvästi heikentynyt edellisten vuosien tasolta. Taustalla saattaa olla puutteellisesti annetut tiedot tiedonkeruuvaiheessa.

HYTE-kerroin, 0 - 100

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen asteikolla 0 - 100 ja se on keskiarvo tulosindikaattoreiden keskiarvosta ja prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta. (Tulosindikaattori KA 56 + prosessi-indikaattori KA 33 jaettuna kahdella =44)

HYTE-kerroin euroa / asukas

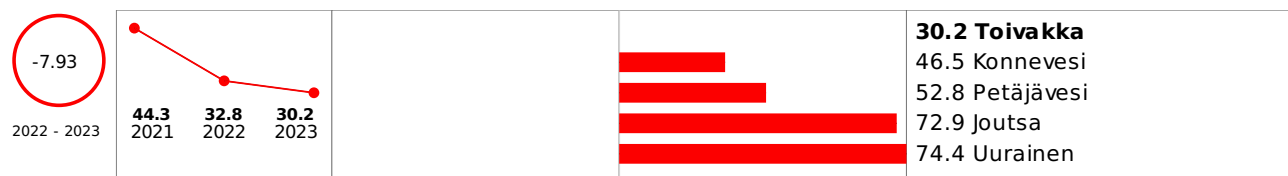

Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden.

Kunnan saama summa lasketaan seuraavasti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, joka vuonna 2023 oli 67.

Esimerkiksi 10 000 asukkaan kunta voi saada hyte-työn onnistumisesta riippuen vaikkapa 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 40/67 = 112 500 euroa tai 18,89 €/asukas x 10 000 asukasta x 80/67 = 225 000 euroa

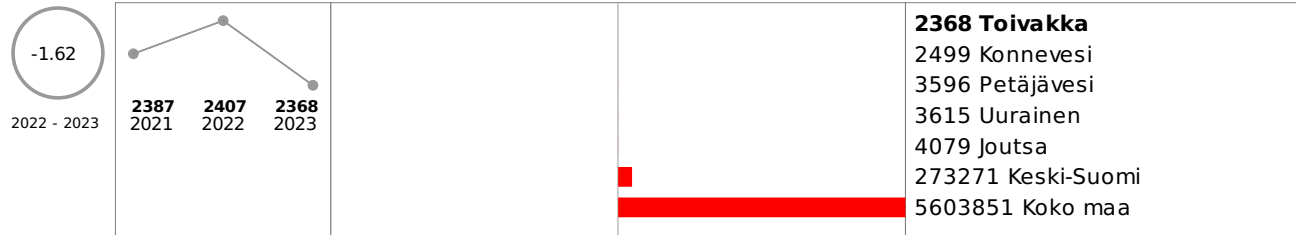
HYTE-kerroin, 1 000 euroa

Elinvoima

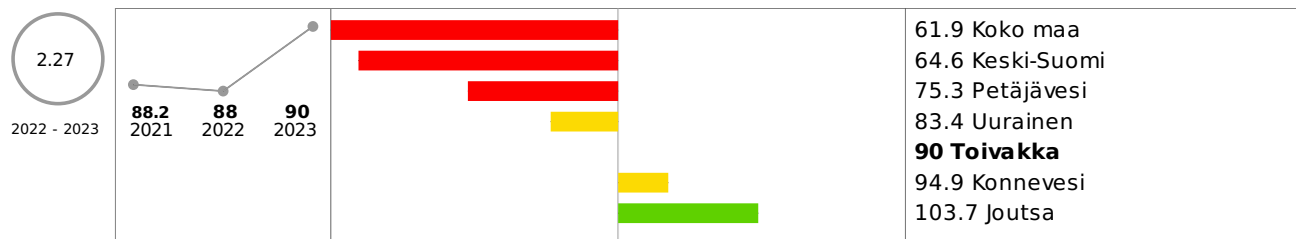
Väestö

Väestö 31.12.

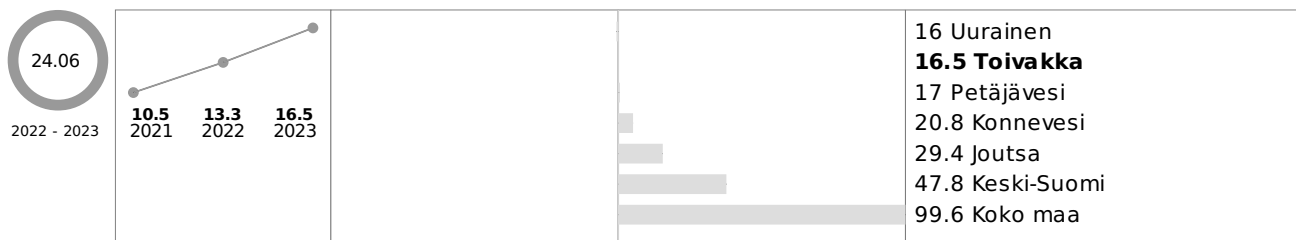
Toivakan väkiluku laski vuodesta 2022 vuoteen 2023 1,62% eli 39 henkilöä.

Huoltosuhte, demografinen

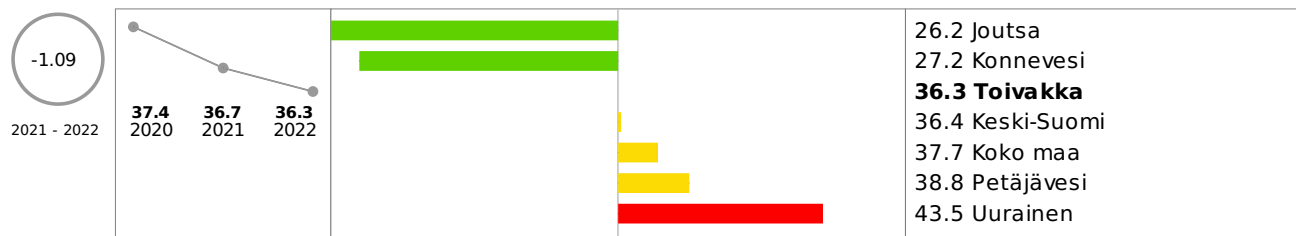

Demografinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Huoltosuhte on hivenen noussut vuoteen 2022 verrattuna. Koko maahan ja maakuntaan verrattuna se on kunnassamme huomattavasti korkeampi. Vertailukuntiin verrattuna Uuraisilla ja Petäjävedellä on alhaisempi demografinen huoltosuhte.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

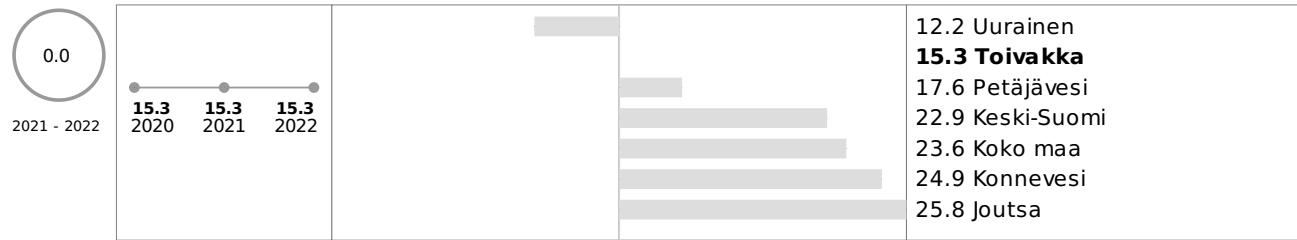

Lapsiperheet, % perheistä

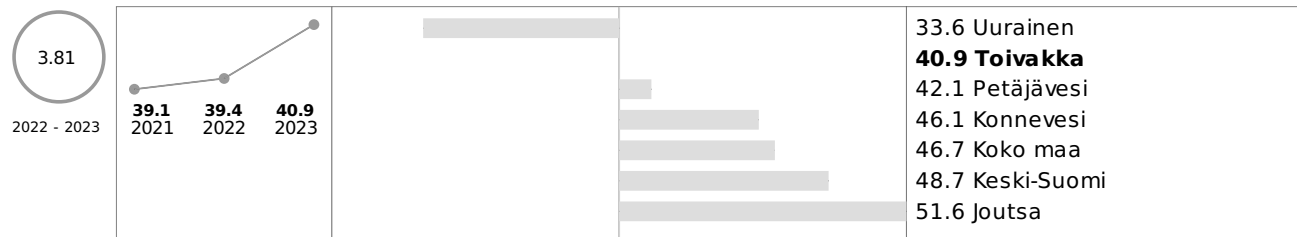
Lapsiperheiden osuus hieman laskenut viime vuosina. **Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.**

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

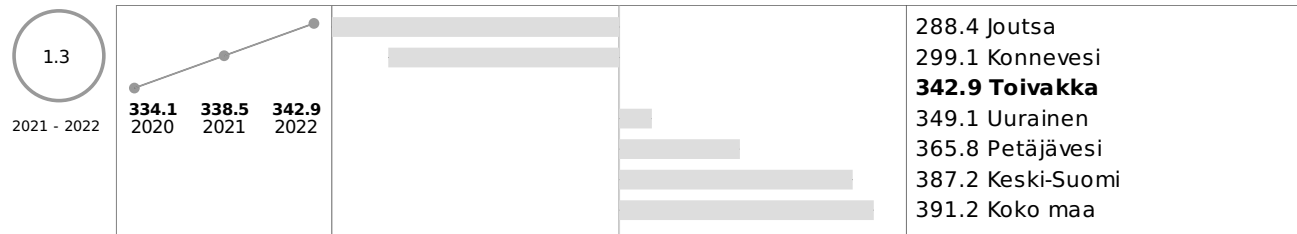
Toivakassa yhden vanhemman perheiden osuus on säilynyt tasaisena viime vuodet. **Tilastoa vuodelta 2023 ei ole saatavilla.**

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

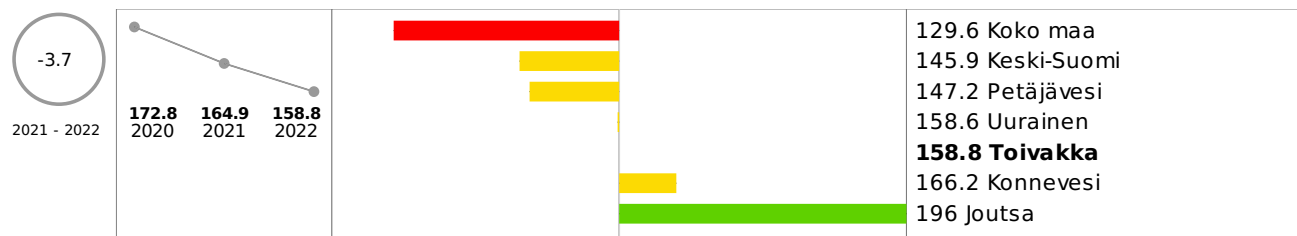
Yhden hengen asutokuntien osuus on ollut aavistuksen kasvusuunnassa Toivakassa.

Koulutustasomittain

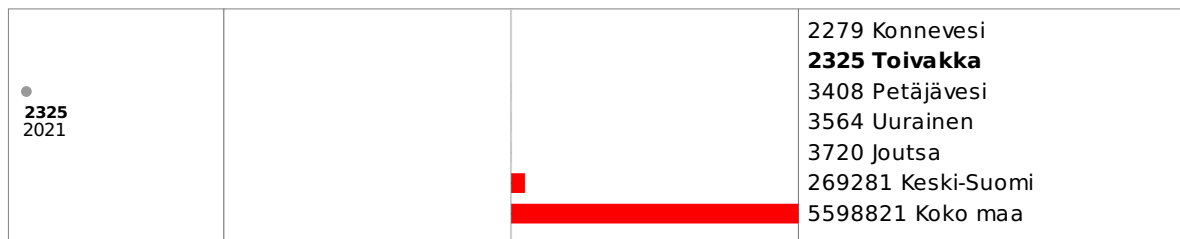
Indikaattori ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Koulutustasomittain on noussut 2020-2022 aikana vuosittain. Toivakassa väestön koulutustaso on korkeampi kuin Konnevedellä ja Joutsassa, mutta matalampi kuin Uuraisilla tai Petäjävedellä, maakunnassa tai koko maassa. **Vuoden 2023 tietoja ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.**

Taloudellinen huoltosuhde

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö, eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin (työlliset ja työttömät yhdessä muodostavat työvoiman).

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

Indikaattori ilmaisee ennusteen vuoden 2030 lopun väkiluvusta. Ennusteen lähtöväkilukuina ovat olleet vuoden 2020 lopun väkiluvut 1-vuotisikäryhmittäin sukupuolen mukaan. Tilastokeskuksen käyttämä väestöennustemenetelmä on ns. demografinen komponenttimalli, jossa väestön tuleva määrä ja rakenne lasketaan ikäryhmittäisten syntyvyys-, kuolevuus- ja muuttokerrointen avulla. Kertoimet on laskettu viime vuosien väestönkehityksen perusteella.

Toivakan osalta voidaan todeta hienoista väkiluvun vähenemistä v. 2030 mennessä. Ennusteiden mukaan Toivakan väkiluku olisi v. 2030 lopussa 2325 henkilöä.

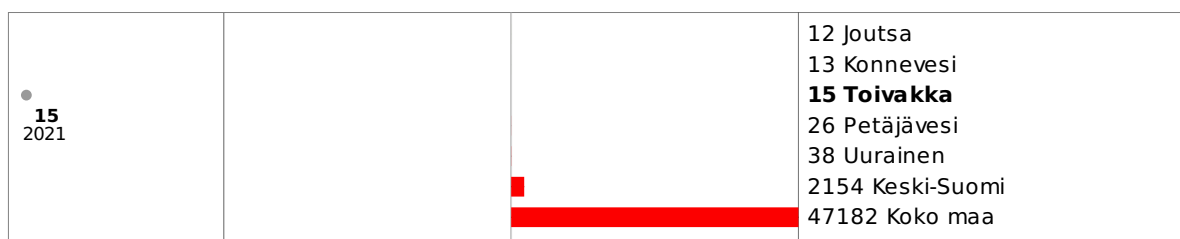
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Indikaattori ilmaisee kuntien välisen nettomuuton tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Nettomuutto saadaan vähentämällä alueelle muuttaneista (tulomuuttajat) alueelta pois muuttaneet (lähtömuuttajat). Näin nettomuutto on positiivinen, jos alueelle on muuttanut enemmän kuin alueelta on muuttanut pois.

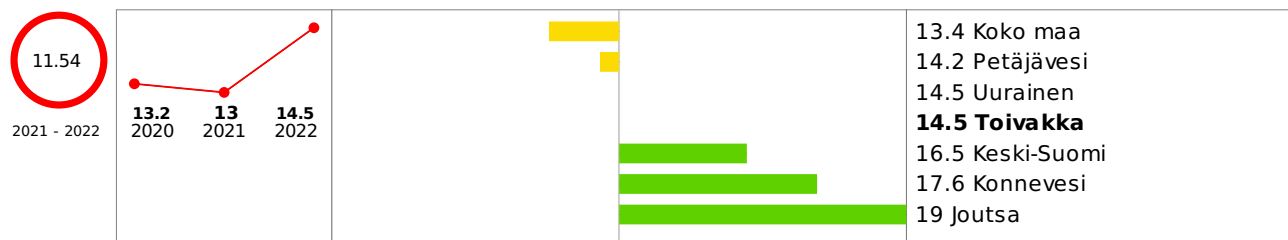
Toivakan osalta voidaan todeta, että tilanne on verrokkikuntaan nähden on ollut 2022 hyvä, sillä tuolloin kuntaan muuttaneita on ollut enemmän kuin kunnasta pois muuttaneita. Vuoden 2023 osalta nettomuuttotilanne ei ole yhtä valoisa, sillä Toivakan väkiluku kääntyi laskuun ja osa poistumasta on muuttotappiota, osa luonnollista poistumaa.

Syntyneet, ennuste 2030 (laskettu 2021)

Elinvoima

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

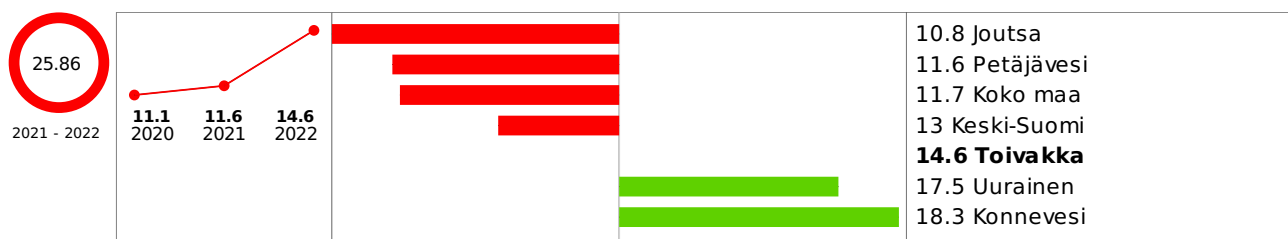

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna.

Käytettävissä olevat rahatulot lasketaan summaamalla palkka-, yrittäjä- ja pääomatulot sekä saadut tulonsiirrot ja vähentämällä summasta maksetut tulonsiirrot. Ekvivalentti tulo lasketaan suhteuttamalla kotitalouden kaikkien jäsenten käytettävissä olevien tulojen summa kotitalouden kulutusyksiköiden summaan. Kotitalouden kulutusyksikköasteikkona on käytetty uudistettua OECD-skaalaa, jossa kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut 14 vuotta täyttäneet kotitalouden jäsenet painon 0,5 ja kotitalouden alle 14-vuotiaat lapset painon 0,3.

Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Lasten pienituloisuusaste

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna.

Käytettävissä olevat rahatulot lasketaan summaamalla palkka-, yrittäjä- ja pääomatulot sekä saadut tulonsiirrot ja vähentämällä summasta maksetut tulonsiirrot. Ekvivalentti tulo lasketaan suhteuttamalla kotitalouden kaikkien jäsenten käytettävissä olevien tulojen summa kotitalouden kulutusyksiköiden summaan. Kotitalouden kulutusyksikköasteikkona on käytetty uudistettua OECD-skaalaa, jossa kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut 14 vuotta täyttäneet kotitalouden jäsenet painon 0,5 ja kotitalouden alle 14-vuotiaat lapset painon 0,3.

Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Työttömät, % työvoimasta

Indikaattori ilmaisee työttömien osuuden prosentteina työvoimasta.

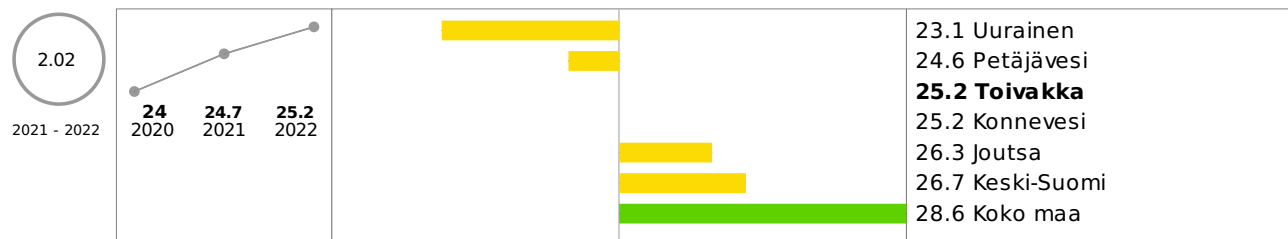
Työttömien osuus Toivakan kunnassa on alhaisin verrattuna maakunnan, vertailukuntien ja koko maan arvoihin. Työttömyyden taso on pysynyt Toivakassa yleisesti alhaisena ja alle 10%:n jo vuosia.

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Osuus on ollut viime vuodet laskussa.

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Indikaattori ilmaisee tarkasteltavan alueen asutokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista.

Gini-kertoimen laskennassa asutokunnan käytettävissä oleva rahatulo jaetaan asutokunnan kulutusyksikköluvulla. Kulutusyksikköluvu huomioi sen, että asutokunnat ovat kooltaan ja rakenteeltaan erikokoisia.

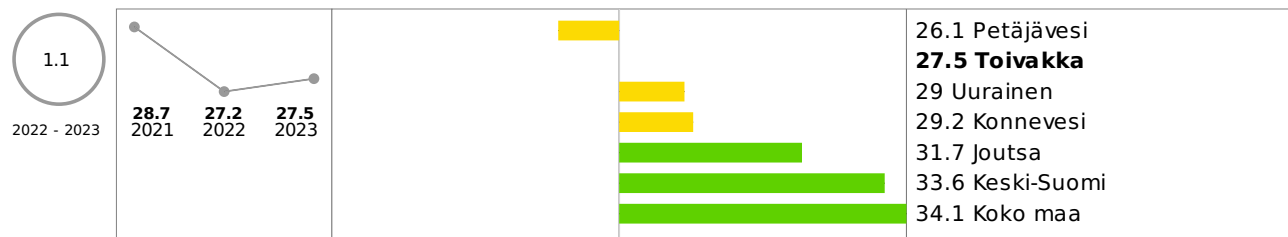
Asutokunnan käytettävissä olevat rahatulot on muodostettu laskemalla yhteen asutokunnan jäsenten yhteenlasketut palkkatulot, yrittäjätulot, omaisuustulot (pl. laskennalliset tuloerät) sekä saadut tulonsiirrot ja vähentämällä näistä maksetut tulonsiirrot. Asutokunnan kulutusyksikköluvu summataan asutokunnan jäsenistä siten, että asutokunnassa yksi aikuinen saa arvon 1, muut yli 13-vuotiaat saavat arvon 0,5 ja alle 13-vuotiaat lapset saavat arvon 0,3. Kulutusyksikköluvulla jaetusta käytettävissä olevasta rahatulosta käytetään yleisesti nimitystä ekvivalentti käytettävissä oleva rahatulo, mikä Gini-kertoimen laskennassa viedään asutokunnan jokaiselle jäsenelle.

Gini-kerroin on yksi yleisimmistä käytetyistä tuloerojen mittareista. Gini-kertoimessa tuloerojen taso on kiteytetty yhteen lukuarvoon, mikä voi vaihdella nollan ja yhden välillä. Gini-kertoimen arvot esitetään usein myös sadalla kerrottuna, jolloin kertoimen maksimiarvo on 100. **Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisempi tulonjako on.**

Työllisyys ja työttömyys ovat keskeisimmät tuloeroihin vaikuttavat tekijät. Hyvin suurten tuloerojen katsotaan heikentävän sosiaalista koheesiota, luottamusta ja liikkuvuutta, joiden heikkenemisellä on negatiivisia vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja talouteen.

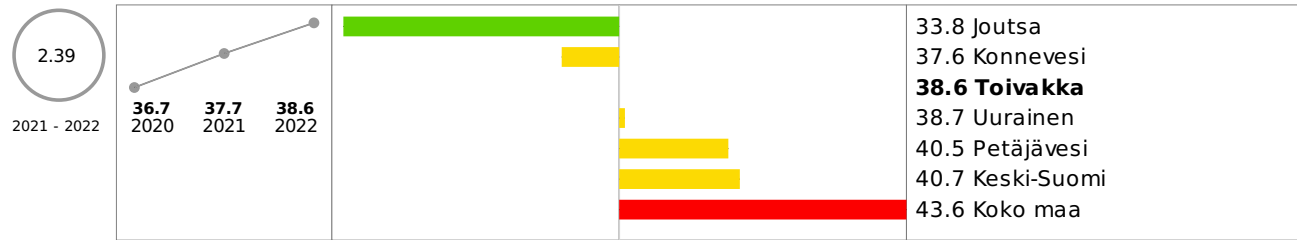
Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä ollut saatavilla.

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

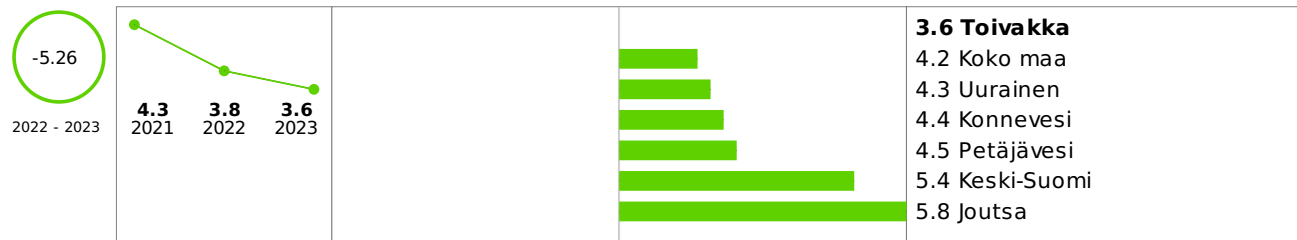
Indikaattori ilmaisee pitkäaikaistyöttömien osuuden prosentteina työttömistä. Työttömään työvoimaan luetaan 15-64-vuotiaat työttömät. Pitkäaikaistyöttömyys on Toivakassa pysynyt lähes samana verrattuna edelliseen vuoteen. Vertailukunnista Petäjävedellä osuus on pienempi, mutta muissa kunnissa taso on korkeampi. Myös maakunnan ja koko maan pitkäaikaistyöttömien osuus on suurempi kuin Toivakassa.

Työlliset, % väestöstä

Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

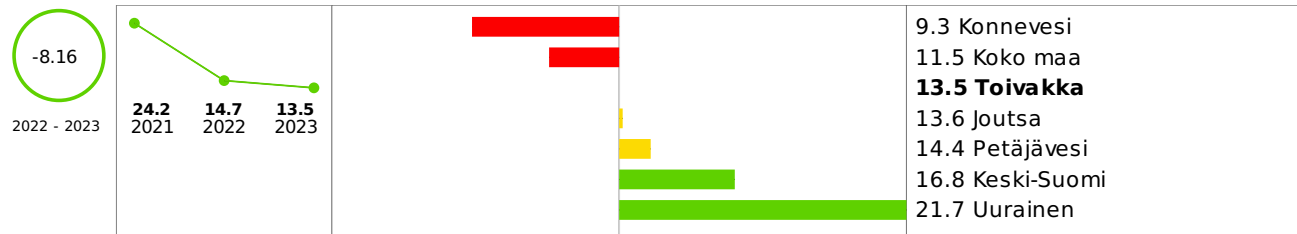
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistyvien osuuden (%) 15 - 64-vuotiaista väestöstä. Vaikeasti työllistetyt on suhteutettu vastaavanikäiseen väestöön, koska tässä ryhmässä on mukana myös henkilöitä, jotka eivät kuulu työvoimaan.

Toivakan kunnassa rakennetyöttömyys on hyvällä tasolla ja siinä on jopa laskua edelliseen vuoteen.

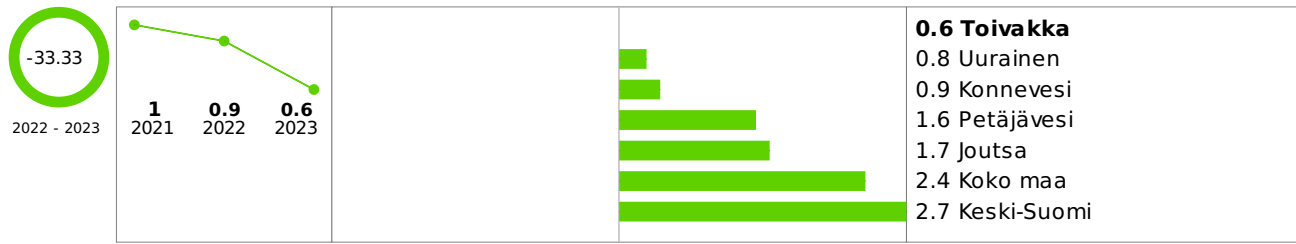
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

Indikaattori ilmaisee 15 - 24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta. Nuorisotyötön on 15 - 24-vuotias työtön.

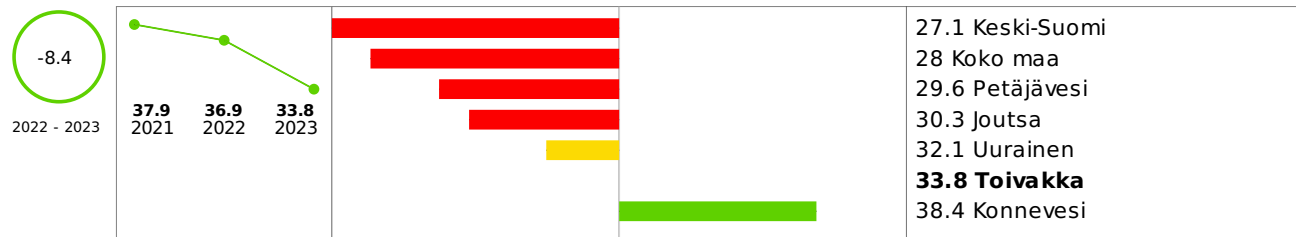
Nuorisotyöttömyys on koko maan ja Konneveden kunnan jälkeen alhaisin vertailualueista. Nuorisotyöttömyys on ollut hieman laskussa edellisestä vuodesta.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden (viitehenkilö ja puoliso) pitkäaikaisasiakkaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneluukuun (määritelmä vuodesta 1990 lähtien).

Moneen vertailukuntaan nähden meillä on edelleen melko suuri osuus ahtaasti asuvia lapsiperheitä, vaikka osuus onkin ollut laskusuuntainen.

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA - Yhteenveto

TALOUS

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS VUODEN 2023 TILINPÄÄTÖKSESSÄ

Vuoden 2023 tilinpäätös on ensimmäinen tilinpäätös, jossa Toivakan kunnan rakenteeseen ei ole kuulunut enää perusturvan toimiala sekä siihen liittyvät palvelut. Vuosi 2023 jää historiaan historiamme suurimman hallinnollisen uudistuksen toimeenpanovuonna, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa ja sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen tehtävät siirtyivät pois kuntien järjestämisvastuulta. Vuosi 2023 jää Suomen historiaan myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta, Suomesta tuli Naton jäsen 4. huhtikuuta.

Maailman terveysjärjestö julisti toukokuussa 2023, että koronaviruspandemia ei enää ole kansanterveysuhka, ja Covid-19 on luokiteltu valvottavaksi tartuntataudiksi. Vuosi 2023 oli kuitenkin osoitus siitä, että elämme monikriisien aikaa ja geopoliittiset jännitteet olivat vahvasti läsnä. Venäjän julma hyökkäyssota jatkuu Ukrainassa, ja Lähi-idän kriisi eskaloitui uudelleen, kun terroristijärjestö Hamas iski lokakuussa Israeliin. Maailmantilanteen vaikutukset talouteen voimistuivat vuoden aikana, kun hintojen nousu, korkeat korot ja maailmantalouden heikko kysyntä kurjistivat taloutta laaja-alaisesti. Taloustilanne heijastui myös Keski-Suomeen, kun yritysten liikevaihto kääntyi vuoden edetessä selvään laskuun ja työmarkkinoiden myönteinen kehitys tyrehtyi.

Toivakassa elettiin vuonna 2023 muutosten aikaa myös sisäisesti, kun valtuusto valitsi uuden kunnanjohtajan edellisen siirtyessä toisen kunnan palvelukseen. Uusi kunnanjohtaja toimii virkaa tekevänä kunnanjohtajana

toistaiseksi. Toivakan kunnan isoin haaste vuonna 2023 oli vuoden 2024 talousarvion valmistelu tilanteessa, jossa valtionosuudet laskivat liki yhden tuloveroprosentin verran suhteessa talousarvion pohjana olleeseen arvioon. Samalla piti löytää keinot suunnitella vuoden 2024 talousarvio niin, että taseeseen kertynyt alijäämä saadaan katettua vuoden 2024 loppuun mennessä alijäämän kattamisvelvoitteen mukaisesti. Tämä tarkoitti niin veronkorotuksia, omaisuuden myyntiä, käyttötalouden kehysten avaamista ja uusien säästöjen hakemista kuin myös koko henkilöstöä koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden käymistä. Toivakan kunta onnistui tavoitteessaan.

Toivakan kunnan ja Savonlinnan kaupungin välinen Suur-Savon Sähkön osakekauppa sai lainvoiman 28.1.2023. Kaupassa Toivakan kunta myi 491 kappaletta Suur-Savon Sähkö Oy:n osakkeita Savonlinnan kaupungille 6000 euron osakekohtaiseen hintaan. Kauppahinnaksi muodostui näin ollen 2.946.000,00 euroa. Toivakan kunnan ja Savonlinnan kaupungin välinen osakekauppa varmisti sen, että Toivakan kunta pystyi kattamaan taseessa olevan 1,6 miljoonan euron alijäämän etuajassa. Toivakan kunta ei jättänyt alijäämän kattamisvelvoitetta osakekaupan toteutumisen varaan vaan Toivakan valtuusto hyväksyi vuodelle 2024 924 000 euroa ylijäämäisen talousarvion. Lisäksi Toivakan kunta haki ja sai valtiovarainministeriöltä harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuodelle 2023 yhteensä 150 000 euroa.

Vuoden 2023 talousarvion oli suunniteltu olevan 236 751 € ylijäämäinen. Talousarviomuutosten jälkeen tilikauden arvioitu ylijäämä oli 406 751 €. Kuitenkin tilinpäätös vuodelta 2023 toteutui siten, että tilikauden tulos on 2 696 264,76 euroa, josta tilikauden ylijäämäksi varausten ja rahastojen muutosten jälkeen, jää 2 717 708,72 euroa. Vuosikate oli vahva, 3 530 584,49 euroa. Toivakan kunta 2 (179) Tilinpäätös 2023 Onnistuimme positiivisen vuosikatteen sekä ylijäämäisen tilikauden tuloksen tavoitteessa, vaikka taloudellisia yllätyksiä vuoteen mahtui paljon.

Vuosi oli isojen muutosten keskellä hyvin työntäyteinen ja raskas. Etenkin koko kunnan henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut ja alijäämän kattamisvelvoitteen hallitsema talousarvion valmisteluprosessi koettelivat henkilöstön jaksamista. Saavutetut tulokset osoittivat kuitenkin sen, että suunnitelmallinen työ yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi on mahdollista. Kunnassa on tunnustettu hyvin se, että alijäämän kattaminen on ehto ja edellytys myös uusien kasvutoimenpiteiden mahdollistamiseksi ja kuntastrategian toteuttamiseksi. Vahva tulevaisuususkko ja toivakkalainen yhteistöllisyys auttoivat vaikean siirtymävaiheen keskellä.

Toivakan elämisen elementtejä olemme vuoden aikana pyrkinneet tuomaan kaikin keinoin todeksi ja työ jatkuu. Strategiamme ulottuu aina vuoteen 2030 saakka. Olemme oppiva ja kehittyvä, avoin ja rohkea, aito ja yhteisöllinen. Vuoden aikana onnistuimme ulkoisessa viestinnässä, ja Toivakka näkyi niin maakunnallisessa kuin valtakunnallisessa mediassa ennätysellisen paljon.

Verotuloja ja valtionosuuksia saimme yhteensä 8 068 715 euroa, mikä oli arvioitua enemmän. Taustalla vaikuttivat muun muassa vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyneet verotilitykset eli niin sanottu sote-uudistuksen verohäntä sekä kuntasektorin sopimuspalkkojen ennakoitua suurempi nousu. Verotuloennusteissa ei näy kuitenkaan nousua, ja koko kuntatalouden näkyvät synkkenevät lähivuosina, kun sote-uudistuksen poikkeuserät poistuvat.

Toivakan väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 2369 henkilöä. Kokonaislasku vuoden aikana oli 38 henkilöä. Vaikka syntyvyys nousi edellisestä vuodesta, luonnollinen väestönlisäys oli negatiivista aikaisempaa vuotta suuremman kuolleisuuden vuoksi. Kuntien välinen nettomuutto oli selkein kohta, jossa jäätiin edellisestä vuodesta. Kunnan väestökehityksen eteen tulee tehdä töitä jatkossa entistäkin määrätietoisemmin, kun väestö samalla ikääntyy ja kaupungistuminen ilmiönä kiihtyy.

Työttömyys laski edellisestä vuodesta ja työttömien määrä pysyi lähes koko vuoden ajan Toivakassa alle 9 prosentissa, sen ollessa marraskuussa peräti 6,5 prosenttia. Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osuus vuonna 2023 oli yhteensä 128 656 euroa, joka oli 6240 euroa enemmän kuin vuonna 2022.

Vuoden 2023 aikana kunnan talous saatiin kuntoon, alijäämän kattamisvelvoite hoidettiin yli vuoden etuajassa ja kunnan tase ja käyttötalous mahdollistavat uuden kasvun toimenpiteiden suunnittelun ja toteuttamisen. Kertaluontoisten tulojen varaan kunnan taloutta ei voi rakentaa, mutta osakekaupan tuoma myyntitulo mahdollistaa kuntastrategian mukaisten kehittämis- ja uudistamistoimenpiteiden lisäksi taloudellisen puskurin kerryttämistä tulevien kuntakentän haasteiden vuosien suojaksi.

Tahdon kiittää osaltani vuodesta 2023 kunnan luottamushenkilöitä, henkilöstöä, yrittäjiä, seurakuntia, seuroja, yhdistyksiä ja koko toivakkalaista yhteisöä yhteistyöstä, joustavuudesta sekä sitoutumisesta yhteisen Toivakan eteen tehtävään työhön.

HYTE-KERROIN

HYTE-kertoimeen vaikuttavien tulosindikaattoreiden keskiarvo on hieman laskenut viime vuosina. Tulosindikaattorien osalta saamamme arvo kuvastaa keskitasoa. Tulosindikaattoreiden osalta oli huomionarvoista, että terveydentilansa keskikertaiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. luokkalaisten osuus kasvoi selvästi edellisestä mittauskerrasta eli vuodesta 2021 ja muutos suunnan ollessa negatiivinen, jäi skaalattu indikaattoriluku heikoksi. Toisaalta tilanne on nyt ennen koronavuosia olevalla tasolla. Ylipainon osalta 8. ja 9. luokkalaisten kohdalla ei ole tapahtunut juurikaan muutosta. Skaalattuna tämä tilanteen muutumattomuus ei antanut kuin hieman alle keskiarvon olevan luvun. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 vuotiaiden osalta prosenttiosuus on hyvin lähellä koko maan keskiarvoa ja parempi kuin Joutsassa tai Konnevedellä. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64 osuus on melko ennallaan sen ollessa matalin verrattuna vertailukuntiin, maakuntaan tai koko maahan. Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 vuotiaiden osuus on pysynyt viime mittauskerrat lähes samana. Vertailukuntiin nähden, Uuraista lukuunottamatta, osuus on kuitenkin alhaisempi. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä suhteessa 10 000 vastaavan ikäisistä indikaattoriarvo oli kasvanut vuoteen 2022 verrattuna, emmekä päässet siinä enää alle tavoitetason.

Toivakassa prosessi-indikaattoreiden keskiarvo laski vuodesta 2022 vuoteen 2023, sen ollessa vuoden 2023 osalta ainoastaan 33. Syytä onkin tarkastella, mitkä prosessi-indikaattori ovat antaneet meille v. 2023 osalta huonoimmat tulokset, ja pohtia mihin tekijöihin meidän tulisi edelleen kiinnittää huomiota ja millaisin toimenpitein.

Vallitseva tilanne on seuraavien indikaattoreiden osalta hyvä ts. täydet pisteet eli 100 pistettä olimme saaneet seuraavista:

- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista.
- Kunnassa on erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.
- Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus.
- Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit.
- Koulussa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositustakoululounaan ja välipalojen järjestämisessä.

Kehitettävää prosessi-indikaattoreiden osalta (myös esim. vastausten tarkkuus sekä toiminnan kehittäminen):

- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen. (Korjaaviin toimenpiteisiin on ryhdytty.)
- Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa. (Pohdittava, mitkä ovat keinomme tuottaa tästä dataa. Liitu-tutkimuksessa emme saaneet riittävää vastaajajoukkoa, jotta olisimme saaneet kuntakohtaisia tuloksia. Kouluterveyskysely tuottaa dataa vain rajatuista ikäluokista.)
- Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja. (Todellisuudessa hyödynnetään.)
- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen. (Niitä on nyt kutsuttu koolle, mutta ei säännöllisesti ja nyt vuosikello tulossa.)
- Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. (Todellisuudessa järjestetään.)
- Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin. (Vaikutusten ennakoarviointi on kauttaaltaan vielä vähäistä, joten sen tulee olla edelleen yhtenä kehittämisen kohteena.)
- Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä. (Hyvinvointityöryhmä on ottanut tämän roolin.)

- Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärä seurataan koko koulussa. (Tästä on jo mallit ja käytäntö olemassa.)
- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä. (Kunta on tutustunut esim. Kulttuuriluotsi -malliin, mutta se ei ole käytössä.)

Nämä kehitettävät kohdat olisi hyvä analysoida ja huomioida seuraavassa hyvinvointisuunnitelmassa kehitettävänä asioina ja osana tavoitetilaa.

ELINVOIMATEKIJÄT JA YRITYKSET

Elinkeinopalveluiden tehtävänä on ollut luoda kuntaan suotuisat olosuhteet asumiseen, työskentelyyn ja yrittämiseen. Talousarvion mukaan vuoden 2023 tavoitteena on ylläpitää ja kehittää kunnan elinvoimaisuutta asiakaslähtöisesti ja kuntastrategian mukaisesti. Erityisesti painopisteenä on ollut saada yrittäjiä Viisarimäen yritysalueelle. Neuvotteluja on käyty aktiivisesti ja alueesta kiinnostuneiden yrittäjien kanssa on tehty suunnitelmia säännöllisesti. Kunta on halunnut palvelujen avulla olla helposti tavoitettavissa sekä tukea yrityksiä pienen kunnan mallin mukaisesti.

Talousarvion tavoitteena on ollut tukea yrittäjiä rekrytointitarpeissa, yrityksen kehittämisessä sekä sukupolvenvaihdoksissa ja yrityskaupoissa. Yrittäjyyttä tuettiin antamalla tukea yrityksen käynnistämiseen, kehittämiseen ja sijoittumiseen Toivakan alueelle. Toivakan yrityskanta oli 199 vuonna 2023. Aloittaneita yrityksiä koko vuoden aikana oli yhteensä 5. (Lähde PRH/Kuntamaisema). Alkuvuodesta 2023 järjestettiin verkostotapahtuma vieraskielisten työnhakijoiden palvelemiseksi. Tapahtumassa oli mahdollista saada tukea yrittäjyyteen yleisesti ja henkilökohtaista neuvontaa. Vuoden 2023 aikaan tehtiin yrityskäyntejä talousarvion tavoitteiden mukaisesti 1-2 käyntiä kuukaudessa. Yrityskäynnit ovat tärkeä mahdollisuus kuulla yrittäjien arjen kuulumisia sekä saada palautetta kunnan toiminnasta. Yrittäjille järjestettiin teemallisia aamukahveja Toivakkatalolla. Aamukahvilla on ollut mahdollisuus tavata kunnan elinvoimapalveluiden ja kuntaympäristöpalveluiden työntekijöitä sekä kunnan päättäjiä ja kunnanjohtaja. Kunnassa koettiin tärkeänä mahdollistaa keskusteluja kuntalaisten ja myös yrittäjien kanssa.

Vuoden 2023 aikana järjestettiin yrittäjien toiveesta marraskuussa 2023 Toivakan tulevaisuusverstas, jossa kartoitettiin Toivakan kunnan nykytilanne ja pohdittiin, millainen kunta Toivakka tulevaisuudessa olisi tai halutaan olevan. Kooste lähetettiin kaikille yrittäjille. Toivakan kunnassa yrittäjää tuetaan yrityspalvelusetelillä. Kunta haluaa palvelusetelin avulla tukea yrittäjiä vaikeassa tilanteessa tai kehittämistarpeissa. Kunta on jatkanut yhteistyötä Gradian (Keski-Suomen yritysidea) kanssa aloittavan yrittäjän ja omistajavaihdostarpeisiin liittyen. Hankkimalla aloittavan yrittäjän palvelut Keski-Suomen yritysidea, kunta haluaa varmistaa yritysneuvonnan osaamista. Yritysneuvontaa on saanut myös kunnan työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijalta ja TE -toimistosta. Vuoden 2023 aikana on päivitetty kunnan kotisivuilla olevia yrityspalvelujen tietoja.

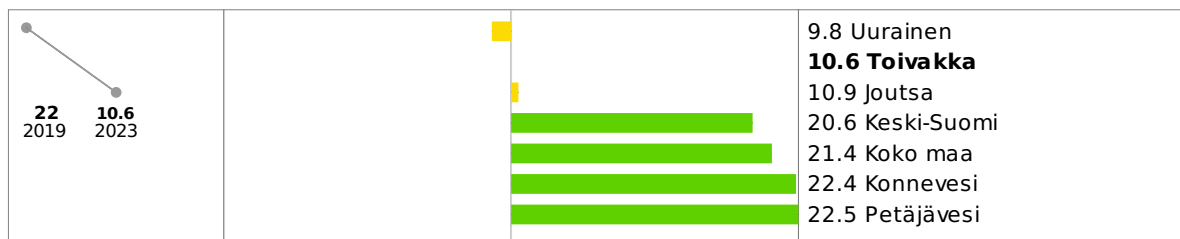
Maaseutukehitys ry on paikallinen Leader-toimintaryhmä, jonka tavoitteena on kehittää omaa toimialuettaan (Joutsa, Luhanka, Hankasalmi, Konnevesi ja Toivakka) kehittämisstrategiansa mukaisesti. Tarkoituksena on luoda yleisiä edellytyksiä viihtyvyydelle, hyvälle työllisyydelle ja monipuoliselle yritystoiminnalle. Maaseutukehitys rahoittaa yhteisöjen ja yritysten pienimuotoisia hankkeita. Uusi rahoituskausi aiheutti viivästystä hankkeiden rahoittamiseen. Toivakan kunnassa on perinteisesti rahoitettu kylätalojen ja kylien elinvoimaisuutta, lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa sekä pienyrittäjyyttä. Uudella rahoituskaudella on runsaasti uusia kertaluonteisia tukimalleja. Maaseutukehitys ry antaa myös yritysneuvontaa eri vaiheissa oleville yrittäjille.

Matkailun osalta kunta tekee yhteistyötä Visit Jyväskylä Regionin kanssa. Kuntamarkkinointi ja viestintä sekä niiden kehittäminen vaativat jatkuvasti toimenpiteitä. Vuoden 2023 tavoitteiden mukaisesti kunta teki yhteistyötä Secto Rally Finlandin kanssa (yhteistyösopimus), osallistui Rakennusmessuille sekä julkaisi muita kunnan elinvoimaa tukeviaviestintä-/markkinointimateriaaleja. Kunta vieraili Rekry, työelämä & koulutus 2023 -tapahtumassa Jyväskylässä syksyllä 2023 tapaamassa yhteistyökumppaneita. Toivakan kunta on ollut katiivinen toimija verkostoissa ja hankkeissa talousarvion tavoitteiden mukaisesti.

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

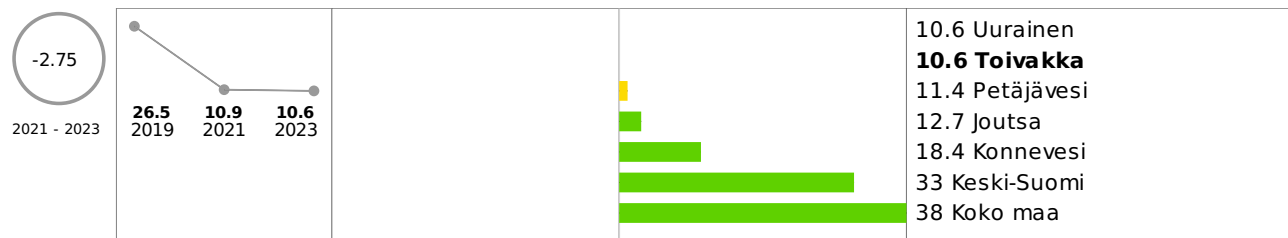
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuuden (%) peruskoulun 8. ja 9.luokan oppilaista ko. ikäluokassa, jotka vastasivat Kouluterveyskyselyn ko. kysymykseen.

Osuus on ollut Toivakassa laskussa. Esimerkiksi Keski-Suomeen tai koko maahan verrattuna osuus Toivakassa on huomattavasti pienempi.

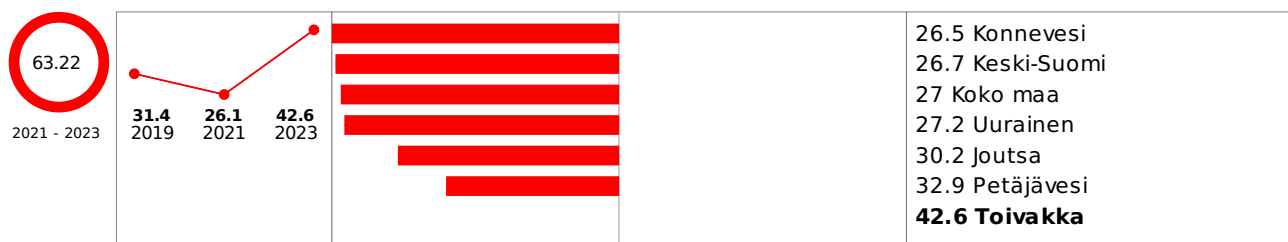
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa tilanne on erittäin hyvä. Toivakassa vain n. 10 % oppilaista jättää vähintään kerran viikossa koululounaan syömättä. Keski-Suomessa ja koko maassa luvut ovat huomattavasti korkeammat. Myös vertailukuntiin nähden tilanne on meillä parempi.

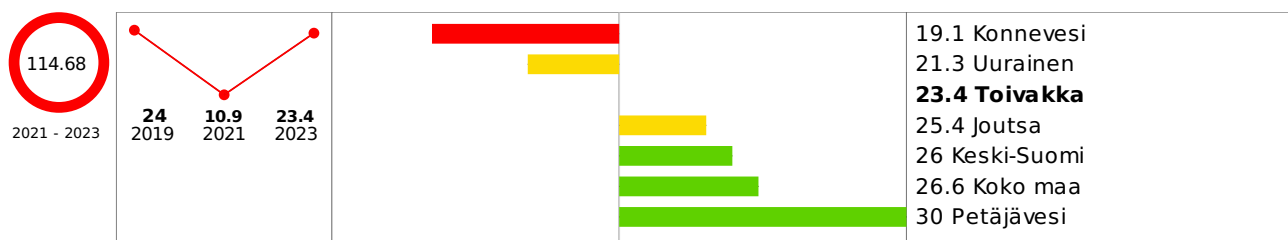
Lähes kaikki oppilaat siis käyvät ruokailemassa koululounaan. Tätä tukee opetus- ja kasvatushenkilöstön ja oppilaiden saapuminen yhdessä luokittain ruokailuun sekä opetus- ja kasvatushenkilöstön läsnäolo koko ruokailun ajan. Ruokahuollon henkilöstö tukee kasvatustyötä yhteistyössä opetus- ja kasvatushenkilöstön kanssa. Ruokalistasuunnittelulla ylläpidetään ja edistetään osallistumista kouluruokailuun. Korkeaa tasoa ylläpidetään myös huomioimalla toiveruoat sekä järjestämällä erilaisia teemapäiviä oppilaat osallistaen.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

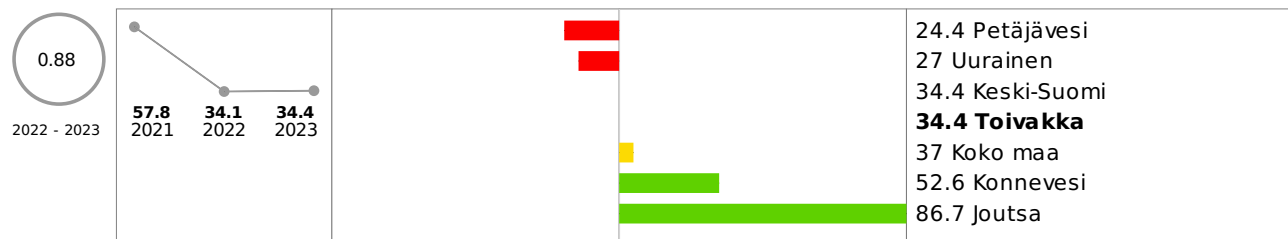
Indikaattori ilmaisee vapaa-ajallaan tavallisesti korkeintaan tunnin viikossa hengästyttävää ja hikoiluttavaa liikuntaa harrastavien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Tarkasteltaessa tämän indikaattorin vastauksia toivakkalaisten 8.-9. luokkalaisten osalta, voidaan huomata, että Toivakassa näin vastanneiden osuus 42,6 % on kasvanut edellisestä mittausjankohdasta (v. 2021) reilusti ja on selvästi korkeampi verrattuna vertailukuntiin, maakuntaan ja koko maahan. Koko maassa tendenssi on ollut jopa päin vastoin hieman laskeva. Tästä voidaan siis päätellä, että Toivakassa vastaajajoukossa liikuntaa harrastetaan yli 40 % osalta aivan liian vähän.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Indikaattori ilmaisee terveydentilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Toivakassa osuus on kasvanut selvästi vuodesta 2021. Toisaalta osuus on melko lailla sama kuin v. 2019. Kaikkiin vertailukuntiin nähden Konnevettä lukuunottamatta osuutemme on pienempi. Samoin verrattuna maakuntaan ja koko maahan.

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

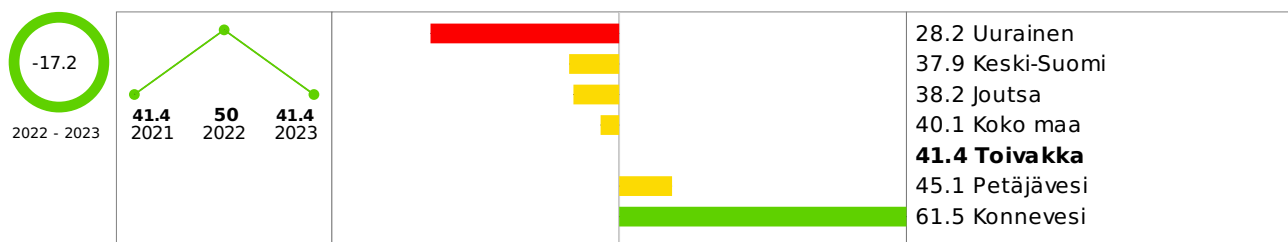

Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä 5. luokan oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on heikko fyysisen toimintakyvyn tasoa mittaavien Move!-mittauksien mukaan. Fyysinen toimintakyky luokitellaan heikoksi, jos mittausten yhteispistemäärä jää 15 pisteeseen tai sen alle. Indikaattori soveltuu peruskouluikäisten lasten ja nuorten toimintakyvyn arviointiin. Se on muodostettu Move!-mittausten kuudesta osiosta, jotka kuvaavat toimintakyvyn eri osa-alueita: kestävyyttä, lihaskuntoa, motorisia taitoja ja liikkuvuutta. Indikaattorin pistemäärä on osioista muodostettu summapistemäärä, jossa edellä mainitut toimintakyvyn osa-alueet painottuvat yhtäläisesti.

Heikko fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Heikko toimintakyky voi johtaa haasteisiin myös akateemisessa menestymisessä ja oppimisessa. Heikko toimintakyky voi myös vähentää vapaa-ajan liikkumista sekä ohjattuun liikuntaharrastustoimintaan osallistumista.

Indikaattorin mukaan lähes sama osuus toivakkalaisista 5. luokan oppilaista omasi heikon fyysisen toimintakyvyn vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2022. Toivakan tulos oli likimain koko maan tasoa.

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä 8. luokan oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on heikko fyysisen toimintakyvyn tasoa mittaavien Move!-mittauksien mukaan. Fyysinen toimintakyky luokitellaan heikoksi, jos mittausten yhteispistemäärä jää 15 pisteeseen tai sen alle. Indikaattori soveltuu peruskouluikäisten lasten ja nuorten toimintakyvyn arviointiin. Se on muodostettu Move!-mittausten kuudesta osiosta, jotka kuvaavat toimintakyvyn eri osa-alueita: kestävyyttä, lihaskuntoa, motorisia taitoja ja liikkuvuutta. Indikaattorin pistemäärä on osioista muodostettu summapistemäärä, jossa edellä mainitut toimintakyvyn osa-alueet painottuvat yhtäläisesti.

Heikko fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysisistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Heikko toimintakyky voi johtaa haasteisiin myös akateemisessa menestymisessä ja oppimisessa. Heikko toimintakyky voi myös vähentää vapaa-ajan liikkumista sekä ohjattuun liikuntaharrastustoimintaan osallistumista.

Indikaattorin mukaan vuonna 2023 toivakkalaisissa 8. luokkalaisissa oli 17,2 prosenttia vähemmän heikon fyysisen toimintakyvyn omaavia kuin vuonna 2022. Toivakan tulos oli lähellä koko maan tasoa.

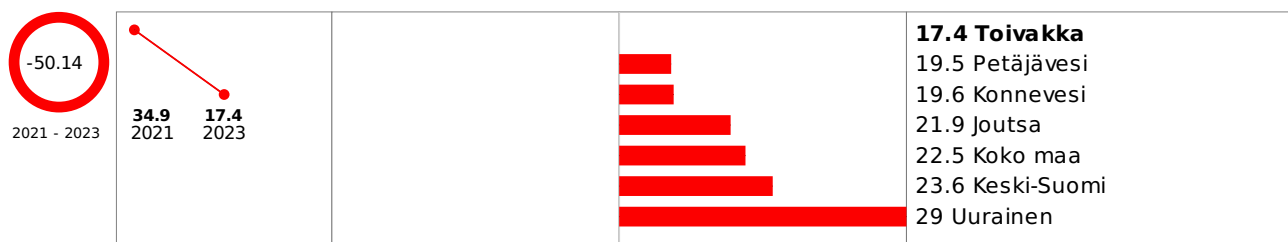
Tulkinta

Indikaattorin tulkitaan niin, että mitä suurempi prosenttiosuus on, sitä huonompi tilanne on. Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. Mikäli kunnassa on noin 100 vastaajaa, muodostaa yksi vastaaja yhden prosenttiyksikön. Muutoksen tulisi olla pienissä (alle 100 vastaajan) kunnissa vähintään 5 prosenttiyksikköä, jotta siihen kannattaa kiinnittää huomiota. Suuremmissa kunnissa jo 2 prosenttiyksikön muutos on merkittävä.

Kehityssuunta on myönteinen vuoteen 2022 verrattuna erityisesti kahdeksaluokkalaisten osalta. Toisaalta näyttää siltä, että kahdeksaluokkalaisten kohdalla vuonna 2023 on vain palattu vuoden 2021 tasolle, joten jatkossa on tärkeää panostaa nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämiseen.

Alueellisessa vertailussa uuraislaisista 5. luokkalaisista 7,4 prosenttiyksiköllä vähemmän oli heikko fyysinen toimintakyky toivakkalaisiin verrattuna. 8. luokkalaisten osalta ero oli vielä merkittävämpi, sillä toivakkalaisilla oli uuraislaisia heikompi fyysinen toimintakyky 13,2 prosenttiyksikön erolla.

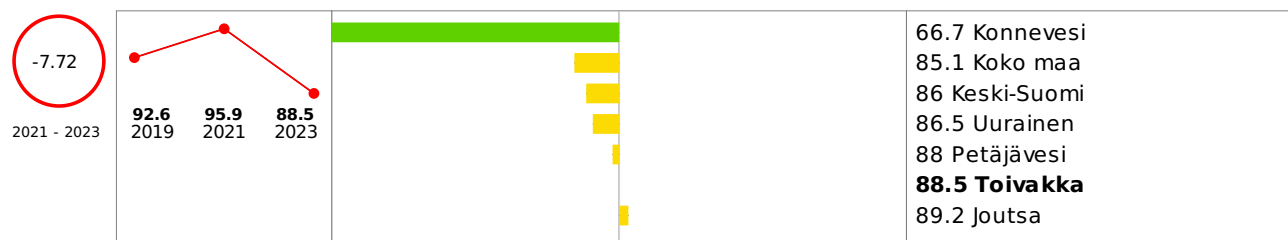
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista kouluikäluokassa, jotka ovat kokeneet vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: alla on esitetty joitain väittämiä tunteista ja ajatuksista. Oppilas on valinnut vaihtoehdon, joka parhaiten kuvaa kokemuksia viimeisen kahden viikon aikana. 1) Väittämä toiveikkuuden tunteesta, 2) väittämä hyödyllisyyden tunteesta, 3) väittämä rentoutuneisuuden tunteesta, 4) väittämä ongelmien käsittelystä, 5) väittämä ajattelun selkeydestä, 6) väittämä läheisyyden tunteesta ja 7) väittämä kyvystä tehdä päätöksiä. Vastausvaihtoehdot: 1) ei koskaan (1 piste), 2) harvoin (2 pistettä), 3) silloin tällöin (3 pistettä), 4) usein (4 pistettä) ja 5) koko ajan (5 pistettä). Pistemäärästä lasketaan keskiarvo, ja indikaattorissa ovat mukana vähintään neljä pistettä saaneet vastaajat.

Vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana kokeneiden osuus huolestuttavasti laskenut ja osuus on ollut Toivakassa kaikista alhaisin.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

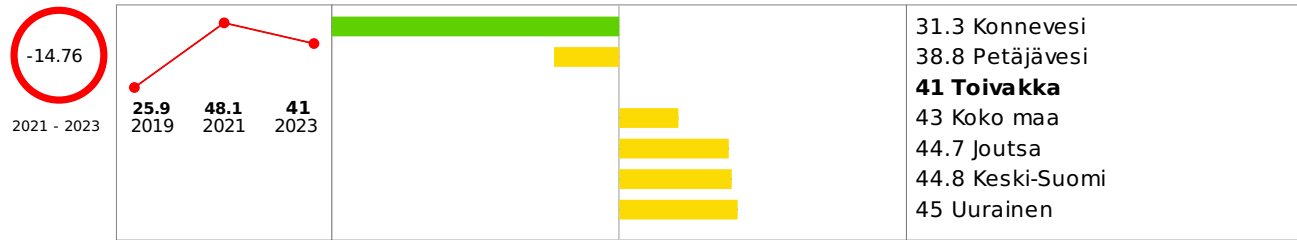
Vaikka tässä on tapahtunut hienoista laskua, kokee 4.-5. -luokkalaisten tyytyväisyyttä elämäänsä suurempi osuus kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Tilanteemme on myös vertailukuntiin nähden hyvä.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista kouluikäluokassa, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Elämään tyytyväisyyden mittaamisen yhdellä kysymyksellä on todettu väestötasolla yhtä luotettavaksi kuin useilla kysymyksillä mittaamisen. Toivakassa elämäänsä tyytyväisiä olevien 8.-9. luokkalaisten osuus on selvästi laskenut edellisestä mittausajankohdasta eli vuodesta 2021. Verrattuna vertailukuntiin, Keski-Suomeen ja koko maahan elämäänsä tyytyväisten osuus on meillä pienempi.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

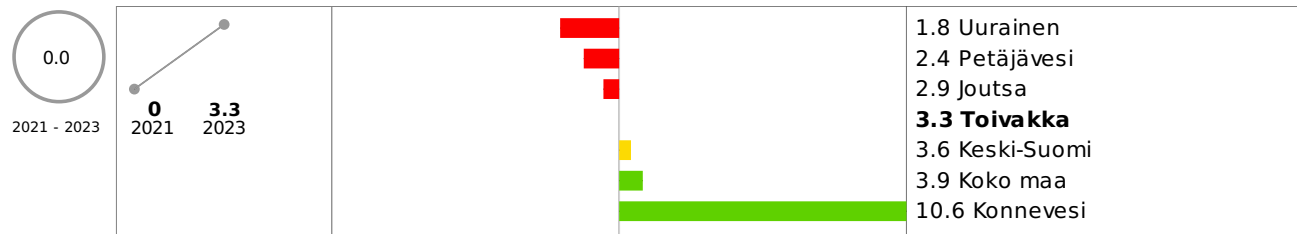
Indikaattori ilmaisee vähintään tunnin päivässä liikkuvien peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Vuodesta 2021 on toivakkalisten vastaajien osalta laskua tapahtunut hieman. Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 4.-5. luokkalaisten osuus on Toivakassa hivenen alhaisempi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Kuitenkin verrattessa vertailukuntiin, tilanteemme on parempi kuin Konnevedellä tai Petäjävedellä.

Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

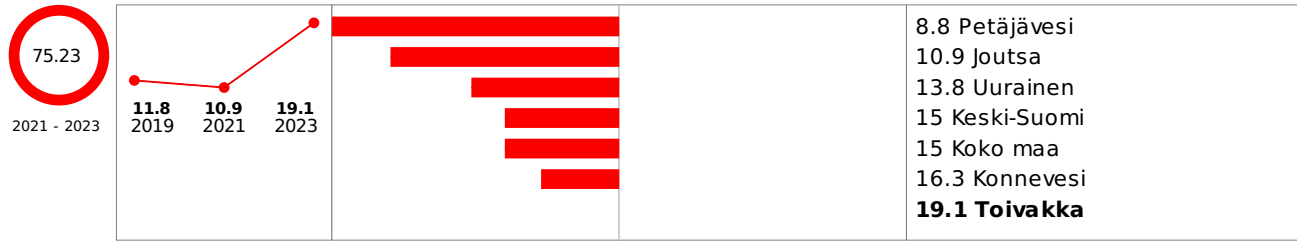
Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Toivakan osalta tilanne on tämän indikaattorin kohdalla hyvä.

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

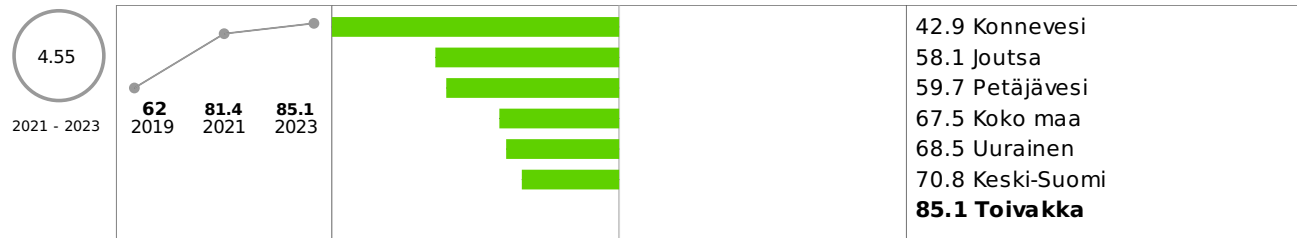
Tämän indikaattorin osalta olemme hyvin lähellä maakunnallista ja valtakunnallista tasoa.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Indikaattori ilmaisee melko usein tai jatkuvasti yksinäiseksi itsensä tuntevien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Yksinäisyys on selvästi nähtävissä toivakkalaisten 8. ja 9. luokkalaisten vastauksissa, sillä lähes joka viides vastaaja on kertonut olevansa yksinäinen usein tai jatkuvasti. Toivakassa yksinäisyyttä koettiin myöskin selvästi enemmän kuin vertailukunnissa, maakunnallisesti ja koko maassa. Prosenttiosuus on myös kasvanut selvästi vuodesta 2021.

Raittius, % 8. ja 9. luokan oppilaista

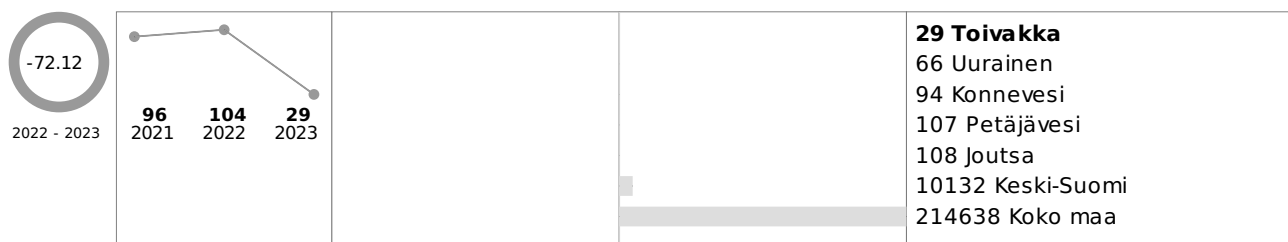

Indikaattori ilmaisee raittiiden (ei käytä alkoholijuomia) peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa.

Toivakassa erittäin suuri osuus, yli 85 %, 8.-9. luokan oppilaista ovat raittita. Tulos kertoo sekä erittäin hyvästä tilanteesta verrattuna kaikkiin vertailukohteisiin että myös vuosien kuluessa tapahtuneesta myönteisestä kehityssuunnasta.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

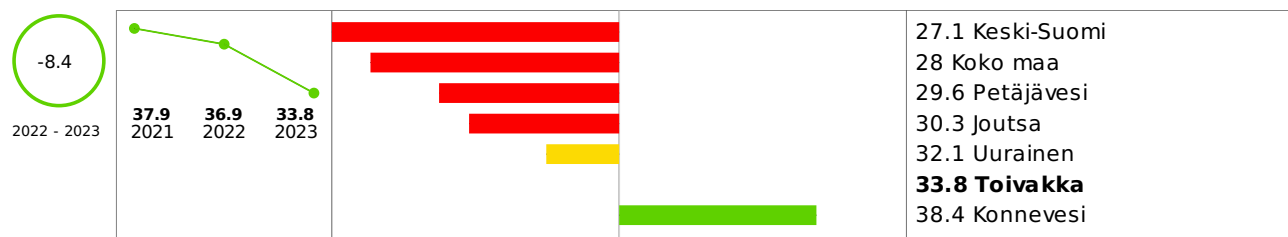
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Lastensuojeluilmoitusten määrä on vähentynyt aiempiin vuosiin verrattuna. On tärkeää pohtia, onko ilmoitusten vähentyminen hyvä vai huono merkki lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta Toivakassa. Onko esimerkiksi sosiaalipalvelujen siirtyminen hyvinvointialueelle luonut hidasteita tai haasteita ilmoitusten tekemiselle, onko monialaista yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä ollut riittävästi, ovatko ennaltaehkäisevät toimet, matala kohtaamisen kynnyks ja tavoitteellinen varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen ym. kunnan hyvinvointipalveluiden laadukas arki tukenut lapsiperheitä ja nuoria riittävästi? Viime aikoina on myös vahvistettu keskustelua ja henkilöstön osaamista siitä, milloin on aihetta tehdä lastensuojelu- ja milloin huoli-ilmoitus. Lastensuojelu- tai huoli-ilmoitus tulee tehdä, kun huomaa itse tai saa tietää lapsen hoitoon tai huolenpidon tarpeeseen liittyviä seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Lastensuojeluilmoituksen tekijänä voi olla kuka tahansa, mutta kasvatus- ja opetusalan ammattilaisilla on lastensuojelulain mukainen velvoite tehdä lastensuojeluilmoitus huolen herätessä. Huoli-ilmoitus tehdään yhdessä lapsen, nuoren ja/tai huoltajan kanssa.

Huoli- ja lastensuojeluilmoituksen rinnalla tulee kunnan omien tukipalveluiden toimia lapsen tai nuoren tukena riittävän oikea-aikaisesti ja monipuolisilla keinoin.

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Lapsiasuntokunta on asuntokunta, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huonelukuun. Toivakassa ahtaasti asuvien lapsiperheiden osuus asuntokunnista on selkeästi suurempi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa, vaikkakin sen osalta on tapahtunut hienoista laskua viime vuosina.

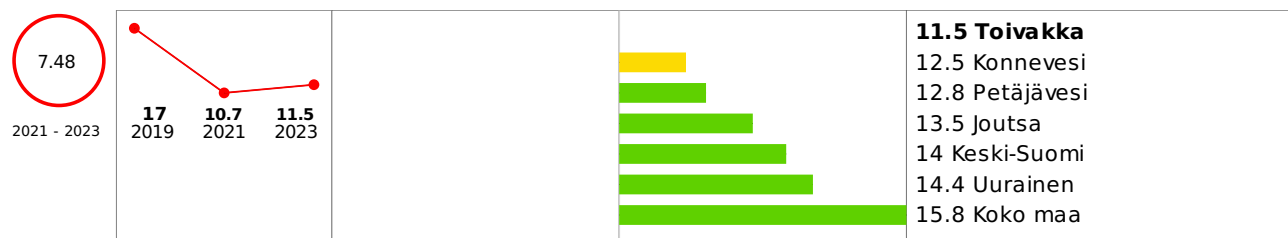
Asuminen on tärkeä elinolojen ja hyvinvoinnin osa-alue, joka on yhteydessä myös muihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

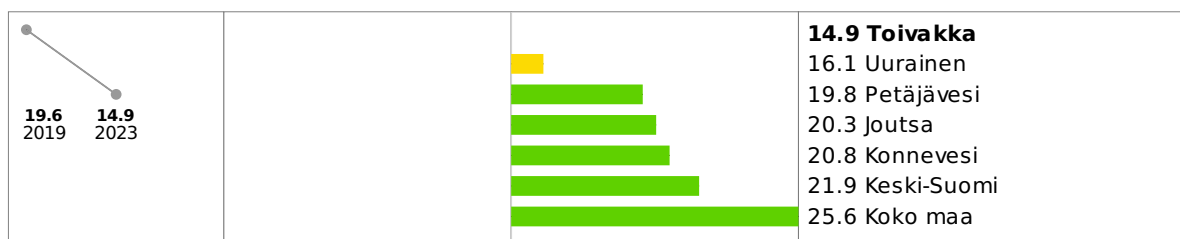
Indikaattori ilmaisee koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa tai useammin lukukauden aikana joutuneiden peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa. Tässä tilanne Toivakan osalta näyttää hyvältä, sillä kiusaamista kokeneiden vastaajien osuus on selvästi pienentynyt edellisestä mittausajankohdasta vuodesta 2021. Lisäksi osuus on pienempi kuin vertailukunnissa, Keski-Suomessa tai koko maassa.

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

Indikaattori tuottaa tietoa niiden peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Onko vanhempasi tehnyt sinulle seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?". Kysymyksen osiot: 1) tarttunut sinuun niin, että sinuun sattui, 2) töninyt tai ravistellut sinua vihaisesti, 3) tukistanut sinua, 4) läimäyttänyt sinua, 5) lyönyt sinua nyrkillä tai esineellä, 6) potkaissut sinua, 7) satuttanut sinua muuten fyysisesti.

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

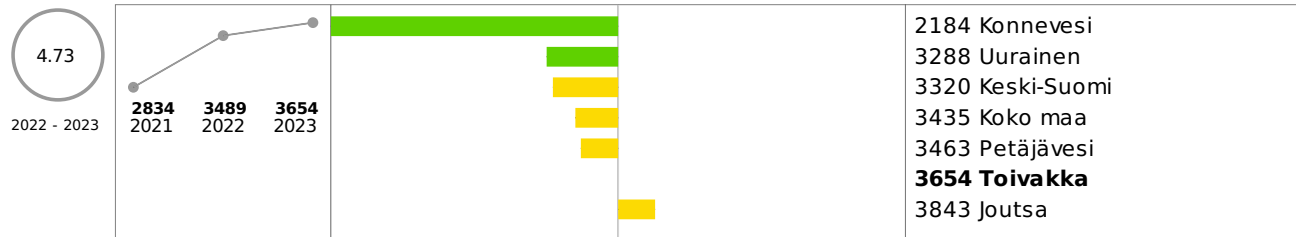

Indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta (%), jotka kokevat, että oppilaitoksen fyysiset työolot ovat häirinneet opiskelua. Indikaattori perustuu kysymykseen: Ovatko seuraavat asiat häirinneet sinua koulussa/oppilaitoksessa tämän lukuvuoden aikana? Summaindikaattori muodostuu yhdeksästä osiosta: 1) liian kuuma sisällä, 2) liian kylmä sisällä, 3) tunkkainen (huono) ilma, 4) epämiellyttävä haju, 5) luokkahuoneen ahtaus, 6) melu, 7) liian kirkas tai hämärä valaistus, 8) epämiellyttävät työtuolit, työpöydät tai muut kalusteet ja 9) huonot WC:t, pukeutumistilat ja peseytymistilat. Vastausvaihtoehdot ja pisteytys: 1) ei ollenkaan (0 pistettä), 2) jonkin verran (1 piste) ja 3) paljon (2 pistettä).

Palvelut

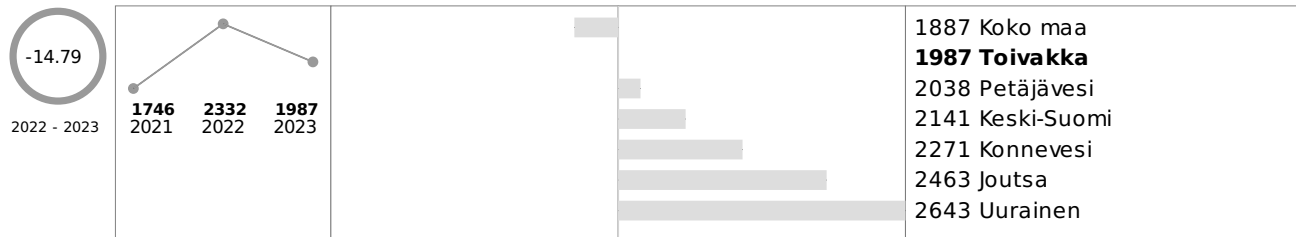
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

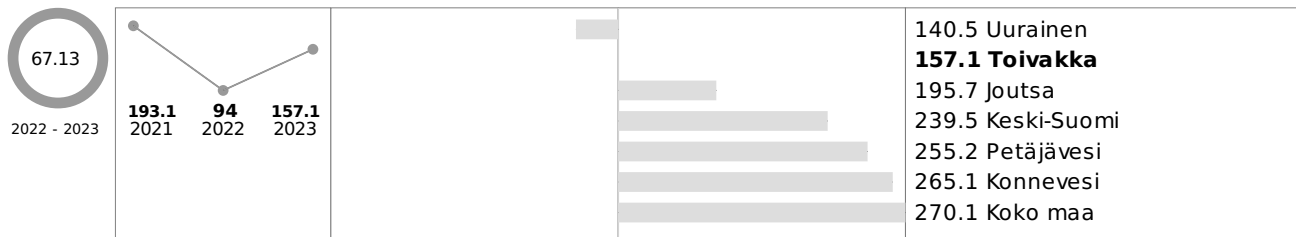

Indikaattori ilmaisee lastenneuvolan läsnäsiointien sekä etäsiointien osuuden tuhatta 0 - 7-vuotiasta kohti. Lastenneuvolan käynnit sisältävät terveystieteiden lastenneuvolassa tehdyt lääkärikäynnit ja käynnit muun ammattihenkilökunnan luo. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta neuvolakäyntien lisääntynyt määrä näyttäytyy positiivisena. Se kertoo että meillä on saatavilla neuvolapalvelut ja yhteydenotot tapahtuvat matalalla kynnyksellä. Varhaiskasvatuksen ja neuvolan välistä yhteistyötä on vahvistettu vuonna 2023. Hyvinvointialueelta tuli vuonna 2023 uudet lähetekriteerit puheterapiaan sekä toimintaterapiaan, missä ohjattiin huoltajan aktiivisuutta yhteydenottoon arvioinnin tekemiseksi. Tämä voi osittain näyttäytyä palvelun käytön lisääntymisenä.

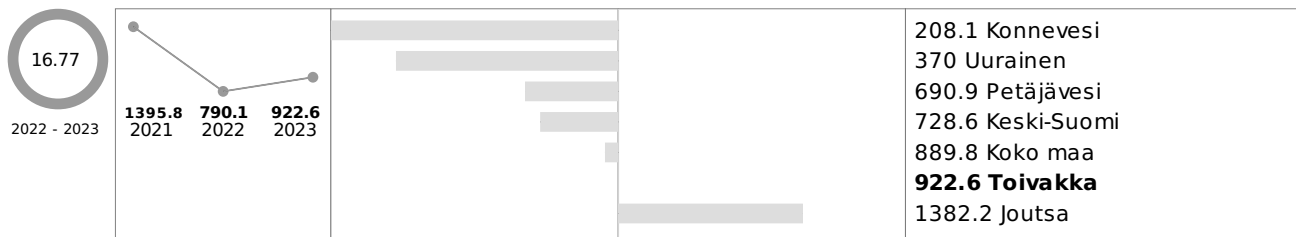
Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, lastenpsykiatria / 1 000 0 - 12-vuotiasta

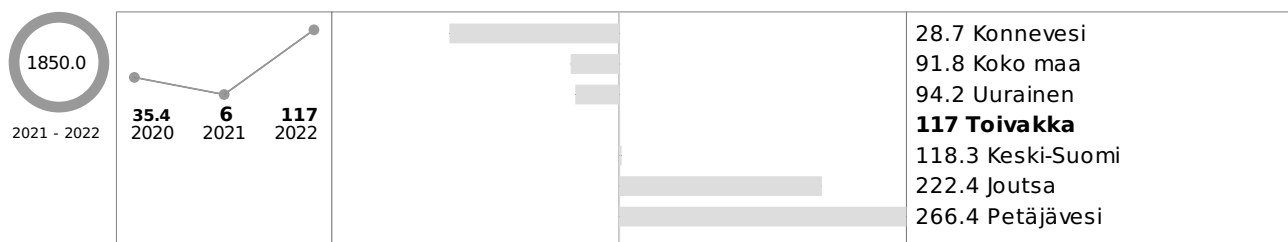

Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, nuorisopsykiatria / 1 000 13 - 17-vuotiasta

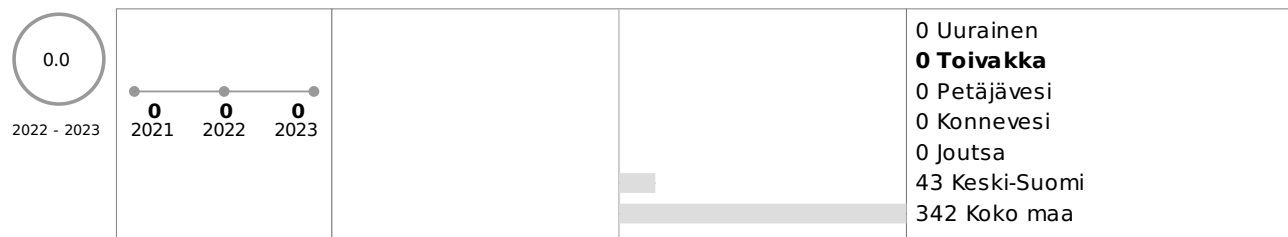

Nepsy lasten ja nuorten asiakkuus siirtyi erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Hyvinvointialueen myötä painotus on alkanut siirtyä jälleen takaisin erikoissairaanhoidon.

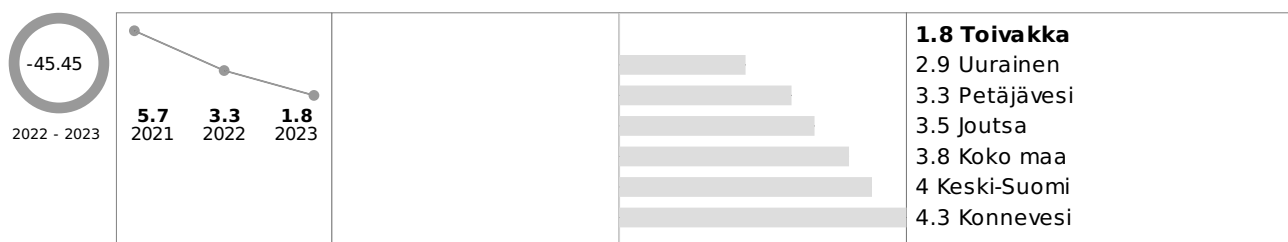
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Ensikodeissa vuoden aikana hoidossa olleet lapset, nuoret ja perheenjäsenet, kunnan kustantamat palvelut

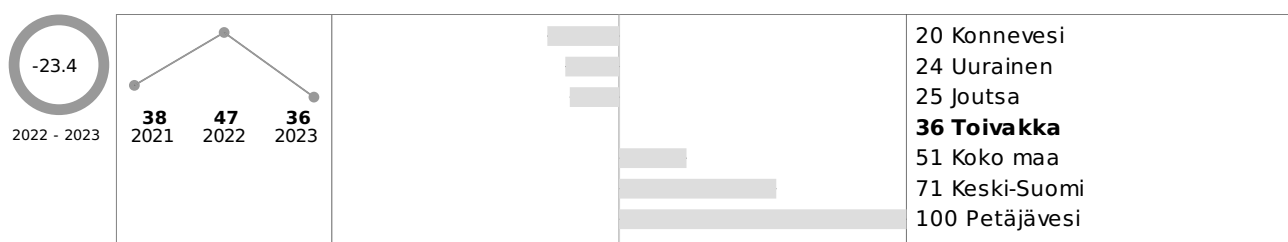

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Muut palvelut

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut

Toivakan varhaiskasvatuksessa palkattiin hankerahoituksen tuella varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo) vuosille 2021-2022 sekä 2022-2023. Lisäksi 1.8.2022 alkaen varhaiskasvatukseen kirjattiin lapsen kolmitasoinen tuki, mikä varmistaa lapselle riittävän tuen arkeen. Laskevaan käyrään voi selittää varhaiskasvatusikäisten lasten perheiden tuen saaminen vahvemmin varhaiskasvatuksen kautta mikä on vähentänyt palvelun tarvetta.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

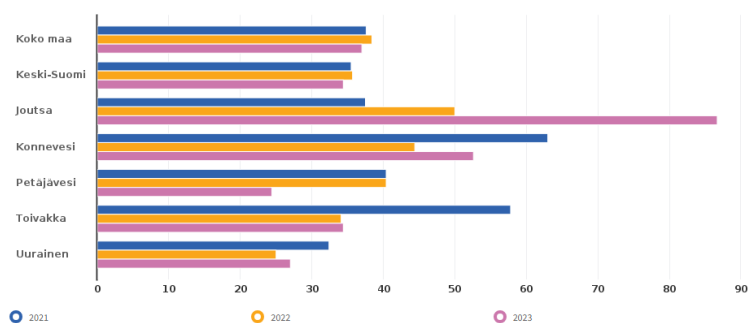
MITTARIEN KERTOMAA

Lasten ja nuorten liikkumisesta on melko vähän dataa saatavilla. Esimerkiksi Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimus on kansallinen 7-15-vuotiaiden liikkumista, liikuntakäyttämistä ja -kulttuuria laajasti kartoittava seurantatutkimus. Toivakkaan emme saaneet kuitenkaan koulu- tai kuntakohtaisia tuloksia, sillä vastanneita olisi pitänyt olla yli 20. Tässä on ehkä tulevaisuudessa yksi tärkeä paikka kannustaa lapsia ja nuoria vastaamaan, jotta saisimme lisää tutkimustietoa myös toivakkalaisten lasten ja nuorten liikkumisesta ja liikkumistottumuksista.

Fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaukset ovat osa 5.- ja 8.-luokkalaisten liikunnan opetusta. Mittaukset koostuvat kuudesta osiosta, jotka mittaavat kestävyys- ja lihaskuntoa, liikkuvuutta sekä motorisia taitoja. Vuoden 2023 Move-mittauksen perusteella voidaan todeta, että vuoteen 2022 verrattuna 5. luokkalaisten heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien oppilaiden osuus oli säilynyt lähes ennallaan hieman alle 35 %:ssa. Osuus vastasi maakunnallista tasoa ja oli hivenen pienempi kuin koko maan taso. Toivakkalaisten 8. -luokkalaisten fyysinen toimintakyky näyttäytyy paremmassa valossa v.2023 kuin edellisenä vuonna. Heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien osuus oli pienentynyt n. 17 %:a. Heikko toimintakyky oli n. 41%:lla vastaajista ja se on hyvin lähellä koko maan tasoa.

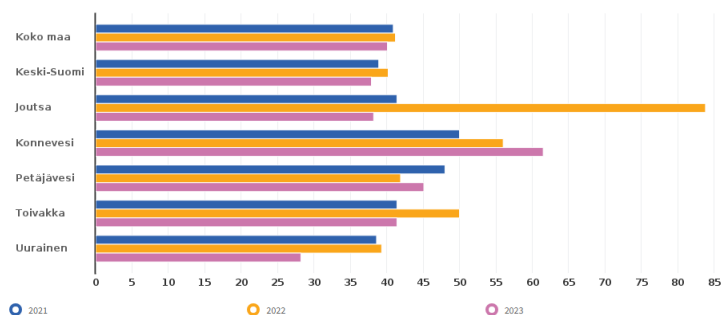
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

info ind. 5477 Sukupuoli: Yhteensä

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

info ind. 5478 Sukupuoli: Yhteensä

Lähde Sotkanet

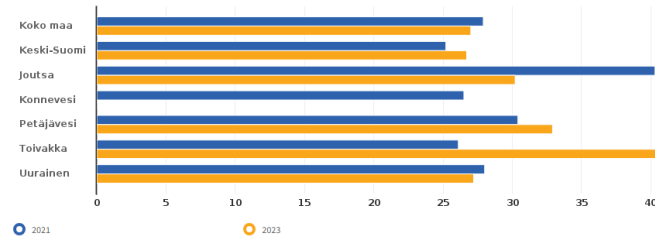
Kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kyselyyn vastaavat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkien oppilaat.

Kouluterveyskyselyn mukaan toivakkalaiset yläkouluikäiset 8. ja 9. luokkalaiset harrastavat hengästyttävää liikuntaa liian vähän. Fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen mukaan 13 - 18-vuotiaiden tulee liikkua 1-1½ tuntia päivässä. Päivittäiseen liikunta-annokseen tulisi sisältyä useita vähintään 10 minuuttia kestäviä reippaan liikunnan jaksoja.

Vähintään 3 kertaa viikossa tulisi harrastaa lihaskuntoa, liikkuvuutta ja luiden terveyttä edistävää liikuntaa. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18-vuotiaille. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry., 2008.) Edes pelkkä koululiikunta ei siis riitä täyttämään tätä suositusta, vaan nuorten tulisi liikkua suosituksen mukaisesti myös koululiikunnan lisäksi. Tässä olisi selvästi yksi asia, johon nuorten kohdalla olisi pystyttävä vaikuttamaan ja ennaltaehkäisemään osuuden kasvaminen. Pohja liikunnalliseen elämäntapaan luodaan jo lapsena. Tällä hetkellä liikkumattomuus aiheuttaa yhteiskunnassa enenevässä määrin kuluja ilmeten esimerkiksi erilaisina sairauksina. Myös Toivakan 4.-5. luokan oppilaat liikkuvat tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan vähemmän kuin edellisen kyselyn ajankohtana.

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 3905 Sukupuoli: Yhteensä

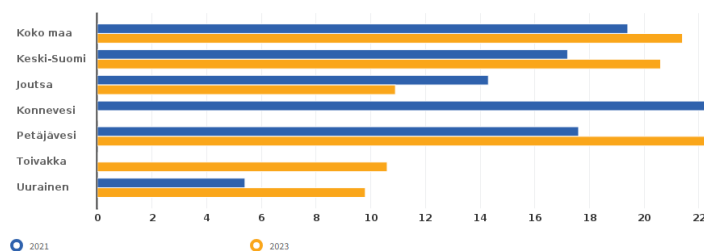
Lähde Sotkanet

Kouluterveyskyselyn mukaan terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien toivakkalaisten 8. ja 9. luokkalaisten osuus on 23,4 % vastaajajoukosta. Verrattuna muihin vertailukuntiin Konneveettä lukuun ottamatta, tilanne on Toivakassa kuitenkin hyvä. Samaten verrattuna Keski-Suomeen tai koko maahan. Vertailuvuoteen 2021 verrattuna kasvua on tapahtunut kuitenkin yli 114 %:a. Toisaalta vastanneiden prosentuaalinen osuus nyt samalla tasolla kuin ennen koronaa v. 2019. Taustalla vaikuttaviin tekijöihin täytyy pureutua ja pohtia myös sitä, mikä aiheutti osuuden roiman pienenemisen vuodesta 2019 vuoteen 2021. On yleisesti tiedossa, että lapset ja nuoret olivat koronasta runsaasti kärsinyt väestöryhmä ja koronan jäljet näkyvät vielä pitkään heidän elämässään. Terveystilan huonoksi kokemiseen voi vaikuttaa myös yleinen liikkumattomuuden lisääntyminen.

Vaikka terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien määrä on Toivakassa kasvanut, on kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokevien osuus vähentynyt viime vuosina. Osuus on selvästi pienempi kuin muilla vertailualueilla. Vuodelta 2021 Toivakan tulosta ei ole saatavilla.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 328 Sukupuoli: Yhteensä

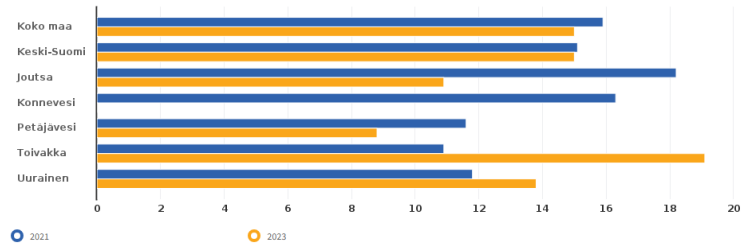

Lähde Sotkanet

Yksinäisyys on myöskin selvästi nähtävissä toivakkalaisten 8. ja 9. luokkalaisten vastauksissa. Toivakassa yksinäisyyttä koettiin hieman enemmän kuin vertailukunnissa, maakunnallisesti ja koko maassa. Prosenttiosuus kasvoi selvästi, lähes tuplaantui, vuodesta 2021.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4712 Sukupuoli: Yhteensä

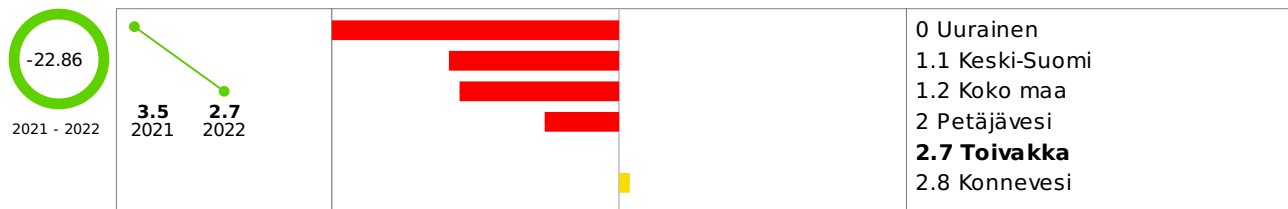
Lähde Sotkanet

Huolestuttavaa on myös se, että niiden toivakkalaisten 8.-9. luokkalaisten osuus, jotka ovat tyytyväisiä elämäänsä, on tippunut selvästi vuodesta 2021 (indikaattoritieto aikaisemmin). Tyytyväisiä elämäänsä on n. 2/3 vastaajista. 4.-5. luokkalaisten osalta huolestuttavaksi asiaksi kouluterveyskyselyssä nousi tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö. 10% vastanneista 4.-5. luokkalaisista kertoi kokeilleensa sähkötupakkaa. Tämä ei ole oppilasmäärällisesti kovin suuri määrä oppilaistamme, mutta huolestuttavaa on myös kokeilun yleistyminen edellisestä mittausajankohdasta vuodesta 2021. Ilahduttavaa on se, että meillä oppilaille maistuu koululounas. Koulukiusaamista säännöllisesti oli 4.-5. luokkalaisten kokemana on vähän verrattuna muihin kuntiin, maakuntaan tai koko maahan. Siinä oli tapahtunut myös voimakasta laskua edellisestä mittauksesta. Meillä on myös erittäin suuri osuus 8.-9. luokan oppilaista kouluterveyskyselyn mukaan raittiita eli eivät käytä alkoholi juomia. Vertailukohteisiin nähden tilanteemme on erittäin myönteinen ja kehityssuunta on myös ollut viime vuosina myönteinen. Vaikka meillä on kehitettävää ja monia asioita joihin puuttua, meillä on myös todella ilahduttavia asioita, joista tulee yrittää pitää lujasti kiinni.

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

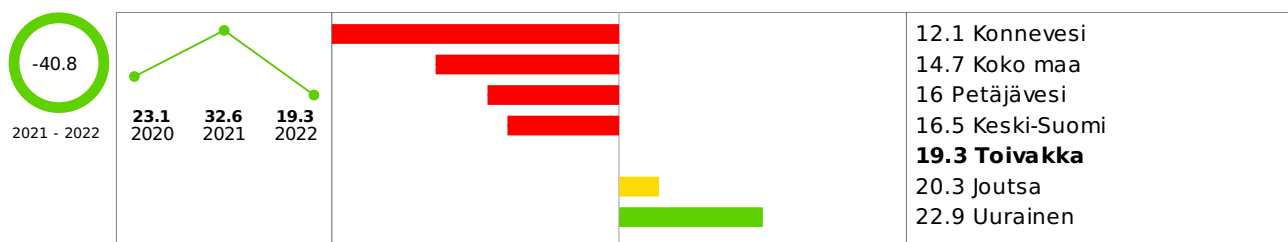
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Indikaattori ilmaisee mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (F00 - F99) vuoksi työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina 16 - 24-vuotiaasta väestöstä tilastovuoden lopussa.

Osuus on viime vuosina hieman laskenut, mutta Toivakassa se on kuitenkin edelleen korkeampi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Vertailukuntiin verrattuna ainoastaan Konnevedellä osuus on yhtä korkea kuin Toivakassa. Kaiken kaikkiaan puhutaan kuitenkin hyvin pienestä prosenttiosuudesta. **Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.**

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

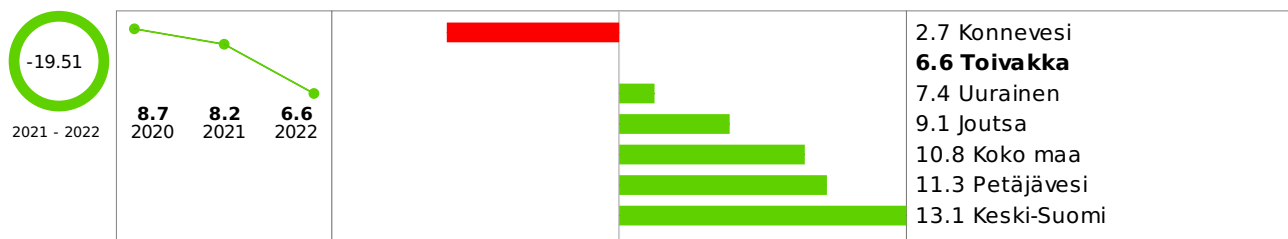

Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 15 - 24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa.

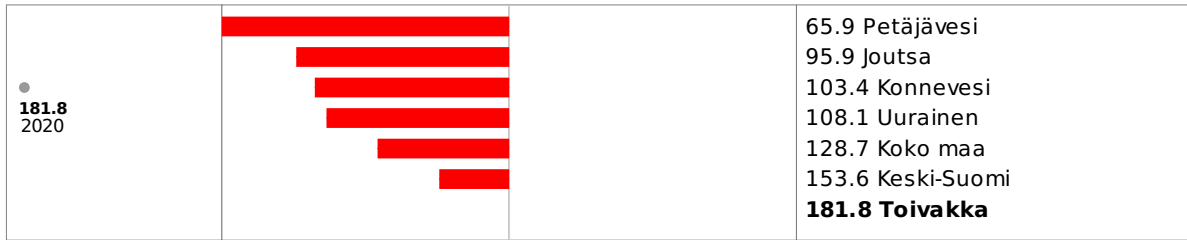
Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavan ikäistä

Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

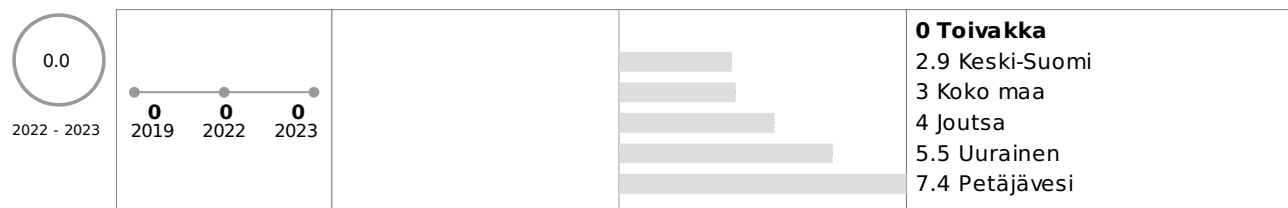

Uuempaa tilastotietoa ei ole saatavilla.

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Nuorista on tähän hyvinvointiraporttiin melko vähän indikaattoritietoa saatavilla. Esimerkiksi Suomen Nuorisotyön tilastoissa ei ole saatavilla vuoden 2023 tietoja kirjoitushetkellä. Yhtenä syynä tiedonpuutteeseen voidaan nähdä myös se, että Toivakassa ei ole toisen asteen oppilaitoksia ja toivakkalaiset nuoret vastaavat hyvinvointia käsitteleviin kyselyihin toisten paikkakuntien oppilaitoksissa, jolloin tieto kohdentuu näille paikkakunnille ja on meidän saavuttamattomissa. Esimerkiksi päihteisiin liittyvä tieto kouluterveyskyselyllä kerättynä jää saamatta ja muutoin tuoretta tilastotietoa toivakkalaisten nuorten päihteidenkäytöstä ei löytynyt tähän raporttiin. Kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään kappaleessa Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet ja tulokset kohdentuvat 4.-5. luokkalaisiin ja 8.-9. luokkalaisiin, jotka luokitellaan varhaisnuoriksi (12-15v.). Kunnassa ei myöskään systemaattisesti tehdä omaa tiedonkeruuta peruskoulun jälkeen nuorten hyvinvoinnista, joten tietoa on vähän saatavilla.

Toivakassa nuorten hyvinvointia on tuettu paitsi koulu- ja vapaa-aikaa siltaavalla koulunuorisotyöllä, myös kehittämällä nuorten vapaa-ajan tiloja ja toimintaa Vakkari- nuorisotilassa. Uudet ja uudistetut nuorisotilat ovat olleet nuorille signaali päättäjiltä ja kunnalta, että heihin halutaan panostaa, he ovat tärkeitä ja heidän hyvinvointinsa on merkityksellistä. Nuorisoa osallistettiin vahvasti jo nuorisotilojen suunnitteluvaiheessa.

Koulutyössä nuorten ääni kuuluu oppilaskunnan hallituksen kautta, tukioppilastoiminnassa ja arjen oppimistilanteissa. Nuorten sanoittamat perusopetuksen arvot pohjaavat opetussuunnitelman arvoihin, mutta ovat nuorten omista tarpeista lähtöisin. Nuorten arvotiivistelmä muodostaa koulujen arvopohjassa vahvan perustan ja on jatkuvasti esillä mm. koulujen kotisivuilla.

Me oppilaat arvostamme

- yhteisen turvallisuuden ylläpitämistä
- vastuun kantamista omista teoista ja sanoista
- jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta ja sitä kuinka kaikki kunnioittavat toisiaan
- liikuntamahdollisuuksia koulupäivän aikana, erityisesti turnaukset innostavat osallistumaan ja sitoutumaan koulumme toimintaan.
- apua ja tukea nykyistä ja tulevaa varten.

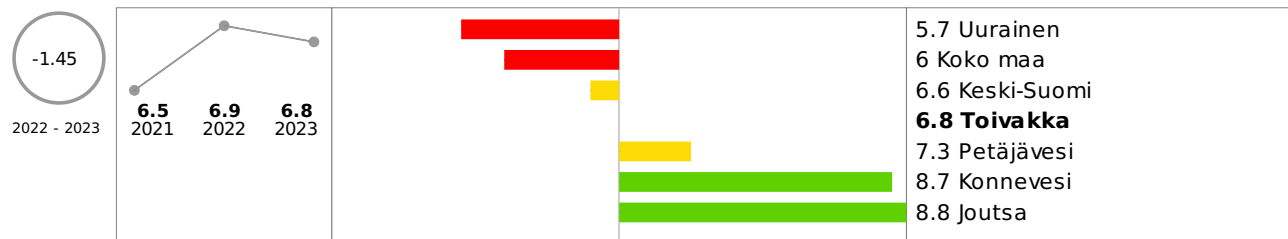
Nuorten ääntä emme saa koskaan sivuuttaa tai olla kuulematta.

TYÖIKÄISET

Hyvinvointi

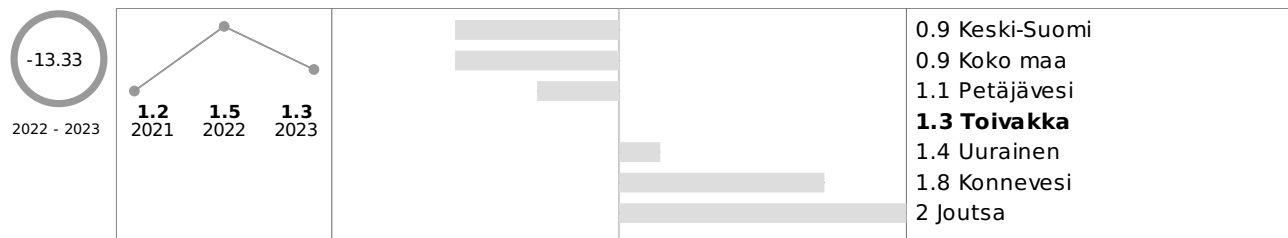
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

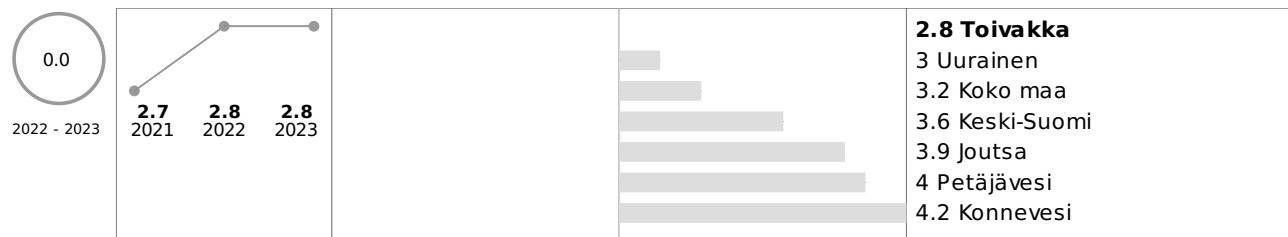

Toivakan kunnassa vuonna 2023 on työkyvyttömyyseläkkeellä ollut prosentuaalisesti suhteutettuna pienempi osuus kuin vertailukunnissa Uuraista lukuun ottamatta. Maakunnallisesti suhteellinen osuus on lähes sama. Toivakassa on prosentuaalisesti suurempi osuus henkilöitä työkyvyttömyyseläkkeellä kuin koko maassa.

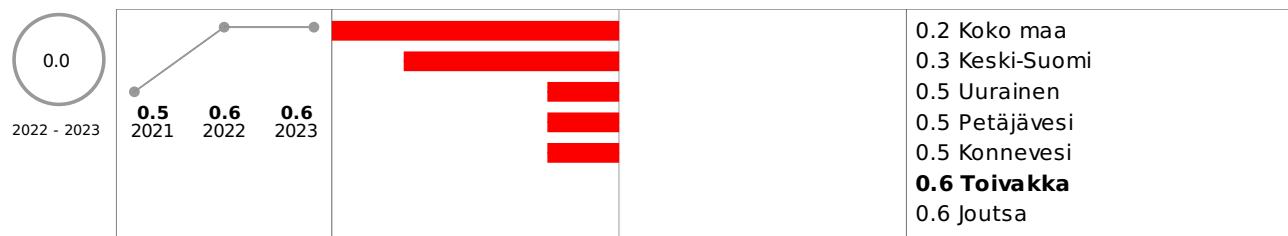
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

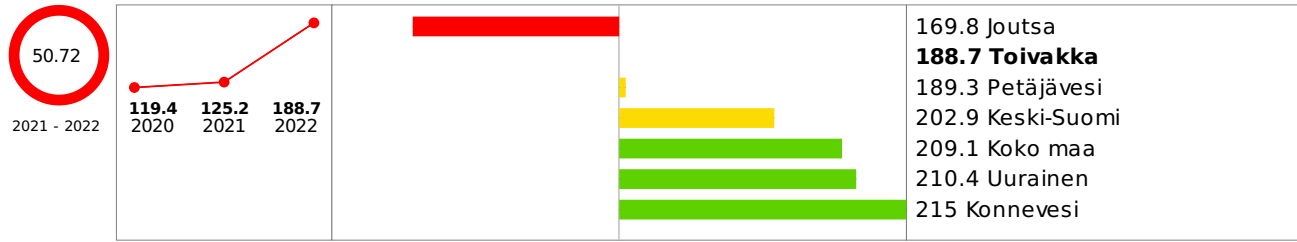
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista

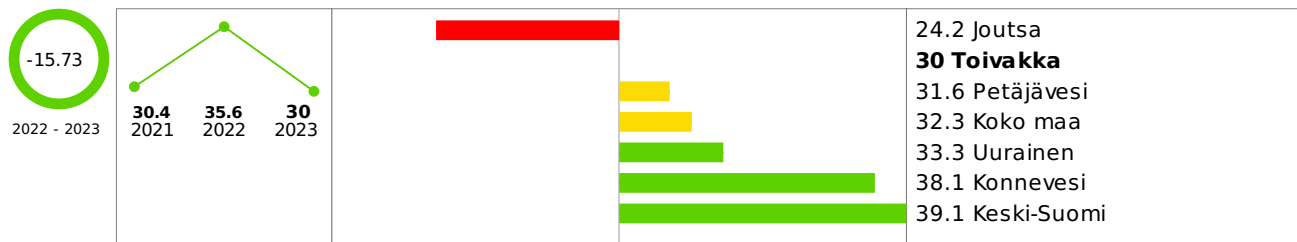

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

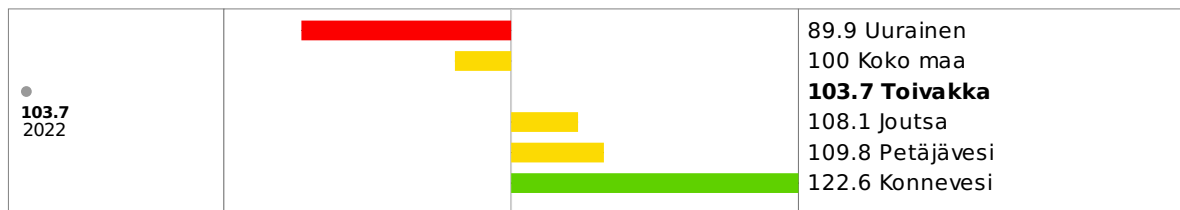
Tietoa vuodelta 2023 ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64 -vuotiaiden määrä/1000 vastaavan ikäiseen on pienentynyt ja vertailukunnista ainoastaan Joutsassa on pienempi suhteutettu määrä.

Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu

Indeksi kuvaa kuntien ja alueiden työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon. Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää:

- Työkyvyttömyyseläkkeen saajat joulukuussa (ETK: Suomen Työeläkkeen saajat-tilasto).
- Vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäiväraahajaksolla olleet vuoden aikana (Kela: Tilasto sairauspäivärahoista).
- Ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet vuoden aikana (Kela: Tilasto Kelan kuntoutuksesta).

Työkyvyttömyysindeksin laskenta:

- Indeksiin lasketaan vuosittain kukin 16-64-vuotias henkilö, joka on mukana jossain kolmessa edellä mainitussa ryhmässä. Osatyökyvyttömyyseläkkeen saajilla ja ammatillisen kuntoutuksen päätöksen saaneilla on paino 0,5.
- Lasketaan henkilömäärien keskiarvo indeksivuodelta ja kahdelta edelliseltä vuodelta. Samalta ajalta lasketaan 16-64-vuotiaan väestön vuosimäärien keskiarvo. Esimerkiksi vuoden 2019 indeksi sisältää tietoja vuosilta 2017-2019.
- Lasketaan henkilömäärän keskiarvon osuus väestömäärän keskiarvosta kullakin alueella ja koko maassa.
- Suhteutetaan väestöosuus koko maan vastaavaan lukuun. Koko maan indeksin arvo on aina 100.
- Tiedot tuotetaan ikävakioituina ja ikävakiomattomina.

Suurin indeksin ryhmistä on työkyvyttömyyseläkkeen saajat, joten sillä on suurin painoarvo indeksissä. Ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneita on määrällisesti selvästi vähiten ja heillä on indeksissä puolikas paino, joten ammatillinen kuntoutus vaikuttaa indeksin arvoon vähiten.

Tulkinta

Indeksien arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää työkyvyttömyys alueella on. Indeksien arvo on koko maassa 100. Aikasarjoja tarkasteltaessa on huomioitava, että kuntien ja alueiden indeksiarvoon vaikuttaa alueen työkyvyttömyyden kehityksen lisäksi koko maan samanaikainen kehitys.

Ikävakioitu indeksi kuvaa sitä osaa alueiden välisistä eroista, joka ei johdu ikärakenteiden erilaisuudesta. Ikävakiomaton indeksi puolestaan heijastaa paremmin alueen työkyvyttömyyden yleisyyttä ja esimerkiksi sen aiheuttamaa palvelujen tarvetta verrattuna koko maan tasoon.

Vuoden 2023 tietoa ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Opiskelu, työ ja toimeentulo

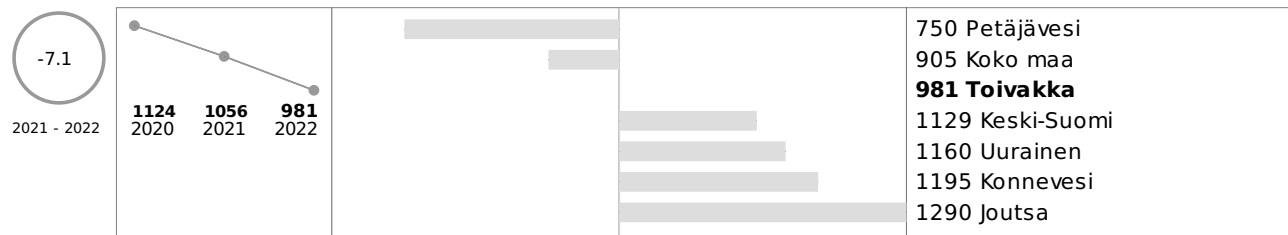
Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

Palvelut

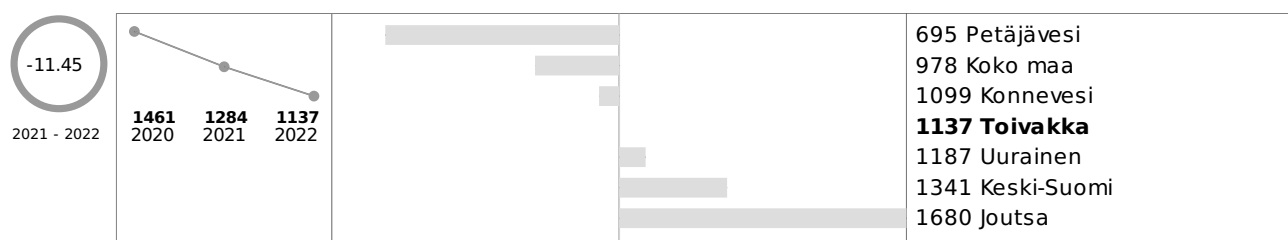
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Vuoden 2023 tietoja ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Vuoden 2023 tietoja ei ole kirjoitushetkellä saatavilla.

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

Työkyvyttömyyseläkettä Toivakassa saavien 25-64 -vuotiaden osuus 6,8 % vastaavanikäisestä väestöstä on kuta kuinkin Keski-Suomen ja koko maan tasolla. Yleisin työkyvyttömyys eläkkeen syy valituista indikaattoreista on erilaiset mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Seuraavaksi suurin osuus Toivakassa syntyy tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvista työkyvyttömyyseläkkeistä.

Mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus on laskenut edellisestä vuodesta. Sairauspäivärahan saajien määrä on ollut selvässä kasvussa, mutta vuoden 2023 tietoa ei ole vielä saatavilla. Korona aiheutti varmasti kasvua edelleen vuonna 2022 sairauspäivärahan saajien määrässä. Tämä on indikaattori, jota tulevaisuudessa kannattaa tarkkailla.

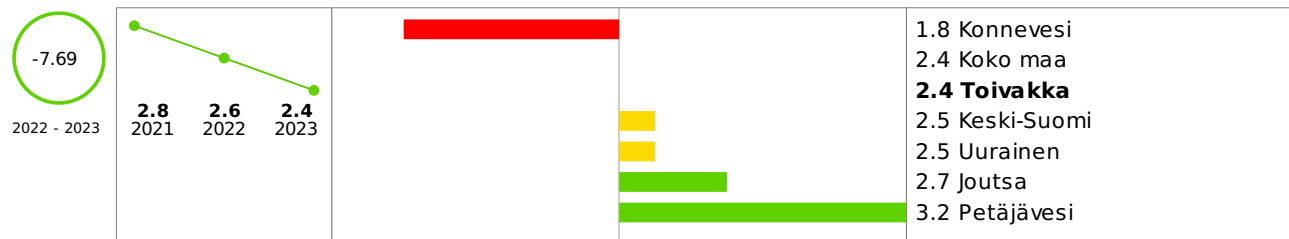
Terveydentilasta ei ole tällä hetkellä laajempaa tilastotietoa käytettävissä, sillä hyvinvointialueuudistuksen myötä on ollut kehitteillä kansallinen terveysindeksi, joka kokoaa yhteen aiempaa laajemmin tietoa väestön terveydestä sekä toiminta- ja työkyvystä. Indeksien laskennassa käytetään monipuolisesti Kelan, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen ylläpitämiä rekisteritietoaineistoja. Kansallisen terveysindeksin hyvinvointialueittaiset vertailut ovat [Sotkanetissä](#).

IKÄIHMISET

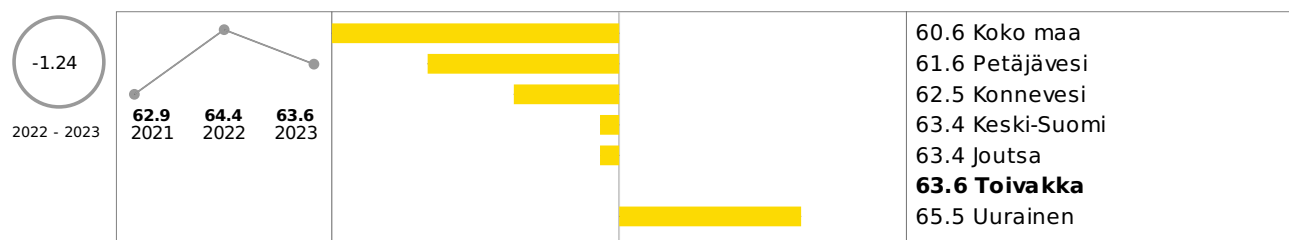
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

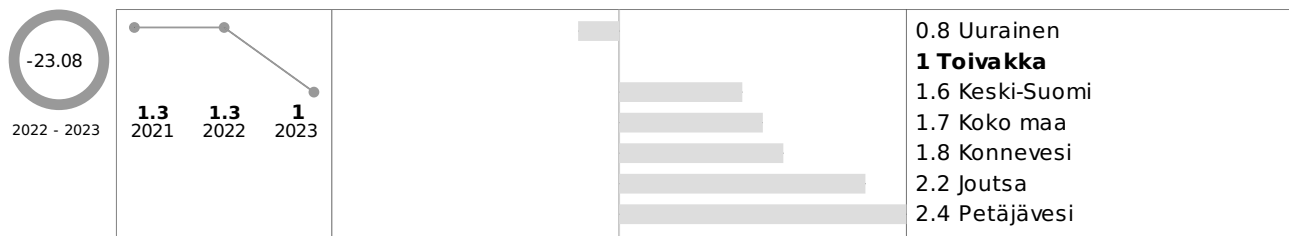

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

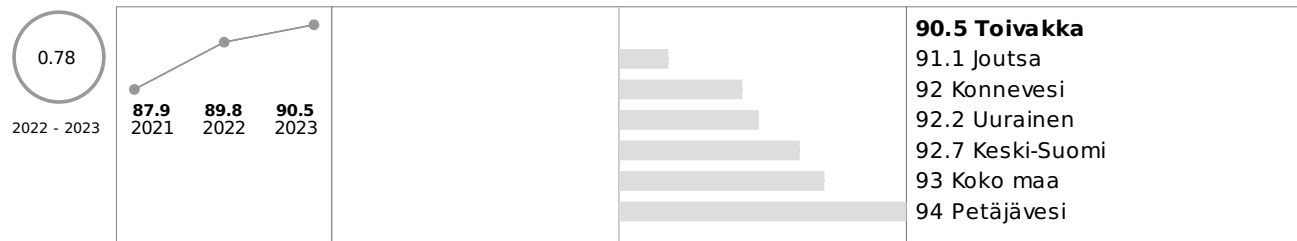
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

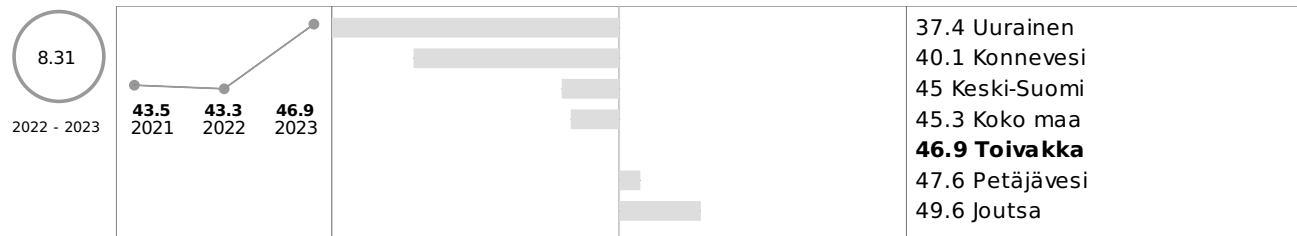
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

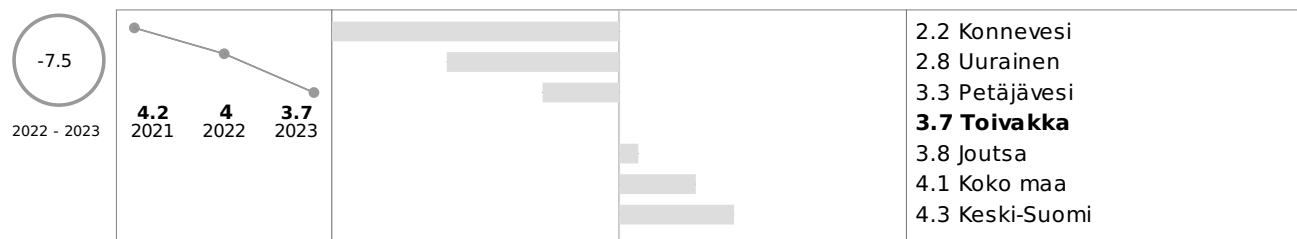
Indikaattori ilmaisee vuoden lopussa kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Indikaattoria laskettaessa kotona asuviksi laskettiin muut kuin sairaaloissa ja terveyskeskuksissa pitkäaikaishoidossa, vanhainkodeissa, vanhusten tehostetussa palveluasumisessa, kehitysvammalaitoksissa tai kehitysvammaisten autetussa asumisessa olleet. Väestötietoina käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa. Tässä Toivakan kunta on saavuttanut tavoitettaan eli pystynyt turvaamaan mahdollisimman usealle mahdollisimman pitkään kotona asumista lisääntyvässä määrin.

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Indikaattori ilmaisee yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä asuntoväestöstä. Yhden hengen asuntokunnan muodostaa asuinhuoneistossa yksin vakinaisesti asuva henkilö.

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

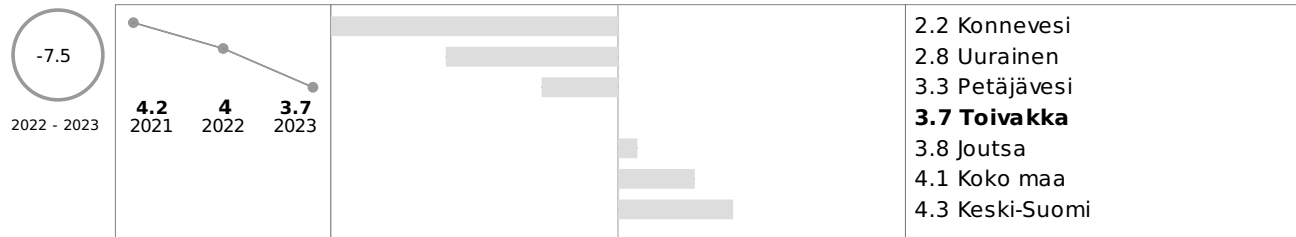

Osuus on laskenut viime vuosina, ollen kuitenkin hieman korkeampi kuin muissa vertailukunnissa Joutsaa lukuunottamatta.

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

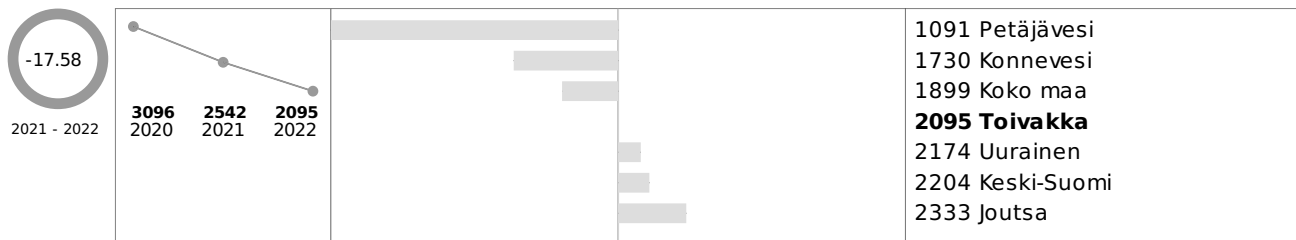
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

IKÄIHMISET - Yhteenveto

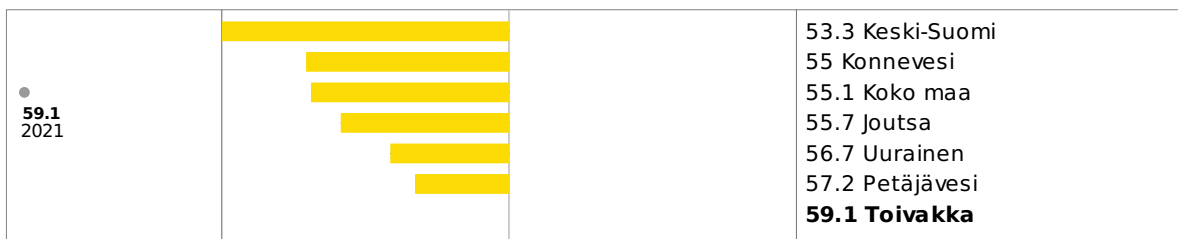
Vuonna 2023 Hyvinvointialueuudistuksen myötä sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Ikääntyneet käyttävät erityisesti paljon terveyspalveluja. Tilastotietoa palvelujen käytöstä ei ole kuitenkaan vuodelta 2023 saatavilla.

Toivakassa ikääntyneille on vuonna 2023 ollut tarjolla kunnan ja seurakunnan yhteistyössä toteutettu senioripäivä joka toinen tiistai. Päivä on tarjonnut mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen ja siellä on ollut mahdollista ruokailla omakustanteisesti. Erilaiset järjestöt ja seurakunnat ovat järjestäneet ikääntyneille monenlaista toimintaa. Vuoden 2023 myötä ikääntyneiden kuntouttava päivätoiminta siirtyi Vaajakoskelle. Hyvinvointialueen ikääntyneiden ympärivuorokautista asumista Toivakassa on tuottanut yksityinen palveluntuottaja.

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Vertailu osoittaa, että toivakkalaiset ovat olleet viime kuntavaaleissa aktiivisia äänestäjiä.

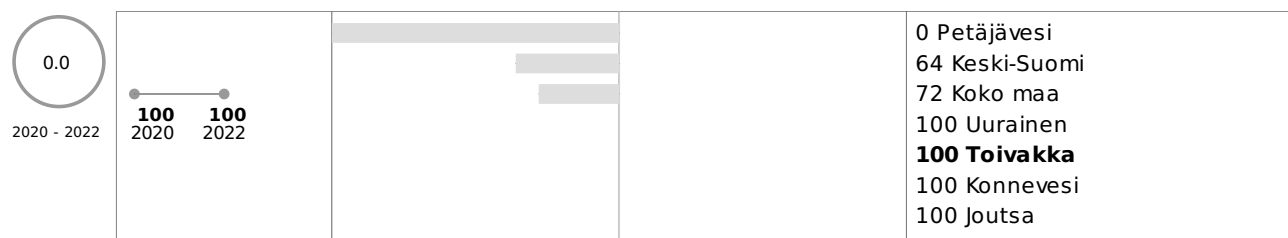
Hyvinvointi- ja terveystavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä

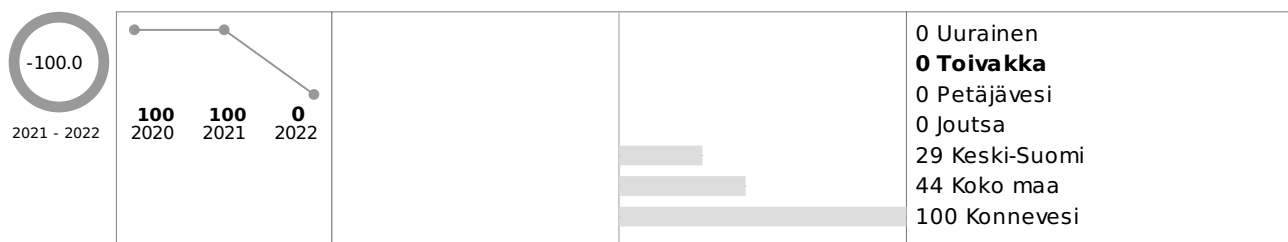
Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahosta

Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta

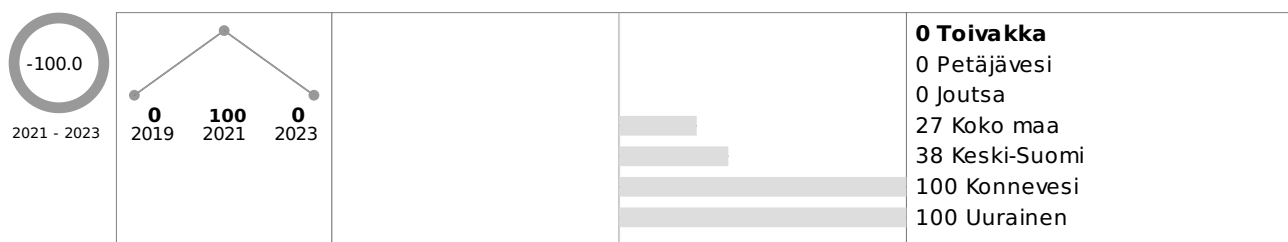
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

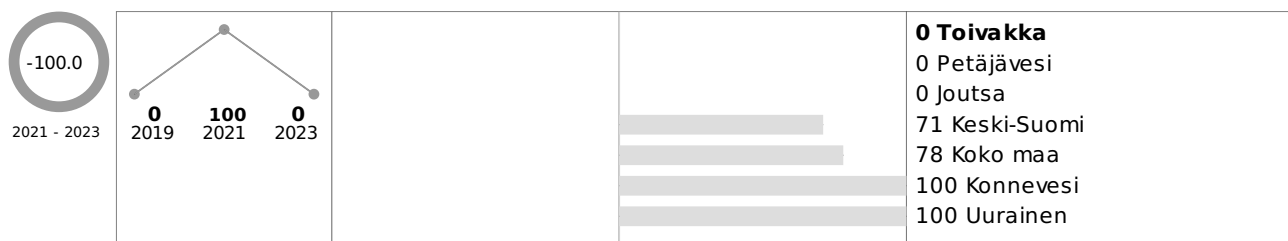
Kunnassa laaditaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa

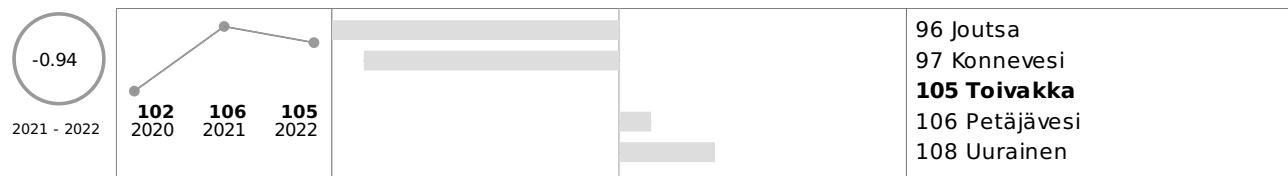
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla, % tiedot toimittaneista alueen kunnista

Hyvinvointi-indeksi

Liikuntatoimen palvelut hyvinvointialueen kunnissa

Indikaattorit ilmaisevat kunnan 1) liikuntapaikkojen lukumäärän/1000 asukasta, 2) liikuntatoimen toimintamenot/asukas, 3) investoinnit liikuntaan/asukas, 4) liikuntapaikkojen saavutettavuuden ja tarpeen, 5)

Liikunnan edistämisen TEA-pistemäärän, 6) kunnan järjestämät liikkumisryhmät työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille, painonhallintaa tarvitseville, seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. Liikunnalla on keskeinen rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja osallisuuden vahvistamisessa.

Toivakassa oli 15,5 liikuntapaikkaa tuhatta asukasta kohden.

Vuoden 2023 tietoja liikuntatoimen toimintamenoista asukasta kohden eikä investoinneista liikuntaan asukasta kohden ei ollut kirjoitushetkellä saatavilla.

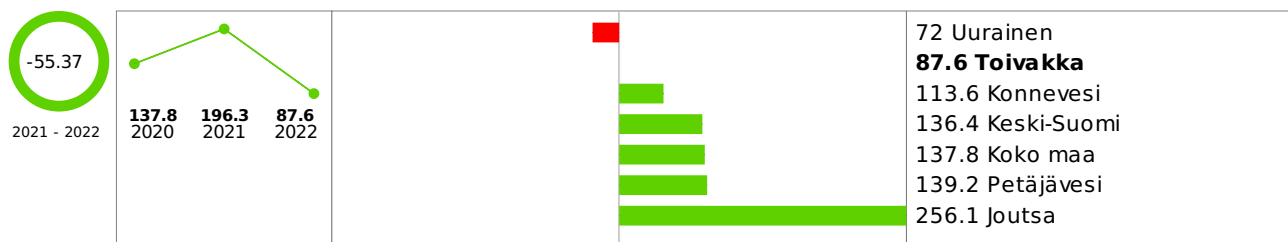
LIPAS-paikkatietojärjestelmään on merkitty kaikki Toivakan liikuntapaikat.

Liikunnan edistämisen TEA-pistemäärää vuoden 2023 osalta ei ollut kirjoitushetkellä saatavilla.

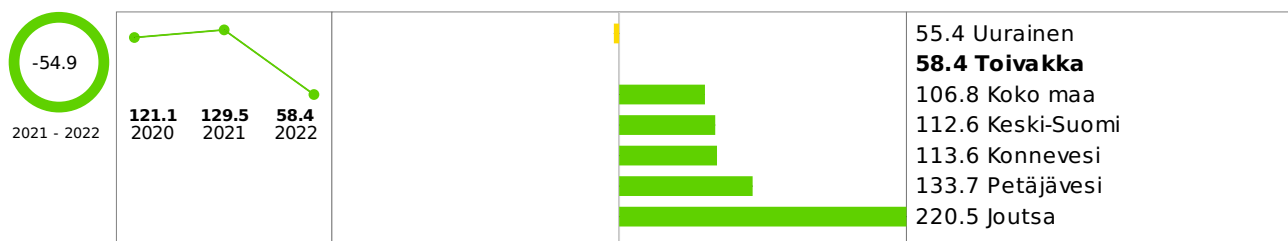
Tietoja kunnan järjestämistä liikkumisryhmistä työttömille, opiskelun ulkopuolella oleville nuorille, painonhallintaa tarvitseville tai seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille ei ollut kirjoitushetkellä saatavilla vuoden 2023 osalta.

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

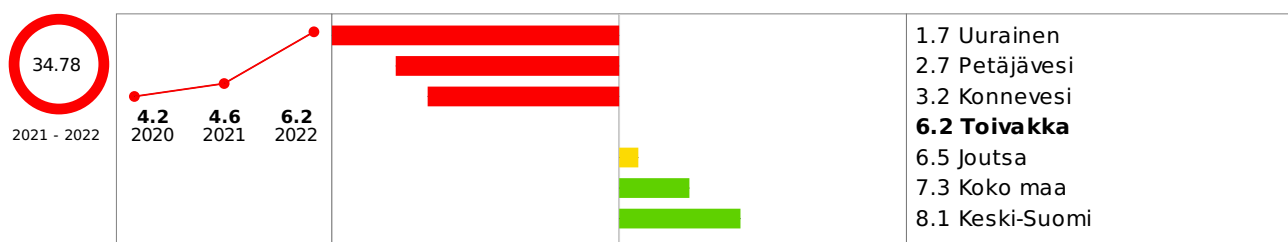
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

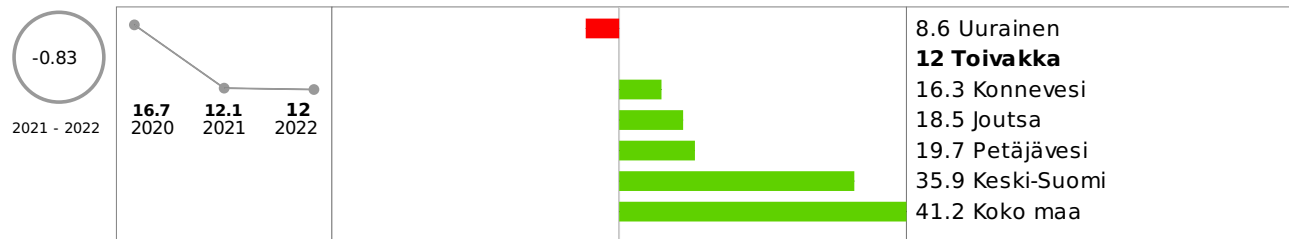
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta

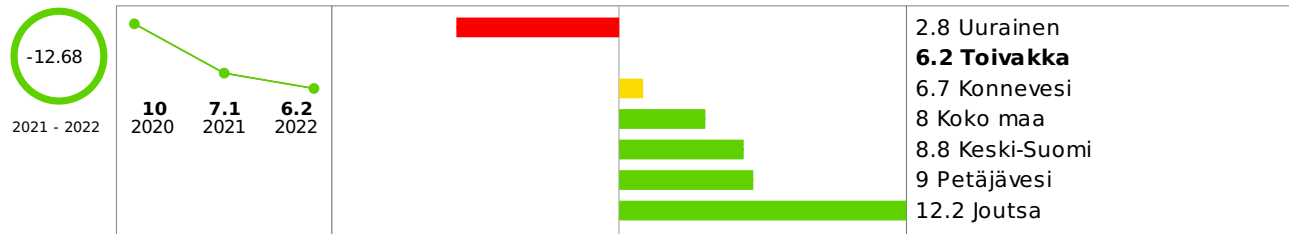
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

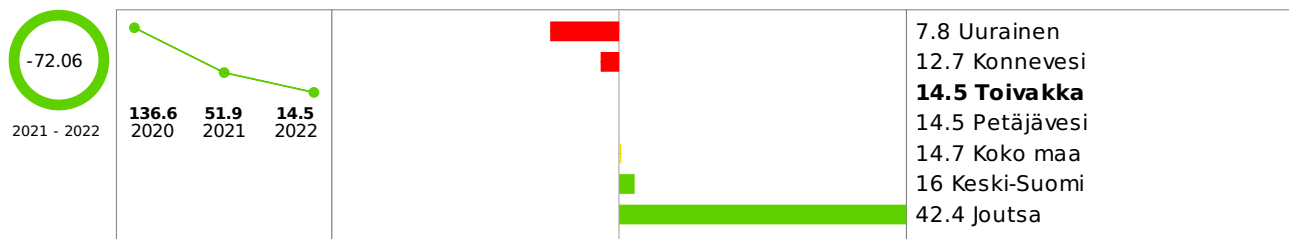
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

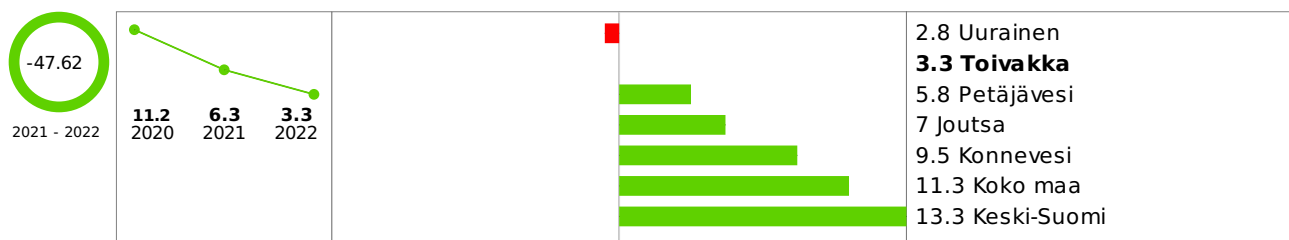
Poliisin tietoon tulleet erät liikenne rikokset / 1 000 asukasta

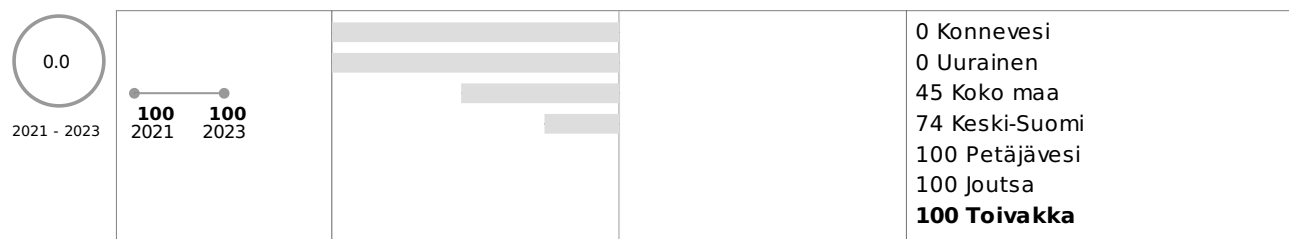
Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1 000 asukasta

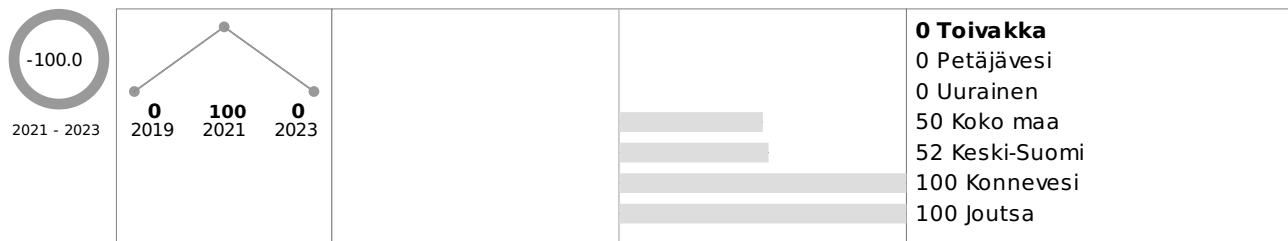
Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syylliseksi epäilty / 1 000 asukasta

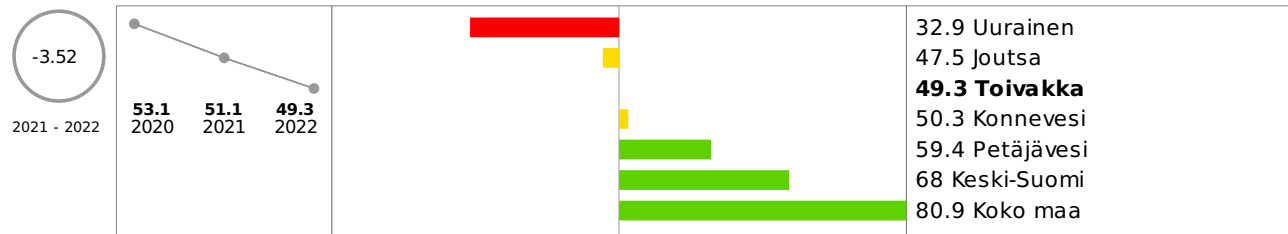
Turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilöjohdossa, %

Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, %

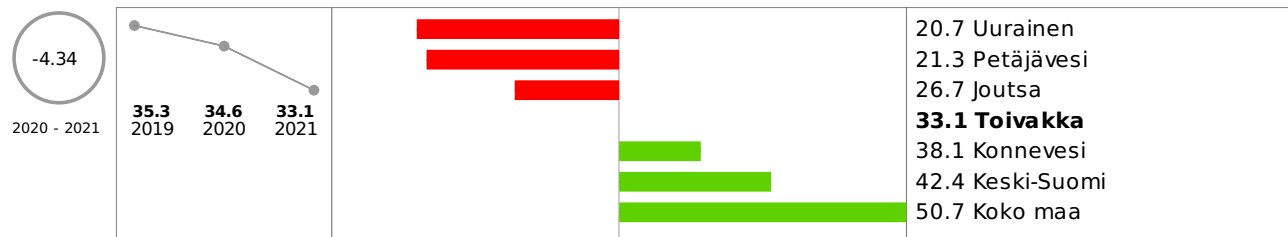

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

Ala-asteikäisistä hiukan vajaa puolet asuu enintään 2 km:n etäisyydellä kouluista. Vertailukunnista Konnevedellä on tilanne samankaltainen ja Joutsassa %-osuus on hieman pienempi.

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

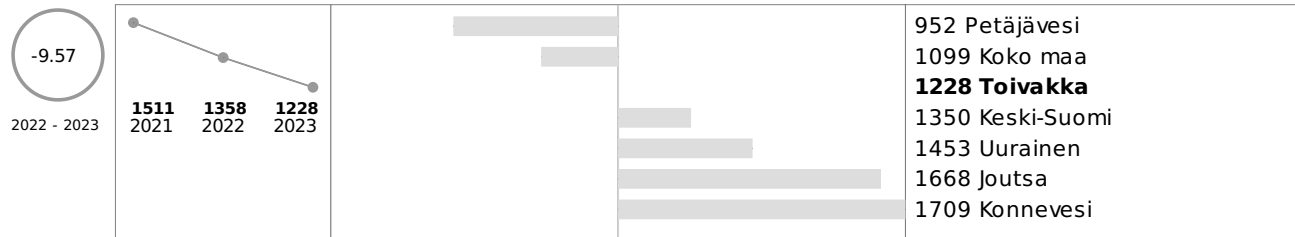

lääkäistä kuntalaisista, päivittäistavarakaupoista enintään 500 metrin etäisyydellä, asuu noin kolmannes.

Palvelut

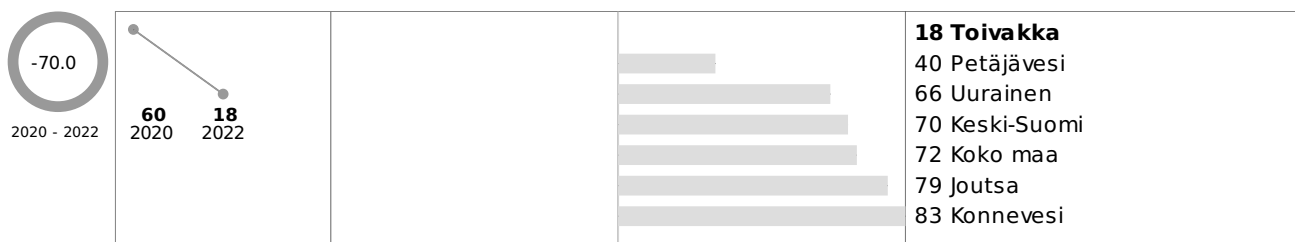
Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

KAIKKI IKÄRYHMÄT - Yhteenveto

OSALLISUUS

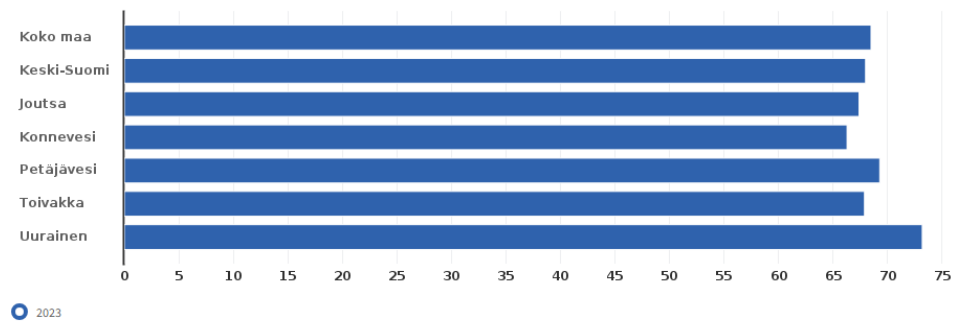
Suoraan Toivakkaan kohdistuvaa indikaattoritietoa oli tähän osioon melko vähän saatavilla. Terve Suomi -tutkimus tuottaa luotettavaa ja ajankohtaista tietoa Suomessa asuvan aikuisväestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä edellä mainituissa asioissa tapahtuneista muutoksista ja niiden tulevasta kehityksestä. Tutkimuksen avulla seurataan myös koronaepidemian pitkäaikaisia vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin sekä muodostetaan tilannekuva hyvinvointialueiden käyttöön.

Terve Suomi -tutkimuksen tuloksista saadaan alueellista tietoa myös keskisuomalaisten hyvinvoinnista. Tutkimuksessa tiedusteltiin mm. yksinäisyydestä. Itsensä yksinäiseksi tuntevien keskisuomalaisten osuus on 10,7 %. Erittäin heikko osallisuuden kokemus oli 10 %:lla vastaajista. Kouluteveyskyselyssä lasten ja nuorten osallisuutta tarkastellaan esimerkiksi keskusteluvaikeuksien ja yksinäisyyden kautta. Kouluterveyskyselyssä v. 2023 keskusteluvaikeuksista vanhempien kanssa kertoi 1,6% 4. ja 5. luokan oppilaista. Yksinäisyyttä koki lähes joka viides 8. ja 9. luokkalainen toivakkalainen v.2023 kouluterveyskyselyn vastusten perusteella.

Työikäisten osallisuutta voidaan tarkastella myös esimerkiksi äänestysaktiivisuuden kautta. Toivakassa kuntavaaleissa v. 2021 äänestysaktiivisuus oli 59,1%. Eduskuntavaaleissa v. 2023 äänestysaktiivisuus oli 67,9 %, mikä oli hyvin lähellä koko maan (68,5 %) ja maakunnan (68%) äänestysaktiivisuutta. Hyvinvointialueen vaaleissa 2022 Toivakassa äänioikeutta käytti 51,3 % äänioikeutetuista.

Äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa

info ind. 3077 Sukupuoli: Yhteensä

Lähde Sotkanet

1.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

HYVINVOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan tarpeen mukaan. Lasten varhaiskasvatus sisältää kunnallisen varhaiskasvatuksen ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut, kunnan kustantaman Kelan maksaman lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen sekä yksityisen hoidon palvelusetelin. Vuonna 2023 kunnallista varhaiskasvatusta toteutettiin kirkonkylällä vuoropäiväkoti Touhuvakassa (4 lapsiryhmää), Kankaisilla päiväkoti Ruuhiryhmässä (yksi sisarusryhmä) ja Toivakan koulukeskuksen esiopetustiloissa. Palvelusetelillä tarjottiin yksityistä perhepäivähoitoa Toivakassa. Varhaiskasvatusta järjestettiin myös seudullisesti Jyvässeudun päivähoitoverkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien palveluissa ostopalveluna tai yksityisen hoidon palvelusetelin turvin.

Varhaiskasvatusjohtaja toimi molempien päiväkotien johtajana ja varhaiskasvatuksen erityisopettajana toimi hanketyöntekijä kevään ajan. Hankkeen kautta saatujen kokemusten ja kehittämisen myötä Toivakan varhaiskasvatukseen rekrytoitiin kevään aikana vaikutusta varhaiskasvatuksen erityisopettajan työtehtävää. Päteviä hakijoita ei saatu joten tehtävään rekrytoitiin edellisen talven hanketyöntekijänä varhaiskasvatuksessamme toiminut veo. Varhaiskasvatuksessa oli mitoitusten mukainen henkilöstö v. 2023 (on edelleen). Varhaiskasvatusryhmissä toimi yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi lastenhoitajaa.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen lapsimäärissä on paljon vaihtelua eri vuosien välillä. Vuonna 2023 keväällä päiväkotien täyttöaste oli lähellä sataa prosenttia, mutta syksyllä lapsimäärä pieneni huomattavasti, täyttöaste n. 80 prosenttia. Tähän vaikutti kirkonkylälle vuonna 2022 perustettu lisäryhmä, sen hetkisen kasvavan paikkatarpeen täyttämiseksi. Vuonna 2023 syksyllä Päiväkoti Touhuvakassa oli pienet lapsiryhmät, mikä mahdollisti vahvan tuen toteutumisen yleisessäkin tuessa lapsille.

Toukokuussa 2023 kunnallisessa hoidossa oli 104 lasta ja joulukuussa heitä oli 76 lasta, joista Ruuhiryhmässä 15 lasta ja esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa neljä lasta sekä Touhuvakassa 57 lasta ja 7 lasta esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa kirkonkylällä. Toivakassa v. 2023 lopussa oli 126 1-6 v. lasta.

Hyvinvointia tukevia tekijöitä v. 2023 olivat vakituisen varhaiskasvatuksen opettajan rekrytoiminen omana palveluna sekä hankerahoituksella varhaiskasvatuksen henkilöstön tuen uudistamisen ja toteutumisen juurruttamiseen koulutukset. Vuoden 2023 alusta Keski-Suomen hyvinvointialue oli järjestämisvastuussa lasten ja perheiden sosiaali- ja terveystalvakuista. Keski-Suomen hyvinvointialueen ja Toivakan varhaiskasvatuksen yhteistyö alkoi sujuvasti, koska yhteistyöhenkilöstö säilyi melkein samana. Tämä mahdollisti sujuvan yhteistyön jatkumisen. Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä kehitettiin vuoden 2023 aikana niin, että yhteistyö tiivistyi mm. lapsen kasvun ja kehityksen havainnointi ja tiedonsiirtoa koskemaan tarvittaessa laajemmin, kuin vain neljän vuoden iässä. Tässä yhteistyössä huoltajat välittävät tiedon varhaiskasvatuksesta neuvolaan. Varhaiskasvatuksen toimintavuoden teemana jatkui edellisestä vuodesta tunne- ja kaveritaitojen tukeminen, joita mm. Viskari-ikäiset lapset käsittelevät Piki-materiaalin avulla. Lapsen ikä ja kehitystaso huomioidaan tunne- ja kaveritaitoja harjoitellessa mm. leikin, pelien, kirjojen ja näytelmien keinoin. Vuonna 2023 aloitettiin Toivakan varhaiskasvatuksen ja esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinta. Ensimmäinen vaihe oli selvitystyön tekeminen. Suunnitelman laadinta ja toteuttamistyö jatkui vuodelle 2024. Toivakan varhaiskasvatus on mukana kunnan kulttuurivakka -suunnitelmassa. Varhaiskasvatuksen tavoitteiden muodostamista ohjaavat lapsen osallisuus ja kiinnostuksenkohteiden huomiointi. Toivakan varhaiskasvatuspalveluissa hyvinvointia tarkastellaan seuraavien näkökulmien kautta:

LAPSEN PSYKKINEN JA SOSIAALINEN HYVINVOINTI

- osallisuuden kokeminen, kuuleminen
- tunnetaidot
- kaveritaidot vs. akateemiset taidot
- kiusaamisen ehkäisy: kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
- vanhemman ja lapsen välinen vuorovaikutus: esim. hakutilanteissa kannustetaan vanhempaa antamaan huomio lapselle

LAPSEN FYYSINEN HYVINVOINTI

- liikkuminen: salivuorot, vasun mukainen toiminta, monipuolinen lajivalikoima, hyvien liikuntamahdollisuuksien hyödyntäminen, suositusten mukaista hengästyttävää, lapsen luontaista liikkumista tuetaan lapsen turvallisuus huomioiden.
- ravinto: ravinto on ravitsemussuositusten mukaista. Lasta kannustetaan maistelemaan uusia makuja ja tunnistamaan oman ravinnontarpeensa.
- uni: kaikille lapsille on lepoa hetki iltapäivällä.

KASVU JA OPPIMINEN

- kognitiiviset taidot: varhaiskasvatuksen tehtävä on yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen
- positiivinen pedagogiikka: huomio siihen, kuinka kohdataan lapsi ja ollaan vuorovaikutuksessa niin lasten kanssa kuin työntekijöiden kesken.
- eskariksi kasvaminen: tutustumiskäynnit eskariin, kaveritaitojen painottaminen, yhteistyö esikoulun kanssa
- kasvun ja oppimisen pulmat, erityistarpeet: kolmitasoinen tuki
- neuvolayhteistyö: 4 -vuotis tarkastus sekä tarvittaessa muissa ikävaiheissa.

MEDIAN MAAILMA JA KULTTUURI

- lukutaito: lapsille luetaan ja sanoitetaan asioita ja tilanteita, kielellisen tietoisuuden herättelyä
- mediakasvatus: digitaidot, turvallisuus
- turvataidot: netin maailma, ikärajoista keskustelu
- taidekasvatus: kulttuurialta
- yhteistyö kirjaston kanssa: Lukuliikahdus Toivakan kirjastoon
- yhteistyö ev.lut. seurakunnan kanssa

PERHEARKI

- elintavat ja arjen hallinta: vasu-keskustelussa käydään läpi, asiat painottuvat lapsen iän mukaan
- erilaiset perhetilanteet: pyrkimys yksilölliseen huomiointiin
- sosiaaliset verkostot: arjessa pyritään huomioimaan perheiden sosiaaliset verkostot ja tarvittaessa annetaan tukea.

VANHEMMUUS

- vanhemmuustaidot: vasu -keskusteluissa käydään läpi, rajojen asettamisen taidot
- tunnetaidot: vanhempien tunteiden salliminen esim. kipeitä asioita käsiteltäessä
- vanhemman psyykkiset/fyysiset ongelmat: lapsen edun toteutumisen tukeminen vanhempien haasteellisessa tilanteessa, yhteistyön tekeminen eri tahojen kanssa
- yksinäisyys: osallisuus, kuuleminen, vanhempien kohtaaminen päivittäin, tarjotaan mahdollisuutta pidemmille keskusteluille yksilöllisen tarpeen mukaan, vasukeskustelut, vanhempainillat

RAVITSEMUS

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan terveyttä ja iloa- ruokailusuosituksia:

Ruokailu on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Laadukkaat, terveelliset ja monipuoliset ateriat edistävät lasten hyvinvointia ja terveyttä. Koska makumieltymykset ja ruokatottumukset kehittyvät lapsuudessa ja säilyvät suurelta osin aikuisuuteen, on varhainen lapsuus tärkeä ajankohta vaikuttaa ravitsemukseen. Yhdessä syöminen on oppimisen kokemus, yhteisessä ruokapöydässä opitaan hyviä pöytätapoja ja toisten huomioon ottamista. Pöytäkeskusteluilla opitaan ruuan ja rauhallisen syömisen arvostusta. Parhaimmillaan yhdessä syöminen on mukava ja kiireetön hetki sekä lapsille että henkilökunnalle. Suositus huomio lasten terveyden ja ravitsemuksen tavoitteiden ja toteutuksen lisäksi myös ympäristökasvatuksen. Kestävää kehitystä edistetään suosimalla muun muassa kotimaisia vihanneksia, juureksia, viljaa, perunaa ja kalaa. Varhaiskasvatus vastaa lasten ruokakasvatuksesta ja

ruokahuolto tukee tavoitteita yhteistyön avulla.

HYVINVOINTI ESI- JA PERUSOPETUKSESSA

Toivakan kunnan perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Toivakan koulukeskus on vuosiluokat 0–9 käsittävä yhtenäiskoulu. Osa yhtenäistä perusopetusta on myös Kankaisten kylän 0–6 vuosiluokat käsittävä kyläkoulu. Lukuvuonna 2023-2024 on koulukeskuksessa ollut esioppilaat mukaan lukien ollut 294 oppilasta ja Kankaisilla esioppilaat mukaan lukien 48 oppilasta. Oppilasennusteet tuleville vuosille ovat hieman laskevia, mutta syntyvyyden vähenemisen laskua on jonkin verran kompensoinut muuttoliike kuntaan.

Kouluyhteisön sekä oppilasyksilöiden hyvinvointia ja oppimista tuetaan hyvinvoinnin vuosikellolla, huomioimalla oppilaiden vahvuudet ja ratkaisukeskeinen ilmapiiri. Toivakan esi- ja perusopetuksen molemmilla kouluilla on jo useamman lukuvuoden ajan ollut painopisteenä tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppiminen ja opettaminen. Hyvinvointioppiminen jatkuu yhtenä kehittämisen kohteista edelleenkin. Painopiste on vaikuttanut arjen toimintakulttuuriin siten, että kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa on tarkasteltu suunnittelu- toteutus- ja arviointivaiheessa tunne- ja vuorovaikutussilmälasiin läpi. Näitä taitoja on vahvistettu molemmilla kouluilla kirkastamalla arvoja, laatimalla yhteisiä toimintamalleja ja kehittämällä käytänteitä sekä opetushenkilöstön osaamista. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä on pyritty myös tiivistämään vanhempaintoimikunnan sekä viestinnän keinoin. Toivakan koulukeskuksen vanhempaintoimikunnassa on ollut edustaja jokaiselta luokalta sekä koulun edustaja. Kankaisten kyläkoulun vanhempainyhdistys toimii myös aktiivisesti. Wilma-viestintää on pyritty tehostamaan ja sähköisiä lomakkeita on otettu käyttöön, tiedottamista on lisätty, vanhempainiltoja ja -vartteja on järjestetty.

Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita on. Koulukeskuksen joustava pienryhmä (JOPI) antaa vahvaa erityistä tukea ja vaativan erityisen tuen yhteistyötä tehdään moniammatillisesti paitsi hyvinvointialueen opiskeluhuollon työntekijöiden, myös mm. Niilo Mäki- instituutin, Valterin Onerva- koulun sekä Kukkulan sairaalakoulun asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteena on ollut tarjota vahvaa ja oikea-aikaista oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Toivakan kunnan esi- ja perusopetus on osallistunut Opetus- ja kulttuuriministeriön sitouttavan kouluyhteistyön verkostohankkeeseen seudullisena, kahdeksan kunnan muodostamana pilottihankkeena. Sitouttavan kouluyhteistyön kautta saatiin koululle monipuolista neuropsykiatrista kasvatusohjausta, vahvistettiin koulunuorisotyötä sekä lisättiin oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Hyvinvoinnin vuosikello on otettu käyttöön ja kaikilla vuosiluokilla toteutettu molemmilla kouluilla. Hyvinvoinnin vuosikellossa on eri hyvinvointioppimisen teemat järjestetty vuosiluokittaisiin kokonaisuuksiin osaksi arjen koulutyötä.

Sitouttavan kouluyhteistyöhankkeen myötä Toivakan perusopetuksen käytössä myös poissaolomalli. Kouluilla on lisäksi suunnitelmallinen toimintamalli kiusaamisen ennaltaehkäisyyn sekä kiusaamistapausten selvittämiseen. Kiusaamisen vastaista ja kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä on tehty koulukeskuksella KaMU-tiimin toimesta ja Kankaisilla Kiva Koulu -menetelmin.

Koulujen kerhotoiminta ja harrastamisen Suomen (Toivakan) malli ovat pyrkineet aktivoimaan lapsia ja nuoria liikunnalliseen elämäntapaan, ylipäättään aktiivisuuteen, ongelmanratkaisuun ja kokeiluihin.

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen tullen, kouluille saatiin opiskeluhuollon palveluita osaviikkoisina koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja sekä ostopalveluna koulupsykologi. Lisäksi oppilaiden tueksi saatiin nuorisovastaanoton sosiaaliohjaaja sekä psykiatrinen sairaanhoitaja. Loppuvuotta 2023 kohden opiskeluhuollon palvelut alkoivat ohentua ja kunnan oman opiskeluhuollon, NEPSY-ohjauksen tarve ja painotus sekä merkitys, kasvoi kasvamisestaan.

PERUSOPETUKSEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on vähentää lapsen yksinäistä aikaa ennen ja jälkeen koulupäivän, tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Toiminnan tavoitteita ovat osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Toimintaa järjestetään ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille, sekä kaikille erityisen tuen piirissä oleville oppilaille. Toimintaa järjestetään kunnan vuosittain päättämässä laajuudessa.

Vuonna 2023 aamu- ja iltapäivätoimintaa kehitettiin edelleen siten, että toiminnasta saatiin tavoitteellisempaa ja ohjatumpaa. Aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa arvioitiin keväällä 2023 ja laadittiin jälleen uusi toimintasuunnitelma elokuussa 2023. Toimintasuunnitelmassa painopisteeksi valittiin syksyllä 2023 edelleen tunne- ja vuorovaikutustaidot. Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan paikan saivat kaikki toimintaan mukaan hakeneet.

KULTTUURIPALVELUT

Lapset ja nuoret kattava Toivakan KulttuuriVakka-suunnitelma päivitettiin osallistamalla suunnitteluun myös kuntalaiset ja järjestöt. Kaikkien kuntalaisten yhteistä KulttuuriVakka-suunnitelmaa alettiin toteuttaa vuosikellomaisesti vuoden 2023 alusta lähtien. Kulttuurisuunnitelman sisällä on lasten- ja nuorten kulttuurin yhteistyöverkoston Kulttuuriaitan Toivakan suunnitelma.

Kulttuuripalvelut tuotti yhteisöllistä toimintaa yksittäisinä ja toistuvina tapahtumina. Lasten ja nuorten tapahtumina tarjottiin helmikuussa 2023 Kulttuuriaitta-yhteistyön kautta yhteistyössä kirjaston kanssa 8. luokkalaisille media-kasvatustyöpaja. Lokakuussa tarjottiin puitteet ja järjestettiin It's Showtime -sirkusesitys Toivakan koulukeskuksella. Marraskuussa järjestettiin varhaiskasvatusikäisistä aina nuorimmille peruskoululaisille Tunteellinen Siili -runokonsertit Toivakan koulukeskuksella ja Kankaisten kyläkoululla sekä joulukuussa varhaiskasvatus toteutti varhaiskasvatusikäisten teatterivierailun Jyväskylään. Kunta on tarjonnut jatkuvasti kolmannelle sektorille edellytykset kulttuuritoiminnan järjestämiseen kunnan tiloissa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa tehtiin yhteistyötä sisäisenä tiedonvälityksenä kuntaan tarjotuista kulttuuripalveluista. Lisäksi kulttuuritapahtumista viestittiin kunnan viestintäkanavissa.

VAPAA-AIKA- JA LIIKUNTAPALVELUT

Vapaa-aikapalvelut tuotti yhteisöllisyyttä lisääviä palveluita ja tapahtumia lapsille ja nuorille vuoden 2023 aikana. Yksittäisinä tapahtumina järjestettiin kesäkuussa Avoimet kylät -päivän tapahtuma yhteistyössä eri sektorien toimijoiden kanssa, lasten kesäkerho 1.-3. luokkalaisille ja Rantapiknik-tapahtuma yhdessä Toivakan-Joutsan 4H-yhdistyksen kanssa. Joulukuussa järjestettiin Toivakan joulumyyjäiset uudella, laajentuneella konseptilla liikuntasalin lisäksi Vanhassa Pappilassa. Joulumyyjäisissä lapsille soveltuvana ohjelmana oli muun muassa joulupukin vierailu ja hevositytyä.

Vapaa-aikapalvelut koordinoi harrastamisen Suomen mallia Toivakassa koko lukuvuoden 2022-2023 ajan. Keväällä 2023 toteutettiin Safkakokki-kokkauskerho, Sirkuskerho ja Parkour-kerho. Syksyllä 2023 käynnistyi uusi hankekausi, jonka aikana koordinoitiin kirkonkylällä koira-avusteista tunnekasvatusta tarjoavaa Tunneturre-kerhoa ja Sirkuskerhoa sekä Kankaisten kyläkoululla järjestettävää monilajikerhoa.

Vapaa-aikapalvelut koordinoi toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen tilantarvetta ja varauksia koko tilikauden ajan. Lasten ja nuorten harrastustoimintaa tuettiin muun muassa tarjoamalla toivakkalaisille toimijoille maksuttomia tilavuoroja.

Liikuntapalvelut tuotti erilaisia yhteisöllisyyttä lisääviä palveluita ja tapahtumia. Yksittäisinä tapahtumina järjestettiin huhtikuussa yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Toivakan yhdistyksen kanssa laskettelureissu 4.-9. luokkalaisille. Järjestöyhteistyönä järjestettiin kevättalvella Kuu-tamoukoiluilta sekä yhdessä Itä-Päijänteiden Rasti ry:n kanssa unelmien liikuntapäivänä toukokuussa suunnistusaiheinen perheseikkailu ja kuntorastikauden avaus. Kesällä 2023 liikuntapalvelut koordinoi uimaopetuksen järjestämistä, järjesti kesäkuussa sauvakävely- ja ulkokuntosalijumppa-tapahtuman ja tarjosi yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa puitteet frisbeegolf-kisoille elokuun lopussa. Liikuntapalvelut järjesti syyskuussa yleisurheilun pitäjänmestaruuskisat yhteistyössä Toivakan Rivakan kanssa.

HYVINVOINTIALUEEN LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Vuoden 2023 alusta lähtien Keski-Suomen hyvinvointialue on ollut järjestämisvastuussa lasten ja [perheiden sosiaali- ja terveystalvissa](#). Monet edellä esitellyistä indikaattoreista kuvaavat myös hyvinvointialueen järjestämien palveluiden käyttöä.

1.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

NUORISOPALVELUT

Toivakan nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatointi ja -valtuusto, kouluysteistyö sekä erilaiset tapahtumat yhdessä Toivakan muiden nuorisotoimijoiden kanssa. Lisäksi Toivakassa toimi vuonna 2023 hankerahoituksella erityisnuorisotyönä etsivä nuorisotyö, jolla on erilliset toimintaperiaatteet.

Nuorisopalvelut suunnittelee ja toteuttaa nuorten toimintaa yhteistyössä perusopetuksen sekä muiden toimijoiden kanssa. Toivakassa panostettiin vuonna 2023 nuorisopalveluihin tekemällä työnkuvan muutos kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työhön. Uudistuksen seurauksena kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelijan työajasta kuluu 50 prosenttia nuorisotyöhön. Lisäksi hyvinvointisuunnittelijan työstä osa kuluu nuorisovaltuuston koordinointiin. Nuorisovaltuusto edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Toivakassa.

NUORISOVALTUUSTO

Nuorisovaltuuston toimintaa koordinoi vuoden 2023 maaliskuusta lähtien hyvinvointisuunnittelija. Nuorisovaltuusto eli nuva on nuorten oma edunvalvonta- ja vaikuttamiskanava ja väylä tulla kuulluksi sekä osallistua kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuusto on Toivakassa viisijäseninen ja sen toimintakausi kaksivuotinen. Se on tarkoitettu 13-25-vuotiaille Toivakassa asuville tai Toivakassa koulua käyville nuorille. Nuorisovaltuusto kokoontuu neljä kertaa vuodessa (2 krt keväällä ja 2 krt syksyllä) ja lisäksi tarvittaessa. Toivakan nuorisovaltuustolla on edustus myös Keski-Suomen hyvinvointialueen alueellisessa nuorisovaltuustossa. Nuorisovaltuuston toimintakausi vaihtui keväällä 2023, jonka jälkeen valittiin vaaleilla uusi nuorisovaltuusto, joka aloitti toimintansa syksyllä 2023. Hyväksyessään uuden nuorisovaltuuston kokoonpanon, kunnanhallitus muutti toimintakauden myös kalenterivuositaiseksi ja kestoaltaan edelleen kaksi vuotta kestäväksi.

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivä nuorisotyö on alle 29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottua erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyöntekijän tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen sekä edistää hänen kasvuun ja itsenäistymistään sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivän nuorisotyön olennaisia tapahtumia vuonna 2023 olivat uuden verkostomateriaalin (etsivän ennaltaehkäisevän työn rajapinnat eriverkostoissa) valmiiksi saattaminen ja käyttöönotto. Vuonna 2023 onnistuttiin aikaisempia vuosia paremmin saamaan nuoria kiinni palveluihin. Etsivästä nuorisotyöstä palveluihin ohjautui yhteensä kuusi nuorta. Nuoret ohjautuivat pääasiassa toisen asteen koulutukseen, työllisyyspalveluille ja toisille etsiville. Suurin osa nuorista muutti uudelle paikkakunnalle koulutuksen sekä palveluiden perässä. Muutamia pitkäaikaisia asiakkuuksia myös päätettiin toimintakauden aikana nuorten palveluihin pääsemisen ja kiinnittymisen myötä. Nuorten ohjautuvuus etsivään nuorisotyöhön on toteutunut tavoitettujen osalta seuraavasti siten, että sosiaali- ja terveystoimesta on etsivän nuorista ohjautunut 27,8 %, eri oppilaitoksista 16,7 %, nuorten ja läheisten suorista yhteydenotoista 50 % ja työllisyyspalveluista 5,6 %.

Etsivässä nuorisotyössä tavoitteisiin päästiin melko hyvin. Pääpaino tavoitteissa oli verkostotyössä sekä perustyön lujittamisessa. Vuoden 2023 aikana tehtiin myös tarveharkintaista selvitystä ja onnistuttiin saamaan kohtalaisen hyvä kuva etsivän nuorisotyön tarvittavasta työpanoksesta.

NUORISOTILA VAKKARI

Nuorille järjestettiin vuoden 2023 aikana toistuvia palveluita ja yksittäinen tapahtuma. Nuorisotila Vakkarin toiminta oli nuorille säännöllinen palvelu koko vuoden ajan. Toimintaa järjestettiin ensimmäistä kertaa myös kesäaikana, mikä näytti palvelevan nuorten hyvinvointia. Vakkarin toiminnan laatua kehitettiin vuoden 2023 aikana järjestämällä esimerkiksi ruokaan ja elokuviin liittyviä teemailtoja. Tilan viihtyisyyteen panostettiin tekemällä erilaisia hankintoja. Sivistus- ja hyvinvointipalveluiden ja kuntaympäristöpalveluiden sekä K-kauppiaan ja nuorisovaltuuston yhteistyönä

polkaistiin käyntiin Siistii!-kampanja (tilikauden alussa Ilkivaltaporkkana-nimellä), jonka tavoitteena oli häiriökäyttäytymisen vaihtuminen jokaiselle mukavaan ja turvalliseen elinympäristöön. Kampanjan tulokset näkyivät myös nuorisotilalla, sillä tila säilyi hyvässä kunnossa ja siistinä. Lisäksi kunta tarjosi tilan näkökulmasta edellytykset Mannerheimin Lastensuojeluyhdistyksen Toivakan yhdistyksen nuorisotilalla järjestämille Tacotiistaille. Yksittäisenä tapahtumana järjestettiin maaliskuussa 2023 Siistii!-kampanjan aloitustapahtuma nuorille.

NUORTEN TERVEYS JA TERVEET ELÄMÄNTAVAT

Vuoden 2023 aikana panostettiin lasten ja nuorten hyvinvointiin kehittämällä edelleen mm. koulunuorisotyötä, vahvistamalla kouluun sitoutumista, järjestämällä NEPSY-ohjausta ja mm. kehittämällä Vakkari- nuorisotilan toimintaa.

Nuorten päihteidenkäytöstä meillä ei ole juurikaan tilastoja saatavilla, mutta harmillisia arkihavaintoja sitäkin enemmän mm. koulukeskukselta oppilaiden sähkötupakan polttamisesta. Sähkötupakalla eli vapella hengitetään yleensä nikotiinipitoista ja usein maku- ja tuoksuaineilla vahvistettua höyryä. Sähkötupakka poikkeaa merkittävästi perinteisestä savukkeesta, sillä sähkötupakkaa ei varsinaisesti polteta, vaan sähkötupakkalaitteella höyrystetään nikotiininestettä. Koska nikotiininesteen höyrystämisessä ei tapahdu palamista, se ei myöskään tuota palamisyhdisteitä. Se ei myöskään sisällä tupakkaa. Tutkimukset ovat osoittaneet, että sähkötupakassa on usein mukana terveydelle erittäin haitallisia aineita, erityisesti höyrystyessään ja hengitettynä. Edelleen arkihavaintojen perusteella vaikuttaa, että tyttöjen "vapettaminen" on lisääntynyt verrattuna poikiin. Pojilta tavataan enemmän tyttöihin verrattuna nuuskaa ja nikotiinipusseja.

Vaikuttaa, että toivakkalaiset nuoret eivät juurikaan yritä ostaa alkoholi- tai tupakkatuotteita Toivakan kaupoista alaikäisinä. Jonkin verran on huomattu täysi-ikäisten yrittäneen ns. hakea alaikäisille ja tähän on puututtu.

Nuorten terveitä elämäntapoja on tuettu nuorisotilatoiminnassa tarjoamalla jokaisen nuortenillan yhteydessä terveellistä välipalaa ja/tai ruokaa. Nuortenilloissa on huomattu, että ruokailuhetket tukevat rauhallisempaa ilmapiiriä Vakkarilla.

NUORISOVAKKA

Nuorisovakka on Toivakassa toimiva epävirallinen moniammatillinen nuorisotyön työryhmä. Nuorisovakka on muodostettu lapsi- ja perhepalveluihin keskittyvän LAPE-hankkeen myötä. Nuorisovakka on kokoontunut säännöllisesti pohtimaan nuorten tilannetta ja ilmiöitä nuorison ympärillä. Vuonna 2023 Nuorisovakka kokoontui kolme kertaa. Etsivä nuorisotyöntekijä on toiminut vuonna 2023 työryhmän koolle kutsujana. Mukana nuorisovakassa ovat olleet seurakuntien nuorisotyö, järjestöjen edustaja, koulun edustaja(t), nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut sekä hyvinvointisuunnittelija. Moniammatillinen työryhmätyöskentely on sidoksissa nuorten hyvinvointiin, sillä nuorisotyötä tekevät ovat vaihtaneet ryhmässä tietoa ja ajatuksia eri toimintoihin liittyen ja siten muodostaneet kokonaisnäkömyksen toivakkalaisen nuorison hyvinvoinnista. Kokonaiskuvan tuntemisesta on hyötyä arjen kohtaamisissa.

JÄRJESTÖJEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Toivakan kunta teki vuonna 2023 monipuolista yhteistyötä eri järjestöjen kanssa järjestäessään toimintaa nuorille. Seurakunnat antoivat vahvan panostuksen kunnan nuorisotyöhön järjestämällä säännöllisesti nuorteniltoja omissa tiloissaan ja osallistumalla myös koulunuorisotyöhön. Toivakan-Joutsan 4H-yhdistys on koulu yhteistyön lisäksi järjestänyt nuorille erilaisia vapaa-ajantoimintoja.

Toivakan kunta tukee kolmannen sektorin toimijoita tarjoamalla maksuttomia tiloja lapsille ja nuorille tarkoitettuun toimintaan. Kunta on esimerkiksi tarjonnut nuorisotila Vakkarilla puitteet Mannerheimin Lastensuojeluyhdistyksen Toivakan yhdistyksen järjestämille Tacotiistaille eli lapsille ja nuorille tarkoitetuille illoille, joissa valmistetaan ruokaa sekä leikitään ja pelataan. Tacotiistait ovat tavoittaneet hyvin 4.-6. luokkalaisia oppilaita ja 7.-9. luokkalaisia nuoria. Lisäksi kunta on tarjonnut etenkin Toivakan Rivakalle liikuntasalista maksuttomia vuoroja lasten ja nuorten liikuntaan.

LIIKUNTA

Nuoret liikkuvat Toivakan liikuntapaikoilla erityisesti omaehtoisesti, mutta myös ohjatusti. Liikuntapalvelut valvoi yhdessä kuntaympäristöpalveluiden kanssa Toivakan liikuntapaikkojen kuntoa. Liikuntaedellytysten tarjoaminen tukee nuorten hyvinvointia. Vuonna 2023 nuoret ja nuoret aikuiset käyttivät Toivakan liikuntapaikoista arkihavaintojen perusteella erityisesti kuntosalia. Talvikauden aikana varsinkin nuoret miehet käyttivät liikkumiseen Toivakan tekojääkenttää. Lisäksi maksuttomat aikuisten harrastevuorot ovat liikuttaneet osaa nuorista. Puulan seutuopisto on järjestänyt erilaista ohjattua liikuntaa, johon myös nuoret ovat olleet tervetulleita. Toivakkalaisista järjestöistä erityisesti Toivakan Rivakka on toiminut nuorten liikuttajana. Arjen liikkumisesta esimerkkinä on se, että suuri osa nuorisotilalla käyvistä nuorista tulee paikalle pyörällä tai kävellen.

NUORISOTYÖTTÖMYYS

Nuorisotyöttömyys on ollut laskussa Toivakassa verrattuna edelliseen vuoteen. Toivakan kunta on ollut ainoa kunta, jossa nuorisotyöttömyys on laskenut vertailukunnista. Myös Keski-Suomen maakuntaan ja koko maahan verrattuna Toivakassa on ollut ainoana laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Vertalualueista Konneveden kunnassa (9,3%) ja koko maan tasolla (11,5%) nuorisotyöttömyys on ollut alhaisempaa kuin Toivakassa. Joutsan nuorisotyöttömyys on ollut lähes samalla tasolla Toivakan kunnan kanssa.

HYVINVOINTIALUEEN NUORTEN PALVELUT

Vuoden 2023 alkaessa myös [nuorten ja opiskelijoiden sosiaali- ja terveyspalvelujen](#) järjestämisvastuu on ollut Keski-Suomen hyvinvointialueella.

1.3 Työikäiset

TYÖLLISYYSPALVELUT

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa, Toivakan kunnan työttömien aktivointisuunnitelmat ja monialaiset (TYP) palvelut siirtyivät sinne. Koska Toivakan kunta ei ole mukana työllisyyden kuntakokeilussa, jäi kunnan työllisyyspalveluihin työnantajien ja yrittäjien palvelut, elinvoimaan liittyvät tehtävät sekä tulevien TE24 uudistusten tehtävien ja Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen suunnittelu. Työllisyyspalvelut ovat suunnanneet palveluita enemmän työnantaja- ja yrityspuolelle.

Työikäisten työkyvyn arvioinnit sekä palveluohjaus siirtyivät myös hyvinvointialueelle sekä kuntouttavan työtoiminnan koordinointi. Vuoden 2023 aikana on pyritty luomaan yhteistyömalleja hyvinvointialueen kanssa ja tehty suunnitelmia vuoden 2025 työllisyysalueen näkökulmasta.

TYÖLLISYYS

Keski-Suomessa oli v. 2023 lopussa yhteensä 17 617 työtöntä työnhakijaa. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli vuoden lopussa 14,1% kun vuonna 2022 luku oli 12,2%. Yhteensä 3 Keski-Suomen kuntaa saavutti alle 10 % työttömyyden Toivakan ollessa yksi näistä kunnista. Toivakassa v. 2023 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,3%. (ELY työllisyyskatsaus). Työllisyys on siis Toivakassa hyvällä tasolla.

HUOLTOSUHDE

Toivakassa huoltosuhte on korkea maakunnallisesti ja koko maahan verrattuna. Demografinen (tai väestöllinen) huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttäneitä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Toivakassa huoltosuhte oli v. 2023 90 eli sataa työikäistä kohden oli 90 alle 16 v. tai yli 65 vuotiasta. Huoltosuhte kasvoi hieman edellisestä vuodesta. Koko maassa huoltosuhte oli 61,9 ja maakunnassa 64.6. Koko maan huoltosuhte laski hieman edellisestä vuodesta.

TYÖIKÄISTEN LIIKUNTA

Toivakassa järjestettiin vuoden 2023 aikana aikuisille suunnattuja matalan kynnyksen maksuttomia liikuntavuoroja neljä tuntia viikossa. Puulan Seutuopistolla oli tarjolla maksullisia aikuisten liikuntaryhmiä. Liikuntaryhmien kävijämääriä ei seurattu kunnan toimesta, mutta havaintojen perusteella nämä liikuntaryhmät olivat suosittuja.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Myös [työikäisten sosiaali- ja terveyspalvelut](#) siirtyivät tarkasteluvuoden 2023 alusta Keski-Suomen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle.

1.4 Ikääntyneet

Toivakan ikääntyvä väestönosa on kasvanut viime vuosina. Sama kehityssuunta on ollut nähtävissä kaikissa vertailukohteissa.

65 vuotta täyttäneet, % väestöstä [Info 1068](#)

Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022	2023
Koko maa	yhteensä	22,7	23,1	23,3	23,4
Keski-Suomi		23,7	24,1	24,4	24,6
Joutsa		39,2	39,9	40,3	41,1
Konnevesi		34,2	34,5	35,4	36,3
Petäjävesi		24,8	25,2	25,6	26,2
Toivakka		28,2	28,7	29,2	29,9
Uurainen		20,2	20,7	21,4	21,4

Lähde Sotkanet

Ikääntyminen kasvattaa erilaisten ikääntyville suunnattujen palvelujen tarvetta ja ikääntymiseen liittyvien sairauksien arvellaan lisääntyvän. Palvelujen painopiste on tällöin oltava toimintakykyä ylläpitävissä ja edistävissä palveluissa. Yksin asumisen on todettu lisäävän palvelujen tarvetta verrattuna pariskuntiin. Toivakassa 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokuntia oli hieman yli puolet (56,4 %) ikäryhmän asuntokunnista. Osuus on hieman kasvanut vuodesta 2022 (52,7%).

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022	2023
Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneet asiakkaat 31.12., % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3261	Toivakka	yhteensä	10,4	12,1	10,2	
Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3262			4,8	4,2	4,0	3,7
Säännöllisen kotihoidon 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 5513			18,3	17,3	17,7	18,4

Lähde Sotkanet

Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien yli 75 -vuotiaiden asikkaiden osuus on hivenen kasvanut edellisestä vuodesta. Omaishoidon tuella hoidettavien yli 75-vuotiaiden osuus on aavistuksen laskenut. Tehostetussa palveluasumisessa asuvien osuudesta ei ollut kirjoitushetkellä viime vuoden tietoa saatavilla

IKÄÄNTYMISTÄ TUKEVAT PALVELUT

Ikääntyneille järjestetään kunnassa toimintaa vahvasti järjestöjen ja seurakuntien kanssa yhteistyössä. Kunta järjesti evankelis-luterilaisen seurakunnan kanssa seurakuntakodilla senioripäiviä joka toisena tiistaina. Paikan päälle oli järjestetty maksullinen ruokailumahdollisuus ja erilaista ohjelmaa. Seurakunta järjesti lisäksi viikottaisia keittopäiviä, joiden asiakaskunnassa oli runsasti ikääntyneitä. Keittopäivissä oli tarjolla ilmainen keittolunas. Helluntaiseurakunta järjesti lähimmäisenruokailuja. Evankelis-luterilaisen seurakunnan toimintaa olivat senioritoiminnan järjestämisen

lisäksi omaishoidon ryhmät sekä ruoanjako ja taloudellinen tuki vaikeassa tilanteessa oleville.

Toivakan kunnan vapaa-aikapalvelut järjesti yhdessä Nisulan kyläseuran ja seurakunnan kanssa vuonna 2023 yhteensä seitsemän Soppaa ja seurustelua -tapahtumaa Nisulan kylätalolla. Vapaa-aikapalvelut tarjosi yhdessä seurakunnan kanssa kyydin Nisulan kylätalolle heille, joilla ei ole omaa autoa käytössään tai jotka eivät kykene ajamaan autoa. Soppaa ja seurustelua -päivillä tuettiin toivakkalaisten yhteisöllistä hyvinvointia ja sosiaalisten tarpeiden täyttämistä. Toivakassa toimi kevät- ja syyskaudella joka toinen viikko myös Liepeen hoiva ry:n koordinoima Eloisaa-ryhmä, jonka tapahtumissa kahviteltiin aivojumpan, lauta- tai korttipelien äärellä, liikuttiin kuntosaleilla ja lenkkipoluilla sekä keskusteltiin elämästä ja muisteltiin vanhoja sekä suunniteltiin tulevaa.

Toimintaa ja erilaisia tapahtumia kaikenikäisille kuntalaisille järjestivät myös mm. LC Lions Club ry Toivakka, Eläkeliiton Toivakan yhdistys, Toivakan-Joutsan 4H, Toivakan kirkonkylän Martat ja Toivakan eri kyläseurat. Yhdistykset tekivät myös paljon vapaaehtoistyötä.

VANHUS- JA VAMMAISNEUVOSTO

Vanhus- ja vammaisneuvoston tarkoituksena on kuntalain mukaan vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. Vanhus- ja vammaisneuvosto toimii vaikuttamiskanavana ja voi ottaa kantaa mm. ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden hyvinvointiin, terveyteen, osallisuuteen, elinympäristöön, asumiseen, liikkumiseen, päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen ja tarvittaviin palveluihin. Toivakan neuvoston tehtävänä on ajaa vanhusten ja vammaisten asioita Toivakassa, tehdä ehdotuksia ja yhteistyötä kunnan työntekijöiden kanssa. Neuvosto on viisijäseninen ja kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Puheenjohtajalla on hallintosäännön mukaisesti puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnanvaltuustossa. Toimintakausi on kaksivuotinen ja vaihtui vuoden 2023 vaihteessa.

IKÄÄNTYNEIDEN LIIKUNTA

Toivakan kunnan liikuntapalvelut tuki ikääntyneiden hyvinvointia vuonna 2023 tarjoamalla eläkeläisille viikoittain maksuttomia kuntosalivuoroja Toivakan koulukeskuksella. Sekä keväällä että syksyllä oli kuntosaliohjausta kahdelle ryhmälle tunnin verran viikossa. Esperin hoivakoti Toivakan tiloihin on sijoitettu kunnan omistamat kuntosalilaitteet (5 kpl), jotka sopivat myös henkilöille, joilla on rajoittunut toimintakyky. Laitteet ovat kaikkien kuntalaisten käytössä, mutta niitä käyttivät vuonna 2023 lähinnä ikääntyneet toivakkalaiset noin 1-2 kertaa viikossa. Liikuntapalvelut tarjosi syksyn 2023 aikana kuntosalilaitteiden käytön ohjausta Esperin hoivakassa. Lisäksi liikuntapalvelut järjesti satunnaisesti ohjattua ulkokuntosaliharjoittelua kevään ja kesän 2023 aikana. Syksyllä 2023 vapaa-aikapalvelut osallistui Eläkeliiton Toivakan yhdistyksen koordinoimaan ikäihmisten liikuntapäivään järjestämällä alkuverryttelytuokion. Kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija veti tuolijumppaa säännöllisesti Nisulassa järjestetyissä Soppaa ja seurustelua -tapahtumissa.

OSALLISUUS

Kunta on järjestänyt v. 2023 asiointikyyditystä joka tiistai kyliltä Toivakan kirkonkylälle. Tämän asiointikyydin asiakaskuntaa ovat olleet suurelta osin ikäihmiset. Kunnan järjestöjen illoissa on ollut mukana hyvin edustus ikääntyneitä jäseniä tavoittaneista järjestöistä. Kunnan tiedottamista on pyritty tekemään ikääntyneille suoraan kohdentaen senioripäivässä ja kaikissa muissakin kokoontumisissa, jossa on ollut ikääntyneitä koolla. Tällä on pyritty huomioimaan ikääntyneiden haasteet seurata sähköisen tiedottamisen kanavia.

1.5 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat

Kunnassa kotoutumisen edistämisen palveluista kevästä 2023 lähtien vastasi hyvinvointisuunnittelija. Kotoutujien palvelupolku käynnistyi hyvinvointisuunnittelijan ja työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijan toimesta alkukartoituksen tekemisellä, jossa kartoitettiin asiakkaan sen hetkinen elämäntilanne ja historia sekä toiveet tulevaisuudelle. Asiakas ohjattiin tarpeen mukaan esimerkiksi TE-toimistoon työnhakijaksi tai autettiin kontaktoimaan toivakkalaisia työnantajia.

Hyvinvointisuunnittelija antoi asumisen ohjausta kunnassa kuntamallisopimuksen puitteissa asuneille ukrainalaisille.

Samalla hyvinvointisuunnittelija antoi myös neuvontaa ja edelleenohjausta oikeiden palvelujen ja niitä tuottavien tahojen pariin.

Kuntamallisopimus päättyi valtakunnallisesti vuoden 2023 loppuun ja tämän myötä ne ukrainalsiet, jotka eivät valinneet kotikunnaksi Toivakkaa, siirtyivät asumaan syksyllä 2023 vastaanottokeskukseen. Toivakan kotikunnaksi valitsi hyvin pieni määrä ukrainalaisia.

Rakennetta hyvinvointialueen kanssa tehtävään kotoutumisen monialaiseen työhön ei vielä löydetty. TE-toimiston kanssa työskentely oli myös haastavaa, sillä kuntaan ei saatu tietoja kotoutumisen palvelujen asiakkaiden työnhakustatuksesta. Erityisesti pankkitilien avaamisen haasteet ja verotoimiston kanssa asiointi aiheuttivat sekä asiakkaille että kotoutumisen edistämislle haasteita.

Lasten ja nuorten kotoutumisen osalta hyvinvointityöntekijä teki yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa.

Kotoutumisen edistämiseksi järjestettiin kirjaston toimintana kielikahvila, joka kokoontui kerran viikossa touko-elokuussa. Vuoden 2023 alussa suomen kielen opintoja järjesti Puulan seutuopisto. Myös vapaaehtoiset ja monet yhdistykset pyrkivät toimintansa kautta kotoutumisen edistämiseen.

Kotoutumisen edistämisen palvelujen tiimoilta tutustuttiin mm. Jyväskylän Info Centeriin, josta voi saada ohjausta ja neuvontaa omalla kielellä. Info Center on Jyväskylän kaupungin työllisyyspalvelujen ylläpitämä, mutta sieltä oli saatavilla myös ulkopaikkakuntaalaisille ohjausta ja neuvontaa.

1.6 Kaikki ikäryhmät

KIRJASTO

Yleisen kirjaston tehtävänä on kirjastolain mukaan 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilytöihin 2) ylläpitää monipuolista ja uusiutuvaa kokoelmaa 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Tunnuslukuja:

Kirjastokäynnit lisääntyivät edellisestä vuodesta runsaasti: 21839 v. 2023, 14158 v. 2022. Kirjastokäynnit / asukas 9,07. Verrokkikunnat: Joutsa 9,85 / as., Konnevesi 7,63 / as., Petäjävesi 5,15 / as., Uurainen 5,84 / as.

Kokonaislainaus / asukas 16,47. Verrokkikunnat: Joutsa 10,50 / as., Konnevesi 11,48 / as., Petäjävesi 15,82 / as., Uurainen 18,68 / as. Lainaajien määrä oli samalla tasolla kuin edellisvuonna: 668 lainaajaa, (v. 2022 665). Kirjastoa käytetään todellisuudessa enemmän, koska perheissä käytetään usein yhteistä kirjastokorttia ja kirjastotilaa voi käyttää myös ilman kirjastokorttia. Lainaajia / asukasluku 27,75 %. Verrokkikunnat: Joutsa 30,57, Konnevesi 27,57, Petäjävesi 30,57, Uurainen 33,60 %.

Kirjaston henkilöresurssit olivat vuonna 2023 1,72 henkilötyövuotta, mikä on 0,71 henkilötyövuotta 1000 asukasta kohti. Verrokkikunnat: Joutsa 3,83 (0,92 / 1000 asukasta), Konnevesi 1,54 (0,61 / 1000 asukasta), Petäjävesi 2,10 (0,58 / 1000 asukasta), Uurainen 2,55 (0,71 / 1000 asukasta).

Kirjaston päävastuullisena järjestämiin tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta 234,73. Verrokkikunnat: Joutsa 355,31, Konnevesi 222,53, Petäjävesi 36,98, Uurainen 337,97. Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä / 1000 asukasta 231,82. Verrokkikunnat Joutsa 32,37, Konnevesi 41,25, Petäjävesi 13,42, Uurainen 45,38.

Käyttäjäkoulutuksiin lasketaan kirjavinkkaukset, kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetukset, kirjastopalvelujen esittelyt ryhmille ja digiopastukset.

Kirjasto palvelee kaikkia kuntalaisia sekä kesäasukkaita vauvasta vaariin

Tapahtumat

Kirjaston merkitys asukkaiden kohtaamispaikkana toteutuu parhaiten tapahtumien kautta. Tapahtumista erityisesti lukupiiri edistää yhteisöllisyyttä ja sitä on järjestetty jo useana vuonna. Uutena toimintana järjestettiin kesällä kielikahvilatoimintaa maahanmuuttajille yhteistyössä hyvinvointisuunnittelijan kanssa. Syksyllä 2023 aloitettiin yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden kanssa järjestää kuntalaisiltoja eri aihepiirien ympärille.

Kirjasto on hyvinvointipalvelu

Tapahtumien lisäksi kirjasto lisää kuntalaisten hyvinvointia monella tavalla. Palveluja voivat käyttää aivan kaikki ja kirjaston käyttö on asiakkaalle myös täysin maksutonta, mikäli noudattaa kirjaston käyttöäntöjä ja palauttaa lainat ajoissa. Maksuttomuus ja opastaminen esimerkiksi sähköisten palvelujen äärelle lisäävät tasa-arvoisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan. Kirjaston tilat ovat kaikkien käytössä ja kirjastoon voi tulla aukioloaikoina vapaasti. Kirjastojen vaikuttavuustutkimusten mukaan lukeneisuudella on myönteisiä vaikutuksia taloudelliseen hyvinvointiin, perhe-elämään, terveyteen ja yhteiskunnalliseen valvetuneisuuteen. Vapaa-ajan lukuharrastus lisää yleistietoa, sanavarastoa ja verbaalisia kykyjä, toisten kulttuurien ymmärtämistä ja ihmisluonteen tuntemusta.

Lukemiseen kannustaminen

Lukemisen edistäminen on kirjaston keskeinen perustehtävä ja hyvän lukutaidon saavuttamisen eteen kirjasto tekee yhteistyötä koulujen kanssa. YK-liiton sivuilla todetaan näin: ”Lukutaito on ihmisoikeus, joka mahdollistaa yksilön kehityksen, koulutautumisen ja täyden kapasiteetin hyödyntämisen. Lukutaito on avain parempaan terveyteen ja hyvinvointiin. Lukutaidolla on merkitystä sukupuolten välisen tasa-arvon, kestävän rauhan, kehityksen ja demokratian toteutumisen kannalta”. Erityisesti nuorten lukutaidon heikkenemisestä on merkkejä valtakunnallisesti, ja jos lukutaidon edistämässä onnistutaan, se näkyy koko yhteiskunnan hyvinvointina.

Alle kouluikäisille kirjasto tarjosi ikätasoisia aineistoja, Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia tapahtumia varhaiskasvatukselle (opastettu tutustumiskäynti viskareille, lasten töiden näyttelyt) sekä pääsiäisohjelmaa kaikille lapsille.

Perusopetukselle kirjasto järjesti Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia kirjastonkäytön ja tiedonhaun opastuksia ja kirjavinkkauksia. Mediakasvatusta järjestettiin Kulttuurianton kautta yhteistyössä kulttuuritoimen kanssa. Molemmat koulut vierailivat kirjastossa ja lainasivat aineistoa luokkakohtaisille kirjastokorteille. Kirjaston tavoitteena oli tasa-arvoinen palvelu molemmille kouluille, ja saimmekin tarjottua samat suunnitelman mukaiset tunnit kaikille perusopetuksen luokille. Muutama vuosi sitten tehdyt lasten- ja nuortenosaston tilamuutokset ovat lisänneet lasten ja nuorten oleskelua kirjastossa myös koulupäivän ulkopuolella ja parantaneet viihtyvyyttä kirjastotilassa.

Yli 15-vuotiaille ja aikuisväestölle kirjasto tarjoaa myös omatoimikirjastopalveluja. Alle 15-vuotiaat pääsevät omatoimikirjastoon vanhemman seurassa. Omatoimikirjaston ohjelmisto päivitettiin keväällä, samoin uusittiin lainaus- ja palautusautomaatti. Omatoimikirjastoon kirjaututtiin ennätysmäärä, 4490 kertaa. Omatoimikirjaston laajojen aukioloaikojen myötä myös työssä käyvän väestönsosan on ollut mahdollista päästä kirjastoon omien aikataulujen mukaan. Omatoimiaikana kirjastossa voi lueskella, käyttää tietokoneita, lainata ja palauttaa. Myös varausten nouto on mahdollista omatoimiaikana.

Ikääntyneille toivakkalaisille on tarjottu kirjaston kotipalvelua. Kotipalvelua on mahdollista saada asiakkaan tukihenkilön avulla: kirjasto voi lainata aineistoja valmiiksi asiakkaalle, joka ei itse pysty enää tulemaan kirjastoon sairauden, vamman tai korkean iän vuoksi. Tukihenkilö toimii yhteyshenkilönä ja toimittaa aineiston perille asiakkaalle ja takaisin kirjastoon.

Yhteistyö hoivakodin kanssa jatkui ja kirjastonhoitaja kävi säännöllisesti pitämässä asukkaille kirjastotunteja. Tuntien sisältöinä oli paikalliset muistelut, kirjallisuuden klassikot ja ajankohtaiset juhlapäivät.

Saavutettavuuskirjasto Celian asiakkuuksia rekisteröitiin kirjastossa niille asiakkaille, jotka erilaisten esteiden vuoksi eivät pysty lukemaan painettuja kirjoja. Celia-kirjasto tarjoaa palveluita niille, joille on jokin lukemiseste, kuten heikentynyt näkö, vamma tai sairaus.

Digiopastus

Kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin vastattiin digitutoroiminnalla. Asiakkailta on mahdollisuus saada henkilökohtaista maksutonta neuvontaa omien äylaitteiden käytössä. Digitutorille voi varata ajan kirjastolta tunniksi kerrallaan, jolloin koulutettu digitutor auttaa käytännön ongelmassa. Kirjaston henkilökunta koordinoi digitutoroimintaa ja opastaa asiakkaita kirjaston omien sähköisten palveluiden käytössä sekä auttaa asiakaspalvelun ohessa digiongelmassa. Kirjasto tarjoaa myös laitteita asiakkaiden käyttöön sähköiseen asiointiin ja kirjaston e-palveluihin. Opastuksissa noudatetaan digituen eettistä ohjeistusta.

Osallistaminen

Kirjasto pyrki myös osallistamaan kuntalaisia kirjastopalvelujen kehittämiseen ja ottamaan palautteet huomioon

palvelujen järjestämisessä. Tapahtumat ovat kuntalaisia varten ja kuntalaisia aktivoidaan mielellään tulemaan mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Tapahtumien vuosikelloa on laadittu yhteisesti sivistys- ja hyvinvointipalveluissa, jotta saadaan järjestettyä laadukkaita ja monipuolisia tapahtumia ja vältetään päällekkäisyyksiltä.

KUNTAYMPÄRISTÖPALVELUT

Kuntaympäristöpalvelut kehittää ja ylläpitää kuntalaisia varten toimivan, viihtyisän, virikkeellisen, taloudellisen ja turvallisen asuin-, työ-, virkistys- ja liikenneympäristön kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Palvelualue tuottaa myös vesihuoltolaitoksen palveluita, järjestäen kuntalaisille terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä. Lisäksi järjestetään terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisen viemäroinnin ja jätevesien puhdistamisen toiminnot. Palvelut on pystytty järjestämään kuntalaisille viivytystä ja häiriötilanteiden viestinnän tehostamista suunniteltu.

Keuyen liikenteen väyliä kunnan alueella löytyy paljon ja ylläpidosta vastaa suurimmalta osalta ELY -keskus. Kunnan vastuulla keuyen liikenteen väylien hoitoa ja ylläpitoa on vähän. Asukaskohtaisesti laskettuna kunnan ylläpitämä osuus on pieni. Turvallisuutta on parannettu yhteistyössä ELY -keskuksen kanssa ja Viisarimäki - Kakaravaara - välisen keuyen liikenteen väylän valaistussuunnitelma valmistui vuonna 2023. Talvikaudella liukkauden torjuntaan pyritään reagoimaan reaaliajassa, jotta liukastumistapaturmilta vältetään.

Kunnan omistamien kiinteistöjen hoitoon ja ylläpitoon on valmisteltu kiinteistöohjelmaa, minkä tavoitteena on kuvata kiinteistöihin liittyviä tarpeita tarkastelujakson aikana sekä esittää käytössä olevien tietojen perusteella kiinteistöjä koskevia muutoksia. Kiinteistöohjelma on laadittu vuoteen 2030 saakka.

Kiinteistöillä ilmeneviin akuutteihin ylläpito- ja korjaustoimenpiteisiin pyritään reagoimaan kiireys- ja tärkeysjärjestyksessä sekä talousarvioon varattujen määrärahojen puitteissa. Terveyttä ja turvallisuutta uhkaaviin tekijöihin etsitään ratkaisuja yhteistyössä seudullisen ympäristöterveyden kanssa. Tärkeimmät kohteet, joissa haitallisiin tekijöihin pyritään ensisijaisesti panostamaan, on kiinteistöt ja tilat, joissa oleskelee ja työskentelee paljon ihmisiä, kuten varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tiloissa.

Kuntaympäristöpalveluiden tukipalveluja kiinteistönhoidon lisäksi ovat ruoka- ja siivouspalvelut.

Ruokapalveluissa tuotetaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan palveluille (koulut ja päiväkodit) kaikki päivittäiset ateriat ja tämän lisäksi vapaaehtoisena palveluna peruskoulun oppilaille maksullinen välipala. Elokuusta 2023 alkaen peruskoulun oppilaille on tarjottu myös maksuton välipala. Ruokapalvelut noudattavat valtakunnallisia ravitsemussuosituksia valmistaessaan aterioita eri ikäisille.

Siivouspalveluiden tehtävänä on huolehtia tilojen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä pintojen kestävydestä. Kunnan oma koulutettu siivoustiimi on työssä aina silloin, kun suurin osa tilojen käyttäjistä on paikalla. Näin voimme turvata joka hetkeen hygieeniset, sisäilmanlaadultaan hyvät tilat toimia ja nopea reagointi muutoksiin on mahdollista lyhyellä varoitusajalla. Oikeaoppinen- ja aikainen siivoustyö tukee myös tilojen sekä pintojen kunnossapitoa. Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa on ulkokenkien pito sisätiloissa kielletty, joka myös osaltaan vaikuttaa positiivisesti hygienian ylläpidossa.

Kiinteistönhoidon tehtävänä on ylläpitää, korjata ja huoltaa kunnan omistamia rakennuksia ja niiden järjestelmiä sekä piha-alueita.

Liikunta- ja ulkoilupaikkojen kehittämiseen ja ylläpitoon panostettiin monipuolisesti vuonna 2023. Frisbeegolfradan laajennus ja ulkokuntosali toteutuivat. Koulukeskuksen tekonurmikenttä saneerattiin ja perinnepolun opasteita uusittiin. Lisäksi kartoitettiin polkupyöräreitistöä. Päiväkotinuorisotila Vakkarin päiväkodin piha-alueen suunnittelu käynnistyi ja nuorisotilan puoleisen piha-alueen osalta järjestettiin kysely nuorille.

Toivakassa sijaitsee metsiä, vesistöjä ja luonto kaikkine monimuotoisuuksineen lähellä kuntalaista ja lähivirkistykseen soveltuvat alueet ovat kaikkien kuntalaisten välittömästi saavutettavissa. Luonto on puhdas ja pienhiukkasten (PM2.5) kokonaispäästömäärä on viimeisimmän mittauksen (2020) perusteella 0.02 - 0.04 (t/km²). Jyväskylän vastaava lukema on 0.7 - 3.

Keskustaajamassa ja sen välittömässä läheisyydessä kunnan tonttitarjontaa on runsaasti ja tonttien houkuttelevuutta on lisätty tontteja raivaamalla. Linkki-paikallisliikenteen linjat kulkevat kunnan läpi ja vuoden 2021

tilastotiedon mukaan joukkoliikenteen saavutettavuus on ollut 31,6 %. Lähes kolmasosa kunnan väestöstä asuu enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkistä.

Lähteet: Toivakan kunnan tilinpäätös 2023, Liiteri -tietopalvelu ja ymparisto.fi karttakäyttöliittymä (Päästöt kartalla).

OSA II KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

2 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiryhmä:

Satu Korhonen, hyvinvointisuunnittelija

Sirpa Orell-Pohjola, rehtori-sivistysjohtaja

Minna Siltala, kuntaympäristöpalvelujen palvelusuunnittelija

Arja Marjonen, työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija

Miia Pynnönen, ruoka- ja siivospäällikkö

Susanna Liljander, kulttuuri- ja vapaa-aikasuunnittelija (sijainen)

Susanna Kuivalainen, varhaiskasvatusjohtaja (sijainen)

3 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto